

FRAGMENT 1

Fugida de París

Recentment, un elevat nombre d'aristòcrates havien aconseguit fugir de França, i havien arribat a Anglaterra sans i estalvis. Corrien curiosos rumors sobre aquestes fugides. Es produïen amb massa freqüència i eren singularment agosarades. La ment del poble s'excitava i imaginava coses estranyes al voltant de tot això. El sergent GrosPierre havia estat enviat a la guillotina perquè havia deixat escapar per la Porta del Nord tota una família d'aristòcrates, que van passar davant dels seus propis nassos sense que ell se n'adonés.

Es deia que aquelles fugides estaven organitzades per un grup d'anglesos [...] dirigits, segons semblava, per un home el valor i l'audàcia del qual eren gairebé fantàstics. Es contaven estranyes històries sobre com ell i els aristòcrates rescatats s'havien tornat de sobte invisibles en arribar a les barricades, i havien passat per les portes gràcies a una intervenció clarament sobrenatural.

Ningú no havia vist mai aquells anglesos misteriosos. Quant al seu cap, no es parlava mai d'ell, si més no, no sense una certa esgarrifança supersticiosa. Durant el dia, el ciutadà Fouquier Tinville [primer president del Comitè de Salut Pública] solia rebre de forma misteriosa un tros de paper. De vegades se'l trobava a la butxaca de la seva jaqueta. D'altres, l'hi lliurava algú d'entre la multitud quan es dirigia a celebrar la sessió del Comitè de Salut Pública. El paper contenia sempre una breu notícia sobre el fet que el grup d'anglesos que es ficaven on no els demanaven havia entrat en acció, i venia sempre firmat amb un signe dibuixat en vermell: una petita flor amb forma d'estrella que a Anglaterra anomenem "pimpinella escarlata". Al cap de poques hores d'haver rebut aquell avís insolent, els ciutadans del Comitè de Salut Pública s'assabentaven que diversos nobles i aristòcrates havien aconseguit arribar fins a la costa i, estalvis, havien emprès el viatge cap a Anglaterra.

Els guàrdies de les portes d'havien duplicat. Els sergents que els manaven havien estat amenaçats amb la mort, alhora que s'oferien magnífiques recompenses per la captura d'aquells anglesos insolents i atrevits.

S'havia promès una suma de cinc mil francs a l'home que aconseguís atrapar el misteriós i escapolís personatge anomenat Pimpinella Escarlata.

Tothom pensava que aquest home seria el sergent Bibot. [...] Així, el poble venia un dia rere l'altre a observar-lo a la Porta de l'Oest, amb el fi d'estar present quan enxampés un aristòcrata fugitiu que potser aniria acompanyat d'aquell misteriós anglès.

-Bah! -deia en aquell moment al seu caporal de confiança-. El ciutadà GrosPierre era un estúpid. Sóc jo qui hauria d'haver estat la setmana passada a la Porta del Nord. [...]

-Com va passar, ciutadà? -va preguntar el caporal.

-En GrosPierre era a la porta, intentant vigilar amb gran atenció -va començar dient Bibot amb aire molt pompós, mentre la gentada s'amuntegava al seu voltant per escoltar amb ànsia el que explicava-. Tots hem sentit parlar d'aquest anglès que es fica allà on no el demanen, d'aquest maleït Pimpinella Escarlata. Us juro que no passaria per la meua porta ni que fos el mateix dimoni. En GrosPierre, però, era un estúpid. Els carros del mercat travessaven les portes. Un d'ells anava carregat amb caixes i el conduïa un vell. Al seu costat, hi anava un noi. En GrosPierre estava borratxo, encara que pensés que era molt llest. Va mirar per dins la majoria de les caixes i, com que va veure que eren buides, va deixar passar el carro.

Una remor de ràbia i de menyspreu es va estendre per aquell grup de gent miserable i mal vestida que s'amuntegava al voltant del ciutadà Bibot.

-Mitja hora més tard -va continuar dient el sergent- va arribar un capità de la guàrdia acompanyat d'un escamot d'una dotzena de soldats. "Ha passat un carro per aquí?", va preguntar ansiosament a en GrosPierre. "Sí", li va contestar, "tot just fa mitja hora". "I has permès que s'escapés!", va exclamar furiosament el capità. "Aniràs a la guillotina per això, ciutadà sergent! En aquell carro, hi anava amagat el duc de Chalis amb tota la seva família!" "Què?!", va fer en GrosPierre aterrit. "El que sents. I el que conduïa no era altre que aquell maleït anglès: la Pimpinella Escarlata".

La història va ser acollida amb grunys d'abominació. El ciutadà GrosPierre havia pagat amb la seva sang a la guillotina, però que estúpid que havia estat! Que estúpid!

Llavors en Bibot va esclatar a riure tan fort, que va passar una estona abans que pogués continuar la narració. En acabat, va dir:

-“Empaitem-los!” -va cridar el capità als seus homes. “Penseu en la recompensa i afanyem-nos. No poden haver arribat gaire lluny”. Després de dir això, va travessar la porta com una exhalació, seguit dels dotze soldats.

-Però ja era massa tard! -va exclamar la multitud força excitada.

-A ben segur que no els van atrapar!

-Maleït GrosPierre! Ja n’era, d’estúpid, ja!

-Massa poc, el càstig que va rebre!

-I pensar que tot va ser per no escorcollar totes les caixes!

Aquests comentaris, emperò, semblaven divertir molt el ciutadà Bibot. Ara reia tant, que li feia mal un costat, alhora que les llàgrimes li lliscaven per les galtes.

-No, res de tot això! -va poder dir a la fi-. Els aristòcrates no eren a dins del carro. Qui el conduïa no era la Pimpinella Escarlata!

-Què?

-No! El maleït anglès s’havia disfressat de capità de la guàrdia, mentre que els aristòcrates eren tots els seus soldats!

Baronessa d’Orczy, *La Pimpinella Escarlata*. El fragment reproduït és una traducció lliure de l’edició feta el 2004 per Editorial Extremadura, S.A. Col·lecció “Biblioteca de Aventuras”.

L'autora i la seva obra

La **baronessa d'Orczy** va néixer a Tarnaörs (Hongria) el 1865 i va morir a Montecarlo el 1947. Com tots els nobles, tenia un nom força llarg. El seu era: Emma (o Emmuska) Magdalena Rosalia Maria Josepa Bàrbara Orczy. Va estudiar a Brussel·les i a París. Uns anys més tard, es va traslladar a Londres per dedicar-se a pintar. Després de viatjar per diversos països, es va casar amb el pintor Montague Barstow i va establir-se definitivament a Londres. A principis del segle XX, es va iniciar en la literatura, en concret en el gènere policíac, i va crear (en col·laboració amb el seu marit) el personatge d'*El vell en l'angle*, un detectiu que presentava una imatge totalment contrària a la de Sherlock Holmes. En total va escriure dotze narracions amb aquest protagonista, i les seves històries van servir de base a grans autors de la novel·la de misteri, com Ellery Queen, Patricia Highsmith o Agatha Christie. Però l'autèntic èxit d'Emmuska Orczy va ser la Pimpinella Escarlata. Atreta per la Revolució francesa, es va documentar profundament sobre aquesta època i la seva història, i va crear un personatge audaç i aventurer que va protagonitzar una sèrie de quinze novel·les, la primera de les quals va aparèixer el 1905. Aquest heroi anglès es dedica a alliberar els nobles i els aristòcrates francesos de la guillotina i a portar-los fins a les illes britàniques, on podran iniciar una nova vida. Les seves aventures s'inicien el 1792, l'any de la instauració de la República francesa.

Comprensió

- 1) Explica amb les teves paraules com la Pimpinella Escarlata va enganyar el sergent Grospierre.
- 2) Fes una redacció en què la Pimpinella burla ara el sergent Bibot i torna a sortir de París amb una família d'aristòcrates. Evidentment, l'engany no pot ser el mateix que el del sergent Grospierre.
- 3) Què en saps, de la Revolució Francesa? Espavila't i fes un esquema de les seves etapes i dels seus personatges principals.
- 4) La Pimpinella Escarlata és, en realitat, sir Percy Blakeney, amic personal del príncep de Gal·les i la primera fortuna de Gran Bretanya. És un home alt i ben plantat, però molt avorrit i curt de gambals. O si més no, això és el que sembla... A qui et recorda, aquest personatge? Comença per Z...
- 5) De fet, la Pimpinella Escarlata és el primer heroi que té una identitat oculta. A partir d'ell, hi ha hagut molts altres herois i superherois (i superheroïnes, és clar) amb una doble identitat. Fes-ne una llista.

Filmografia

► *La Pimpinella Escarlata* (1935). Dirigida per Harold Young i produïda per Alexander Korda. Intèrprets: Leslie Howard, Merle Oberon, Joan Gardner, Raymond Massey i Nigel Bruce.

► *La Pimpinella Escarlata* (1982). Dirigida per Clive Donner. Film per a la televisió. Intèrprets: Anthony Andrews, Jane Seymour i Ian McKellen.

► *La Pimpinella Escarlata* (1999). Sèrie de televisió. Intèrprets: Richard E. Grant, Elizabeth McGovern, Martin Shaw, Ronan Vibert, Christopher Fairbank i James Callis.

Richard E. Grant, el més dinàmic de les tres Pimpinelles

FRAGMENT 2

Dos amics

-D'acord -va dir l'anglès, somrient-. Ara em permetràs que jo també faci mèrits. Els dos, tu i jo, som artesans. Aquí tens una llibreta nova de paper anglès, en blanc, i uns llapis ben esmolats, del dos i del tres... de punta tova i dura, molt bons per a un escriba. Ara deixa'm les teves ulleres.

L'anglès se les va posar. Estaven molt ratllades, però eren gairebé de la mateixa graduació que les seves, que va posar a la mà del lama, alhora que deia:

-Posa't aquestes.

-Una ploma! És com dur una ploma a la cara!

El vellet va posar cara d'entusiasme i va arrugar el nas.

-Gairebé no les noto! Que bé que m'hi veig!

-Són de *bilaur* (cristall de roca) i no es ratllen mai. Tant de bo que t'ajudin a trobar el teu riu, ja que són teves.

-Me les enduré, i també els llapis i la llibreta en blanc -va dir el lama- com a mostra d'amistat entre sacerdots... i ara...

Amb dits tremolosos va deixar anar del seu cinturó l'estoig de ferro per a plomes i el va deixar sobre la taula del conservador del museu.

-Això t'ho deixo com a record... és el meu estoig per a plomes. És una mica vell... tant com jo.

Era una peça xinesa, de disseny molt antic, feta amb una classe de ferro que ja no surt de les fargues modernes, i des de bon començament s'havia apropiat del cor de col·leccionista que acollia el pit de l'anglès. Va haver d'acceptar-la malgrat les seves protestes, ja que el lama va insistir a regalar-la-hi.

-Quan torni, després de trobar el meu riu, et portaré un dibuix escrit de la Padma Samthora com els que acostumava a fer sobre seda en el meu monestir. Sí, i un altre de la Roda de la Vida -va riure entre dents i va afegir:- perquè els dos, tu i jo, som artesans.

L'arròs i el toro

-A qui has adorat allà dins? –va preguntar afablement en Kim, asseient-se a la gatzoneta a l'ombra, al costat del lama.

-No he adorat ningú, petit. M'he inclinat davant la Llei Excel·lent.

En Kim va acceptar sense immutar-se aquell nou déu. Ja en coneixia unes quantes dotzenes.

-I què és el que fas?

-Demano almoina. Ara que hi penso, fa molt de temps que no he menjat ni begut. Quins costums tenen els pidolaires d'aquesta ciutat? Demanen en silenci, com fem al Tibet, o ho fan en veu alta?

-Els que demanen almoina en silenci també moren en silenci, de fam -va dir en Kim, citant un proverbi nadiu.

El lama va provar d'aixecar-se, però va tornar a caure assegut, sospirant per aquell deixeble que se li havia mort en la llunyana Kulu. En Kim se'l va quedar mirant amb el cap de costat, reflexionant i ple d'interès.

-Dóna'm el bol. Conec bé la gent d'aquesta ciutat... a tota la que és caritativa. Dóna-me'l i te'l tornaré ple. [...]

Es va dirigir ràpidament cap a la tenda a l'aire lliure d'una *kunjuri*, una verdulera de casta baixa, que hi havia davant de la línia de circumvalació del tramvia del basar Motee. La dona coneixia en Kim des de feia molt de temps.

-Què fas amb aquest bol per a almoines? És que t'has tornat *yogi*? -va exclamar en veure'l.

-No -va contestar en Kim amb orgull-. Hi ha un nou sacerdot a la ciutat... un home com no n'havia vist mai cap altre.

-Sacerdot vell... tigre jove -va dir la dona amb aspresa-. N'estic farta, dels nous sacerdots! Vénen a les nostres mercaderies com les mosques! Potser el pare del meu fill és un pou de caritat que pugui donar almoina a tothom qui la hi demana?

-No -va respondre en Kim-. El teu home és més aviat *yagi* (irascible) que no pas *yogi* (santó). Però aquest sacerdot és nou. El *sahib* de la Casa de les Meravelles ha estat parlant amb ell com si fos el seu germà. Oh, mare meva, omple'm aquest bol. M'està esperant.

-Això estava pensant! Omplir-te aquest bol! Però si és gran com la panxa d'una vaca! Em fas tanta gràcia com el brau sagrat de Siva, que aquest matí ja se m'ha endut la major part d'una cistella de cebes. I per si no en tingués prou, ara t'he d'omplir el bol. Mira: ja torna.

El gegantí toro brahmànic del barri, que tenia la pell del mateix color que els ratolins, s'obria pas entre la virolada multitud. De la seva boca, en penjava un plàtan robat. Es va encaminar directament cap a la tenda, ja que coneixia a la perfecció els seus privilegis de bèstia sagrada, i, en arribar-hi, va abaixar el cap i es va posar a olorar amb força soroll el contingut dels cistells abans de decidir-se per un. Un dels peüets de Kim va sortir disparat com una fletxa i va tocar de ple l'humit musell blau de l'animal, que, ple d'indignació, va fer un bufec i es va allunyar creuant la línia del tramvia, mentre que el gep li tremolava de ràbia.

-Ja ho veus! T'he estalviat tres vegades més del que et costarà omplir-me el bol. Ara, mare, una miqueta d'arròs i una altra miqueta de peix sec per sobre... sí, i una mica de *curry* de vegetals.

De la rebotiga, on hi havia un home jaient en un llit, va sorgir un gruny.

-Ha fet marxar el toro -va dir la dona, parlant en veu baixa-. És bo donar als pobres.

Va agafar el bol i l'hi va tornar ple d'arròs calent.

-Ei, que el meu *yogi* no és una vaca -va dir molt seriós en Kim, obrint amb els dits un forat en la muntanyeta d'arròs-. Una miqueta de *curry* li anirà bé, i també coca fregida, i em sembla que li vindria de gust una mica de conserva.

-Has fet un forat tan gran con el teu cap -va dir la dona, a punt de perdre la paciència.

De tota manera, el va omplir amb una cullerada fumejant de *curry* de vegetals, després hi va posar un tall de coca al damunt i una mica de mantega purificada a sobre, i també una mica de conserva de tamarinde agre. En Kim va contemplar el contingut del bol amb ulls amorosos.

-Així està bé. Sempre que jo sigui al basar, el toro no s'acostarà en aquesta casa.

La cobra

-Digue'm, com reconeixeràs el teu riu? -va dir en Kim, asseient-se a la gatzoneta a l'ombra d'unes altes canyes de sucre.

-Quan el trobi, segurament rebré un senyal que m'il·luminarà. Em sembla que aquest no és el lloc. Escolta'm, el més petit dels rierols! Digue'm on és el meu riu! Però beneït siguis, perquè tu fas que els camps donin fruit!

-Mira! Mira!

D'un salt, Kim es va plantar al costat del lama i es va estirar cap enrere. Una línia groga i marró va lliscar des dels matolls de la vora fins a l'aigua, va allargar el coll fins a la superfície, va beure i es va quedar quieta a terra: era una cobra enorme de mirada fixa i ulls sense parpelles.

-No tinc cap bastó... no tinc cap bastó... -va dir en Kim-. En buscaré un i li trencaré l'espina.

-Per què? Està tan lligada a la Roda com nosaltres... una vida que puja o baixa, però que es troba molt lluny de l'alliberació. Gran deu ser el pecat comès per l'ànima que s'ha vist transformada en això.

-Odio totes les serps -va dir en Kim. [...]

-Deixa que visqui fins que arribi la seva hora.

La serp recargolada va xiular i va obrir a mitges la seva caputxa.

-Tant de bo que t'arribi aviat l'alliberació, germana! -va prosseguir plàcidament el lama-. Per casualitat coneixes tu el riu?

-No he vist mai un home com tu -va xiuxiuejar en Kim, esporuguit-. És que fins i tot les serps entenen el que dius?

-Qui ho sap?

Va passar a pocs centímetres de la cobra, el cap de la qual estava preparat per atacar. La serp va encongir els seus anells polsegosos.

-Segueix-me! -va cridar el lama per damunt de la seva espatlla.

-Ni parlar-ne! -va contestar en Kim-. Vindré, però rodejant-la.

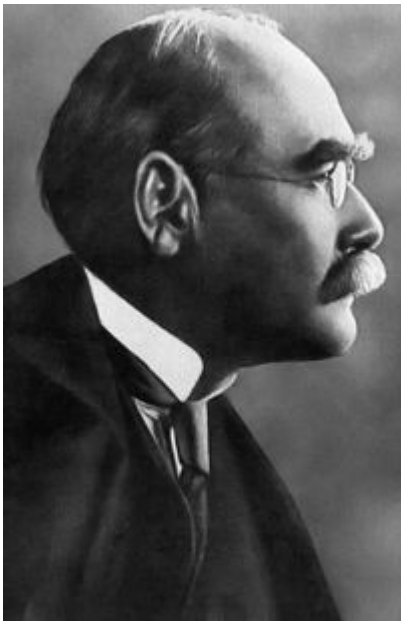
-Vinga, que no et farà mal.

En Kim va dubtar uns instants. Per reforçar la seva ordre, el lama va entonar una monòtona cantarella en xinès que a Kim li va semblar algun sortilegi. Obeint, va creuar el rierol d'un salt sense que, efectivament, la serp fes cap moviment.

-No he vist mai un home com tu -va repetir en Kim, eixugant-se la suor del front-. I ara, on anem?

Rudyard Kipling, *Kim*. El fragment reproduït és una traducció lliure de l'edició feta el 2004 per Editorial Extremadura, S.A. Col·lecció "Biblioteca de Aventuras".

L'autor i la seva obra

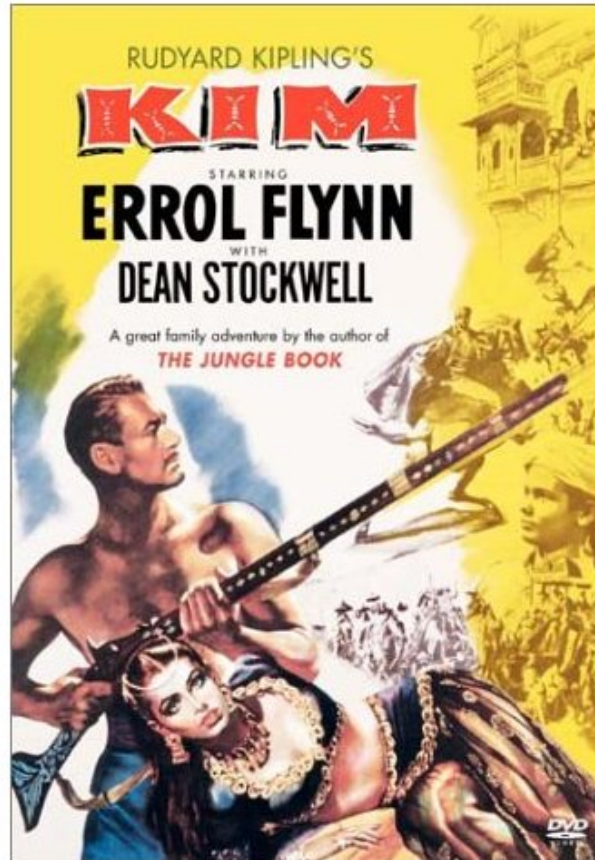
Rudyard Kipling va néixer a Bombai el 1865 i va morir a Londres el 1936. Tot i que va néixer a l'Índia, es va educar a la Gran Bretanya i el 1882 va tornar a l'Índia, on va adquirir una ràpida popularitat com a periodista i autor de contes (*Contes planers dels turons*, 1887). Novament a Anglaterra (1889), va ser el gran cantor de l'imperialisme britànic, en novel·les com *La llum que s'acabà* (1891) i els poemes de *Balades de la caserna* (1892), tot i que les seves obres més reeixides són les que recreen ambients de l'Índia, com *El llibre de la jungla* (1894) i, sobretot, *Kim* (1901). Obtingué el Premi Nobel de literatura el 1907.

Comprensió

- 1) En el primer fragment, un lama procedent del Tibet parla amb el conservador del Museu de Lahore, a l'Índia. El lama està a punt d'iniciar la recerca d'un riu que té la virtut de treure totes les impureses i pecats dels que s'hi banyen. Kim, un noi orfe de quinze anys, anglès però perfectament integrat entre els nadius, li fa de *chela*. Què et sembla la relació entre el lama i el conservador (un home blanc) del museu? Tots dos són grans, i fins en aquest moment no es coneixien. Constata, però la relació tan respectuosa que tenen. Escriu un diàleg en què una dona asiàtica i una altra africana es coneixen i s'intercanvien regals. Destaca'n la cordialitat.
- 2) Segon fragment. Per què els toros i les vaques són sagrats a l'Índia?
- 3) Per què Kim no respecta el toro i li fum una puntada de peu al morro?
- 4) En el tercer fragment, Kim vol matar la cobra, però el lama el convenç perquè passi de llarg i la deixi en pau. Tu, d'en Kim, què haguessis fet? Per què?
- 5) Per què el lama respecta la vida de tots els animals, encara que suposin un perill?

Filmografia

► *Kim de l'Índia* (1950). Dirigida per Victor Saville. Intèrprets: Errol Flynn, Dean Stockwell (Kim), Paul Lukas (Iama), Robert Douglas, Thomas Gomez i Reginald Owen.

La cara d'en Kim és a la dreta, amb un turbant

► *Kim* (1984). Pel·lícula anglesa rodada per a la televisió. Director: John Howard Davies. Intèrprets: [Peter O'Toole](#), [Bryan Brown](#), [John Rhys-Davies](#), [Nadira](#), [Raj Kapoor](#) i [Ravi Seth](#) (Kim).

FRAGMENT 3

Tom Sawyer se'n va amb globus

En el seu esforç per fer alguna cosa que el fes sobresortir, Tom es posà a idear pla rere pla, però tots tenien alguna pega que els feia impracticables. Ja estava desesperat, quan els diaris de Saint Louis van començar a parlar d'un proper viatge a Europa amb globus. Tom pensà que hauria d'anar a veure aquest globus, ja que difícilment se li presentaria una altra oportunitat; però no s'hi va decidir fins que Nat Parsons anuncià el seu viatge amb el mateix fi. No pensava permetre que Parsons tornés al poble explicant a tothom que havia vist el globus, mentre que ell, Tom Sawyer, hauria d'escoltar i callar. Així doncs, presa la decisió, ens hi vam anar els tres: Tom, Jim i jo.

El globus en qüestió era de dimensions colossals, de línies nobles, amb ales, aletes i un sens fi de coses que el diferenciaven de tots els que fins aleshores havíem vist en gravats. Era als afores de la ciutat, en un camp obert, al final del carrer Dotze. Quan hi vam arribar, hi havia al seu costat una multitud observant-lo i ridiculitzant-lo amb tota mena de ganyotes i burles; no només al globus, sinó també a l'home que seria el seu tripulant. Era un tipus prim, pàl·lid, amb una brillantor suau als ulls, que semblava el reflex de la lluna. Tal com dic, la gent es reia d'ell dient-li, entre d'altres coses, que el globus no pujaria i que no s'enlairaria ni un metre.

L'home va acabar per enfadar-se i es dirigí als burletes amb el puny en alt i dient-los que eren unes bèsties cegues, però que aviat arribaria el dia que reconeixerien que havien estat al davant d'un d'aquells homes que creen civilitzacions i que encara que fossin els ignorants que eren, els seus propis fills o els seus néts li farien un monument en el mateix lloc on ara es trobaven; que el seu nom perduraria per tots els segles i una pila de coses més, que jo no vaig entendre.

A cada afirmació de l'home, la gent encara reia més sorollosament. Els més insolents li cridaven preguntant-li coses inversemblants, com ara quant li havien de pagar perquè no volés, l'edat de l'àvia del gat de la germana i totes les barbaritats que se li acudeixen a la xusma quan es desboca. Val a dir que algunes de les coses que li deien al pobre home tenien la seva gràcia, però no era just ni valent ficar-se tants contra un de sol. Després d'aquest xàfec, l'home

es quedà mut, fins al punt que semblava haver-se deixat la llengua a casa. Però, al cap i a la fi, què els podia haver contestat? No li hagués servit de res, sinó més aviat al contrari, perquè els que tenien facilitat per fer acudits, encara haguessin atiat més el foc. Allà el tenien els facinerosos, completament a la seva mercè, la qual cosa no era culpa seva, sinó de la seva naturalesa; no s'hi podia fer res. Era un home de bon natural, incapaç de fer mal a ningú; només tenia el defecte de ser un geni, com deien els diaris, i no crec que això sigui cap mal... No tots podem ser assenyats, hem de ser tal com ens ha fet Déu. Per mi, els genis són uns païos que creuen que ho saben tot i no volen escoltar mai els consells dels altres; sempre van pel seu propi camí, i això fa que tothom se n'aparti i els menyspreï, cosa que trobo perfectament natural. Si fossin més humils i escoltessin consells intentant d'aprendre'n alguna cosa, els aniria molt millor...

La part en què havia de viatjar l'home del globus s'assemblava a una barca; era espaiosa i tenia compartiments impermeabilitzats per dins, on es podia guardar tota mena de coses; fins i tot hi havia lloc per posar-hi un llit. Vam pujar a bord i ens vam trobar amb unes vint persones, entre les quals hi havia el vell Nat Parsons. El "professor" del globus continuava els seus preparatius, mentre els visitants començaven a abandonar la barca, d'un en un. L'últim a baixar seria en Nat, però de cap de les maneres estàvem disposats a permetre que pogués anar explicant que havia estat l'últim a sortir del globus! Vam fer voltes i més voltes, fins que ens vam quedar sols els tres, ja que el vell es va cansar d'esperar i va baixar. Quan el vam veure a terra, ens vam disposar a baixar també nosaltres, jo el primer; però de sobte vaig sentir un crit i em vaig girar per veure què passava. Déu meu, la ciutat queia a sota nostre, com si deixéssim caure a terra un mapa que tinguéssim a les mans! Sense poder dir per què, em vaig trobar malament de sobte; vaig mirar en Jim i el vaig veure verd de l'ensurt i sense poder dir ni un mot; vaig buscar en Tom, i aquest semblava una estàtua. La ciutat continuava caient i caient i nosaltres no hi podíem fer res, suspesos a l'aire! Les coses es veien cada vegada més petites i tota la ciutat va semblar que començava a encongir-se; els homes i els carros semblaven formigues i cuques arrossegant-se pels carrers, que no eren més que fils o cintes. De seguida tot va semblar esfumar-se i la ciutat es perdé del tot; només es veia com una mena de cicatriu sobre la terra i em va semblar que

arribàvem a veure milers de milles a la rodona, tot i que jo sabia que això no podia ser.

A poc a poc, la terra es convertí en una bola d'un color apagat, amb fils lluentos que la solcaven pertot arreu i que no eren més que els rius.

La vídua Douglas m'havia dit moltes vegades que el món era rodó, però jo no vaig fer mai gaire cas de les supersticions de la bona dona, sobretot quan deia això, i jo estava veient que el món era pla com un plat.

Més d'un cop havia pujat a dalt de tot del turó i havia observat bé amb els meus propis ulls, perquè em semblava que la millor manera d'estar segur d'una cosa era aquesta, veure-ho amb els teus propis ulls, abans de creure tot el que t'expliquen, però sempre havia vist que la terra era xata i ben xata.

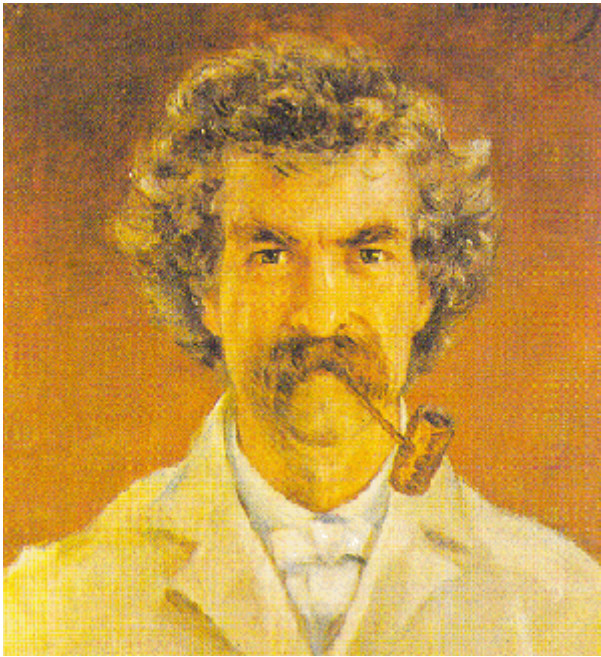
Però ara veia que la vídua tenia raó; és a dir, tenia raó pel que fa a la resta del món, però no pel que fa al meu poble; aquesta part és xata! Ho puc jurar pel que vulgueu!...

El "professor", o el que fos l'home del globus, s'havia mantingut en silenci en un racó de la barqueta quan el globus es desenganxà de la Terra, però de sobte esclatà en un torrent de paraules d'indignació. Més o menys va dir això:

-Idiotes, més que idiotes! Dir que el globus no es podria enlairar!...

Mark Twain. *Tom Sawyer a l'estranger*. El fragment reproduït és una traducció lliure de l'edició feta per Acme Agency, S. R. Lda. Buenos Aires, 1947.

L'autor i la seva obra

Mark Twain, nom amb què és conegut Samuel Langhorne Clemens, va néixer a Florida, Missouri, el 1835 i va morir a Redding, Connecticut, el 1910. Els records de la seva infantesa, arran de quedar-se orfe als dotze anys, i les diverses feines que va estar fent a la regió del Mississipí van ser l'element principal de les seves obres: *Vida al Mississipí* (1883), *Les aventures de Tom Sawyer* (1876) i *Huckleberry Finn* (1882). En les seves pàgines, s'hi pot apreciar una intenció humorística constant, que en les darreres obres esdevé una sàtira més amargant. Altres títols seus són *El príncep i el captaire* (1882) i *Un ianqui a la cort del rei Artús* (1889).

Comprensió

- 1) Qui ens explica la història? Qui és, en Jim?
- 2) Per què la gent ridiculitza el globus i el seu tripulant?
- 3) Com és, la cistella del globus?
- 4) Per què s'hi entretenen, a la cistella?
- 5) Per què el narrador es pensava que la Terra era plana?

FRAGMENT 4

Els lladres de diamants

-Va ser un cop mestre. El vam donar en una joieria de Saint Louis. El que buscàvem era una noble parella de diamants grossos com avellanes; tothom anava a veure'ls. Ens vam vestir amb elegància i ens en vam apoderar a ple dia. Vam demanar que ens els enviessin a l'hotel per veure si ens convenia comprar-los; i mentre els examinàvem, teníem preparats uns diamants falsos, i aquests van ser els que van tornar a la botiga quan vam dir que les pedres no eren prou fines per valer dotze mil dòlars.

-Dotze... mil... dòlars -digué Tom-. Vostè creu que realment valien tots aquests diners?

-Ni un centau menys.

-I els seus companys es van fugar amb ells?

-Com si qualsevol cosa. No crec que sàpiguen encara a la joieria que han estat robats. Però no hagués estat prudent quedar-se a Saint Louis, com ja comprendran vostès; de tal manera que vam reflexionar sobre el lloc on dirigir-nos. L'un deia que ens havíem de dirigir a un lloc, i l'altre, a un altre, i així, ho vam fer a sorts, i va guanyar l'Alt Mississipí. Vam embolicar els diamants en un paper, hi vam escriure els nostres noms, i els vam deixar sota la guarda de l'escrivent de l'hotel, tot encarregant-li que no els entregués a cap de nosaltres sense que els altres hi estiguessin presents; després ens en vam anar ciutat avall, cadascú per la seva banda, perquè sospito que potser tots teníem la mateixa idea. No n'estic segur, però em sembla que la teníem.

-Quina idea? -li preguntà Tom.

-Robar els altres.

-Com? Que un s'ho endugués tot, després que tots haguessin cooperat per obtenir-ho?

-Això mateix.

Això va disgustar Tom Sawyer, que va dir que aquella acció era la bretolada més mesquina que havia sentit a la seva vida. Però Jake Dunlap replicà que allò no era estrany a la seva professió. Digué que quan algú es dedica a aquesta mena de negocis, s'havia d'acostumar a mirar per ell mateix, perquè no hi hauria ningú que ho fes per ell. En acabat afegí:

-Ja ho veuen; el conflicte era que no es podien dividir dos diamants entre tres. Si les pedres haguessin estat tres..., pero no hi hem de pensar, perquè *no eren* tres. Vaig estar vagarejant per carrers apartats, meditant, meditant sense parar. I em vaig dir: "Prepararé una disfressa i agafaré els diamants tan bon punt se'm presenti l'ocasió; després, em faré fonedís, i quan sigui estalvi em posaré la disfressa, i aleshores els deixaré que em trobin, si poden". Per tant, em vaig proveir de les patilles postisses, les ulleres i aquesta roba de camperol, i ho vaig ficar tot en un maletí. En passar pel davant d'una botiga on venien tota mena d'objectes, vaig divisar un dels meus camarades a través de la finestra. Era Bud Dixon. Me'n vaig alegrar i em vaig dir: "Vaig a veure què compra". Em vaig ajupir i em vaig posar a observar. Bé, doncs, què creuen que va comprar?

-Patilles? -vaig dir jo.

-No.

-Ulleres?

-No.

-Calla, Huck Finn, si pots, perquè ho engegaràs tot a rodar. Què va comprar, Jake?

-El que menys es podrien imaginar. Un tornavís, un tornavís molt petit.

-Doncs confesso que no se m'acudeix per què el voldria.

-Doncs a mi tampoc. Era molt curiós. Em vaig quedar bocabadat i em vaig dir: "Per què deu voler aquesta cosa?"

Mark Twain. *Tom Sawyer, detectiu*. El fragment reproduït és una traducció lliure de l'edició feta per Acme Agency, S. R. Lda. Buenos Aires, 1947.

L'autor i la seva obra

Vegeu aquest apartat a *Tom Sawyer a l'estranger*.

Comprensió

- 1) Quants diamants hi ha?
- 2) Com els van aconseguir, els lladres?
- 3) Quina és, la idea de cadascun dels tres lladres?
- 4) Què se li va acudir, a Jake Dunlap?
- 5) Per què creus que Bud Dixon ha comprat un tornavís petit?

FRAGMENT 5

El col·legi de Plumfield

-A qualsevol que m'hagués dit que en aquests últims deu anys viuríem tants i tan admirables canvis, li hagués contestat que no el creia i que es reia de mi -digué la senyora Jo (tieta Jo, com li deien els nois) a la senyora Meg, en seure un dia a la plaça de Plumfield, mirant-se mútuament amb les cares desbordant orgull i alegria.

-Aquesta és la mena de màgia que només funciona amb els diners i els bons cors. Estic seguríssima que el senyor Lawrence no podrà tenir un monument més noble que el col·legi que tan generosament va fundar amb els seus diners. I la memòria de tia March es conservarà en una casa com aquesta tant de temps com la casa existeixi -contestà la senyora Meg, que sempre es complaïa a lloar els absents.

-Deus recordar que quan érem petites acostumàvem a parlar de fades i encanteris, i dèiem que si se'ns en presentés una, li demanàriem tres coses. No et sembla que a la fi s'han complert les tres coses que desitjava? Diners, fama i molt d'amor -digué la tieta Jo, arreglant-se curosament els cabells, de forma molt diferent de com ho feia quan era una noia.

-També s'han complert les meves i Amy està gaudint de les seves. Si la mare, John i Beth fossin aquí, l'obra estaria acabada i perfecta -afegí Meg amb veu tremolosa-; perquè el lloc de la mare ara és buit.

Jo va posar la mà sobre la de la seva germana i les dues van romandre en silenci durant una estona contemplant l'agradable escena que tenien a la vista, barrejada amb records tristos i agradables.

La veritat és que en tot allò semblava que hi havia alguna cosa de màgia, perquè el pacífic Plumfield s'havia transformat en un petit món d'activitat constant. Les casetes semblaven més hospitalàries, tenien les façanes ben pintades, els jardinets molt ben cuidats; pertot arreu es respirava alegria i benestar, i a dalt del turó, on en un altre temps només s'hi veien àguiles voletejant, s'alçava ara, majestuós, el formós col·legi edificat amb l'abundant llegat del magnífic senyor Lawrence.

Les senderes que conduïen al turó, en un altre temps desertes, es veien ara molt fressades pels estudiants, els uns entretinguts amb els llibres i els

altres alegres i entremaliats, anant i venint d'un lloc a l'altre, gaudint tots d'allò que la riquesa, la saviesa i la benevolència els havien donat.

Gairebé tocant a les portes de Blumfield es veia, entre els arbres, una bonica vil·la i una règia mansió. La primera era de Meg i la segona del senyor Lawrence, que quan es va instal·lar a prop de la seva antiga casa una fàbrica de sabó havia fugit a Plumfield, on va manar edificar la sumptuosa casa on viu ara. I d'aquí vénen els canvis i la prosperitat de Plumfield.

Tot era alegria i benestar en aquesta petita comunitat; i el senyor March, com a capellà del col·legi, havia vist realitzats finalment els somnis daurats que havia estat acaronyant durant tant de temps. Les germanes s'havien dividit tenir cura dels nois del col·legi, i cadascuna d'elles s'havia encarregat de la part que més li agradava. Meg era la mare amiga de les nenes; Jo, la confident i defensora de tots els joves, i Amy, la senyora "Munificència", que amb molta delicadesa treia els entrebancs del camí per protegir els estudiants indigents, i els entretenia amb la seva conversa agradable, tractant-los amb tanta dolçor i estima, que no ens estranya que tots l'anomenessin "la mare de l'amor", i al col·legi el "Mont Parnàs", tan ple era tot de música, de bellesa i de cultura!

Els primers dotze nois que havien acabat els estudis del col·legi, s'havien escampat per les quatre parts del món durant aquests últims anys, però tots eren vius i recordaven amb alegria el vell Plumfield, i tenien tan present el que hi havien après, que cada dia es trobaven més animats per fer front als contratemps de la vida. Guardaven sempre en els seus cors la gratitud i el record dels alegres dies que hi van passar.

Louise M. Alcott. *Els nois de Jo*. El fragment reproduït és una traducció lliure de l'edició feta per Acme Agency, S. R. Lda. Buenos Aires, 1944.

L'autora i la seva obra

Louise May Alcott va néixer a Germantown, Pennsilvània, el 1832, i va morir a Boston el 1888. Va ser filla de l'educador i filòsof Amos Bronson Alcott. Amb les seves cartes *Hospital Sketches* (1863), on recollí les seves experiències com a infermera durant la guerra de Secessió (1861-1865), aconseguí una certa fama. Va destacar, però, sobretot, en les narracions per a la joventut: *Donetes* (1868), *Homenets* (1871), *Els nois de Jo* (1886), etc., que escriví amb finalitat moralitzant. *Donetes* és el relat semiautobiogràfic de la seva infantesa amb les seves germanes. *Homenets* tracta de manera semblant el caràcter i la forma de ser dels seus nebots. *Els nois de Jo* va completar la "nissaga de la família March". Va morir als cinquanta-sis anys, a causa de l'enverinament per mercuri que havia contret durant la Guerra Civil.

Comprensió

- 1) Qui són, els protagonistes d'aquesta novel·la?
- 2) Quins són els tres desitjos de Jo que diu haver aconseguit?
- 3) Qui ha donat els diners per fundar el col·legi?
- 4) Què vol dir, "munificència"?
- 5) Què en penses, del col·legi de Plumfield? Creus que pot existir, una escola com la descrita, o bé és una utopia?

FRAGMENT 6

Oliver entra en una casa a robar

Apressant el pas, trencaren per un camí de l'esquerra. Després de caminar un quart de milla, s'aturaren davant una casa sola voltada d'una paret, al cim de la qual Toby Crackit, sense gairebé aturar-se a prendre alè, s'enfilà en un tancar d'ulls.

-El noi després -digué Toby-. Hisseu-lo; ja l'agafaré jo.

Abans que Oliver hagués tingut temps de mirar al seu voltant, Sikes l'havia pres per sota els braços i en tres o quatre segons ell i Toby jeien damunt de l'herba a l'altra banda. Sikes seguí immediatament. I tot avançaren cautelosament cap a la casa.

I ara, per primer cop, Oliver, gairebé boig de pena i terror, veié que l'escalament i el robatori, si no l'assassinat, eren l'objecte de l'expedició. Ajuntà les mans i involuntàriament proferí una ofegada exclamació d'horror. Se li posà un tel als ulls, i li vingué una suor a la cara cendrosa, les cames se li segaren, i caigué de genolls.

-Aixeca't -murmurà Sikes tremolant de ràbia, i traient-se la pistola de la butxaca-, aixeca't, o t'escampo el cervell per damunt de l'herba.

-Oh!, per amor de Déu, deixeu-me anar! -crijà Oliver-; deixeu-me fugir i morir pels camps. Jo no tornaré mai més a la vora de Londres, mai més!, mai més! Oh! Tingueu-me pietat i no em feu robar. Per l'amor de tots els brillants àngels que reposen al cel, tingueu-me pietat!

L'home a qui era fet aquest prec féu un terrible jurament, i havia aixecat la pistola, quan Toby, arrabassant-la-hi, posà una mà a la boca del noi i l'arrossegà cap a la casa.

-Xxt! -crijà l'home-. Això no et servirà de res aquí. Diques una altra paraula i jo mateix t'enllesteixo esbotzant-te el cap. Això no fa soroll i és igualment segur i mes suau. Vinga, Bill, desengalza el finestró. Ell està dominat, ara. Jo n'he vist de més vells que ell fer el mateix un minut o dos en una freda nit.

Sikes, invocant terrorífiques imprecacions sobre el cap de Fagin per haver tramès Oliver per a aquella feina, mogué el parpal vigorosament, però

sense fer gaire soroll. Després d'una estona, i d'ajudar-lo Toby, el finestró al qual s'havia referit girà damunt els seus golfos.

Era una petita gelosia a cinc peus i mig de terra, a la banda de darrera de la casa, que corresponia al safareig, al capdavall d'un passadís. L'obertura era tan petita que els habitants de la casa probablement havien pensat que no valia la pena de defensar-la més segurament; però era prou gran per deixar passar un noi de la mida d'Oliver, tanmateix. Un molt breu exercici de l'art de Sikes bastà per vèncer el baldó de la gelosia, que aviat quedà també oberta de bat a bat.

-Ara, escolta, bergant -xiuxiuejà Sikes traient una llanterna sorda de la seva butxaca, i tirant tota la claror a la cara d'Oliver-; jo et ficaré aquí dintre. Agafes aquest llum; puges de puntetes els graons que et vindran dret al davant, i segueixes pel petit vestíbul a la porta del carrer; l'obres i ens deixes entrar.

-Hi ha una balda a dalt de tot a la qual no podràs arribar -interposà Toby-. Enfila't en una de les cadires del vestíbul. N'hi ha tres, Bill, amb un bonic unicorni blau i una forca daurada damunt que són les armes de la vella.

-Estigues quiet, sents? -replicà Sikes amb una mirada amenaçadora-. És oberta la porta de la sala?

-De bat a bat -respongué Toby després d'espiar per assegurar-se'n-. El bo de la cosa és que sempre la deixen oberta amb una falca perquè el gos que té el llit aquí dintre es pugui passejar per tot el passadís quan està desvetllat. Ah! Ah! Barney l'ha enllaminat i se l'ha endut aquesta nit. Tan net!

Encara que Crackit parlava amb un murmuri gairebé inaudible, i reia sense soroll, Sikes imperiosament li ordenà que callés i es posés a la feina. Toby complí, primer traient la seva llanterna i posant-la a terra; i després plantant-se fermament amb el cap contra la paret sota la finestra, i les mans als genolls fent un graó de la seva esquena. Encara no ho havia fet que Sikes, pujant-li al damunt, passà Oliver de peus per la finestra i, sense deixar-li anar el coll del gec, el plantà sense destorbs al sòl de dintre.

-Agafa aquesta llanterna -digué Sikes mirant dintre la cambra-. Veus els esglaons al teu davant?

Oliver, més mort que viu, alenà un "Sí". Sikes, apuntant a la porta del carrer amb el canó de la pistola, breument li aconsellà de tenir present que estava dintre l'abast del tret tot el camí, i que si vacil·lava cauria mort a l'instant.

-Està fet en un minut -digué Sikes amb el mateix baix murmurí-. Així que et deixi anar fes la teva feina. Au!

-Què és, això? -murmurà l'altre home.

Escoltaren atentament.

-No res -digué Sikes deixant anar Oliver.

En el curt temps que havia tingut per a recobrar els seus sentits, el noi havia resolt fermament que, tant si moria en la temptativa com no, faria un esforç per llançar-se escales amunt i alarmar la família. Ple d'aquesta idea avançà de seguida, però furtivament.

-Torna! -cridà tot d'una Sikes en veu alta-. Torna!

Esverat per la sobtada ruptura del mort silenci de l'indret i per un gran crit que la seguí, Oliver deixà caure la seva llanterna i no sabia si avançar o fugir.

El crit es repetí... un llum aparegué... una visió de dos homes aterrits i mig vestits al cim de l'escala passà davant dels seus ulls, un llampec, una remor forta, fum... un espetec no sabia on, i ell se'n tornà tambalejant.

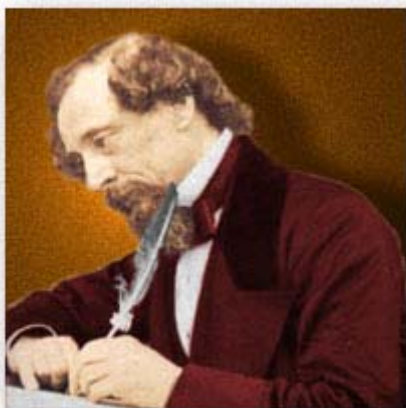
Sikes desaparegué un instant, però ja tornava a ésser dalt i l'agafà pel coll abans que la fumera s'hagués aclarit. Avia la seva pistola contra els homes que ja s'anaven retirant i aixecà el noi arrossegant-lo.

-Estrenyeu més amb el braç -digué Sikes mentre el treia per la finestra-. Doneu-me un tapaboques. L'han ferit. De pressa. Maleït siga, com sagna, aquest noi!

Després hi hagué el fort sonar d'una campaneta, barrejat amb el soroll de les armes de foc, i els crits dels homes i la sensació d'ésser dut per un terreny desigual a un pas ràpid. I després les remors es feren confuses en la distància, i una sensació freda i mortal s'anà emparant del cor del noi; i ja no veié ni sentí res més.

Charles Dickens, *Oliver Twist*. Enciclopèdia Catalana, SA. Col·lecció Clàssics de la Literatura Universal, 13-14 (Edició per a EL OBSERVADOR). Barcelona, 1992. Traducció de Pau Romeva.

L'autor i la seva obra

© 2005, IncWell

Charles Dickens va néixer a Landsport, Hampshire, el 1812 i va morir a Gadshill, Kent, el 1870. Fill d'un funcionari, la seva infantesa va ser trista a causa dels problemes econòmics i afectius, fonts de la seva futura obra narrativa. Va treballar en una fàbrica de betum, però una herència rebuda pel seu pare —que havia estat a la presó— li va permetre d'anar a l'escola i, posteriorment, de treballar a casa d'un advocat. El 1836 es va casar amb Catherine Hogarth, filla del director del "Morning Chronicle". Entre el 1836 i el 1837 va publicar en fullets *Pickwick* i *Oliver Twist*. En aquesta segona obra és perceptible un canvi de to narratiu respecte als seus primers contes i a *Pickwick*; així, l'humor jovial previctorià de *Pickwick* dona pas a una ambientació tèntrica i melodramàtica, com si el coneixement de la vida fos més plàstic —i fins i tot tàctil— que abstracte o "adult", i els personatges restessin deformats com màscares caricaturesques creades per les pupil·les horroritzades d'un nen. Més tard va escriure, entre d'altres, *La vida i les aventures de Martin Chuzzlewit* (1843), resultat d'un viatge als EUA, *Cançó de Nadal* (1843), *David Copperfield*, (1849) *Un conte de dues ciutats* (1859) i *Temps difícils* (1854), en què manifesta la distanciació crítica de l'autor davant els resultats més negatius de la filosofia capitalista, sorgida amb la revolució industrial. El 1858 es va separar de la seva dona, però tampoc no va trobar l'equilibri sentimental, i aquesta inestabilitat es va filtrar a *Grans esperances* (1861), possiblement la seva obra més madura. Durant l'última etapa de la seva vida va alternar la creació literària amb lectures de les seves novel·les, i l'excés d'activitat li va fer malbé la salut. La narrativa de Dickens es va imposar amb mèrits propis —fins a esdevenir una de les màximes figures de la novel·la

burgesa— per la seva generosa ironia, el minuciós estudi dels ressorts psíquics i socials de la nova classe mitjana britànica i l'estranya vitalitat, realista i fantasmagòrica alhora, dels seus relats.

Comprensió

- 1) A l'Anglaterra victoriana, l'orfe Oliver Twist es veu immers en una banda de nens delinqüents dirigits pel murri Fagin i el cruel Bill Sikes. En el fragment donat, per què Oliver està gairebé boig de pena i terror?
- 2) Quina és la missió d'Oliver?
- 3) Vol robar, l'Oliver? Què pensa fer?
- 4) Qui apareix, a dalt de l'escala? Què passa?
- 5) Com acaba l'escena, l'Oliver?

D'esquerra a dreta: Bill Sikes, Oliver Twist i Fagin

Filmografia

► *Oliver Twist* (1922). Dirigida per Frank Lloyd. Intèrprets: Jackie Coogan, Lon Chaney, James A. Marcus, Aggie Herring, Nelson McDowell, Lewis Sargent, Joan Standing, Carl Stockdale, Edouard Trebaol.

► *Oliver Twist* (1948). Dirigida per David Lean. Intèrprets: Alec Guinness, Robert Newton, Kay Walsh, Francis L. Sullivan, Henry Stephenson, Mary Clare, Anthony Newley, Josephine Stuart. Es considera la versió clàssica.

► *Oliver!* (1968). Dirigida per Carol Reed. Intèrprets: Mark Lester, Ron Moody, Shani Wallis, Oliver Reed, Harry Secombe, Hugh Griffith, Jack Wild, Clive Moss, Peggy Mount, Leonard Rossiter. És un musical que té una pila d'òscars. És un film molt digne i entretingut. Juntament amb la versió de David Lean (1948), aquest és l'altre gran clàssic d'*Oliver Twist*.

► *Oliver Twist* (2005). Dirigida per Roman Polanski. Intèrprets: Ben Kingsley, Barney Clark, Jamie Foreman, Leanne Rowe, Edward Hardwicke. Ben dirigida, ben ambientada, ben interpretada, ben feta. Però no aporta cap novetat a les dues versions immediatament anteriors.

► Altres versions: les de 1909, 1912, 1920 i 1933.

FRAGMENT 7

El joc dels mosqueters

Arribat a l'escalinata, encara va ser pitjor: en els primers graons hi havia quatre mosqueters que es divertien en l'exercici següent, mentre deu o dotze camarades seus esperaven en el replà que els toqués tanda per ocupar plaça en la partida.

L'un d'ells, situat en el graó superior, amb l'espasa nua a la mà, impedia, o si més no s'hi esforçava, que els altres tres pugessin.

Aquests tres esgrimien contra ell les seves espases agilíssimes. D'Artagnan va prendre al principi aquells acers per florets d'esgrima, ja que els va creure botonats; però aviat es va adonar per certs talls que totes les armes estaven, ben al contrari, esmolades i afuades a pler, i amb cada un d'aquells talls no només els espectadors, sinó fins i tot els actors, reien com bojos.

El que ocupava el graó en aquell moment mantenia meravellosament a ratlla els seus adversaris. Es feia cercle al seu voltant; la condició consistia en el fet que, a cada cop, el tocat abandonés la partida, perdent el seu torn d'audiència a benefici del tocador. En cinc minuts, tres van ser fregats, un en el puny, un altre a la barbeta i l'altre a l'orella, pel defensor del graó, que no va ser tocat -destresa que li valgué, segons les condicions pactades, tres torns de favor.

Alexandre Dumas. *Els tres mosqueters*. El fragment reproduït és una traducció lliure de l'edició feta el 1995 per Grupo Anaya, S.A. Col·lecció "Tus libros", 87. Madrid.

L'autor i la seva obra

Alexandre Davy de la Pailleterie **Dumas** va néixer a Villers-Cotterêts, Aisne, el 1802, i va morir a Puys, Illa de França, el 1870. Es distingí de primer pels seus drames romàntics, però se l'ha de considerar sobretot com un dels primers novel·listes del s. XIX, seguidor de la pauta que Walter Scott havia marcat en la novel·la històrica: *Els tres mosqueters* (1844), *Vint anys després* (1845, continuació de l'anterior) i *El vescomte de Bragelonne* (1848). Unes altres novel·les seves són *El comte de Monte-Cristo* (1844), *La reina Margot* (1845), etc. La seva fecunditat (157 novel·les i 25 drames) es deu molt als ajuts rebuts de col·laboradors. Autor popular, de vegades pueril o vulgar, n'és interessant la recreació del passat històric. Els seus drames són apassionants, malgrat l'abús del color local i el falsejament de la història. Pare del també escriptor Alexandre Dumas, autor de *La dama de les camèlies* (1848).

Comprensió

- 1) D'Artagnan va al palau del senyor de Tréville, capità dels mosqueters reials, perquè aquest el rebí en audiència. Però sembla ser que hi ha molta gent esperant. Com s'ho fan, els mosqueters, per decidir a qui li toca?
- 2) Què en penses, d'aquest "joc"?
- 3) Què aconseguix, qui defensa el graó?
- 4) Quina imatge es dona, dels mosqueters?
- 5) Per què creus que es diu que Alexandre Dumas "falsejava la història"?

Els mosqueters.

D'esquerra a dreta: Athos, Aramis, D'Artagnan i Porthos.

Filmografia

- ▶ *Els tres mosqueters* (1916). Dirigida per Charles Swickard. Intèrprets: Orrin Johnson, Walt Whitman.
- ▶ *Els tres mosqueters* (1921). Dirigida per Fred Niblo. Intèrprets: Douglas Fairbanks, Adolphe Menjou.
- ▶ *Els tres mosqueters* (1948). Dirigida per George Sidney. Intèrprets: Gene Kelly, Van Heflin, Gig Young, Robert Coote, Lana Turner, June Allyson, Vincent Price, Frank Morgan. Es considera la versió més clàssica.
- ▶ *Els tres mosqueters* (1973). Dirigida per Richard Lester. Intèrprets: Michael York, Oliver Reed, Richard Chamberlain, Faye Dunaway, Charlton Heston, Rachel Welch, Christopher Lee.
- ▶ *Els tres mosqueters* (1993). Dirigida per Stephen Herek. Intèrprets: Chris O'Donnell, Charlie Sheen, Kiefer Sutherland, Oliver Platt, Tim Curry, Judy Delpy, Rebecca de Mornay. Produïda per Walt Disney. És divertida.
- ▶ *El mosqueter* (2001). Dirigida per Peter Hyams. Intèrprets: Tim Roth, Catherine Deneuve, Mena Suvari, Stephen Rea.
- ▶ *Mickey, Donald, Goofy: Els tres mosqueters* (2004). Pel·lícula de dibuixos animats produïda per Walt Disney.
- ▶ Segones parts: *La màscara de ferro* (1929 i 1939), *L'home de la màscara de ferro* (1998), *Els fills dels mosqueters* (1952), *Els quatre mosqueters* (1974), *El retorn dels mosqueters* (1989), etc., etc. N'hi ha una pila.

FRAGMENT 8

El fantasma es manifesta

Al peu de l'escala sortí a rebre'ls una senyora vella vestida de seda negra amb còfia i davantal blancs. Era Mrs. Umney, la majordona, que Mrs. Otis, a instàncies de lady Canterville, havia consentit de conservar-la en el seu lloc.

Saludà amb una profunda reverència la família així que posà el peu a terra, i digué amb un accent particular del temps de l'avior:

-Us desitjo la benvinguda a Canterville-Chase.

Tots seguiren al darrera d'ella i entraren en un espaiós vestíbul estil Tudor, al fons del qual hi havia la biblioteca que era una sala llarga i gran que acabava en una gran galeria de vidres.

El te els esperava.

Quan s'hagueren desembarassat de tots els efectes el viatge, s'assegueren i començaren a mirar el seu voltant, mentre Mrs. Umney anava d'ací d'allà atrafegada.

Tot d'una els ulls de Mrs. Otis s'adonaren d'una taca rogenca i fosca que hi havia en el parquet, al costat mateix de la xemeneia, i, sense parar esment en ses paraules, va dir a Mrs. Umney:

-Tinc por que no s'hagi vessat aquí alguna cosa.

-Sí, senyora -respongué Mrs. Umney en veu baixa-. Aquí s'ha vessat sang.

-Això és horrible! -exclamà Mrs. Otis-. No en vull veure, de taques de sang, en un saló. Cal treure això immediatament.

La pobra vella somrigué i, amb la mateixa veu baixa, replicà:

-Aquesta taca és de la sang de lady Elionor de Canterville, que fou morta aquí mateix pel seu propi marit, Sir Simó de Canterville, l'any 1575. Sir Simó li sobrevisqué nou anys i desaparegué de sobre en circumstàncies molt misterioses. Mai no s'ha pogut trobar el seu cos, però la seva ànima culpable continua vivint en aquesta casa. La taca de sang ha estat objecte de l'admiració dels turistes i altres persones, però quant a treure-la... és cosa impossible.

-Tot això no són més que bestieses -cridà Washington Otis-. Aquest meravellós destacador, el producte incomparable del gran Pinkerton, farà desaparèixer la taca en un obrir i tancar d'ulls.

I abans que la majordona, plena d'esglai, hagués pogut intervenir, el jove s'havia agenollat i fregava vivament el parquet amb una barreta plena d'una substància que semblava cosmètic negre.

Un moment després, la taca havia desaparegut sense deixar rastre.

-Ja sabia que el Pinkerton se'n sortiria, d'aquesta -exclamà en to de triomf, passejant una mirada circular sobre tota la família admirada.

Però amb prou feines havia pronunciat aquestes paraules, un llampec vivíssim il·luminà la fosca sala i un tro terrible posà de peu tothom, llevat de Mrs. Umney, que va caure desmaiada.

-Quin clima més dolent! -digué tranquil·lament l'ambaixador encenent un llarg cigar-. Serà potser que al país dels avis hi ha un excés tan gran de població que no hi ha prou provisió de bon temps per a tothom. Sempre he estat del parer que el millor que poden fer els anglesos és emigrar.

-Amic Hiram -digué Mrs. Otis-, què en podem fer d'una dona que es desmaia?

-Ja li descomptarem això del seu salari -respongué l'ambaixador.

-Després d'això ja no es desmaiarà més.

I, en efecte, Mrs. Umney no trigà gaire a tornar en si.

Amb tot, era evident que estava trastornada. I amb una veu fosca advertí a Mrs. Otis que era de témer algun disgust en aquella casa.

-Ah, senyor! Aquests ulls meus hi han vist unes coses... -digué ella- que dreçarien els cabells sobre el cap de qualsevol cristià. Quantes i quantes nits no he pogut aclucar l'ull a causa de les coses terribles que aquí passen!

Amb tot, Mr. Otis i la seva dona asseguraren a la bona vella amb molta vivacitat que no els feien cap por els fantasmes.

La vella majordona, després d'haver invocat la benedicció de la Providència sobre el seu nou amo i la seva nova mestressa i d'haver pres certes disposicions amb la finalitat que li augmentessin el salari, es retirà a la seva habitació tot ranquejant.

Oscar Wilde, *El fantasma de Canterville*. L'Atsar Edicions. Lectures de l'estudiant, 8. Barcelona, 1985. Traducció de Montserrat Serra i March.

L'autor i la seva obra

Oscar Wilde va néixer a Dublín el 1854 i va morir a París el 1900. Va estudiar al Trinity College de Dublín, i més tard a Oxford, on va sobresortir en els estudis clàssics. Dotat d'un domini excepcional del llenguatge, el seu estil brillant, que es es va reflectir tant en l'obra literària com en assaigs i articles en la premsa, aviat li va reportar una gran popularitat. Va adoptar unes maneres afectades i frívols que van escandalitzar la societat victoriana, la qual criticà amb ironia i mordacitat. Això i l'hedonisme -identificació del bé amb el plaer- amoralista que professava obertament li van crear nombrosos enemics. Va ser un decidit partidari del corrent estètic de l'art per l'art del final del s. XIX, que va difondre en nombrosos escrits i conferències com les que va fer als EUA i al Canadà el 1882. El 1884 es casà amb Constance Lloyd, de la qual tingué dos fills.

Especialment conegut com a dramaturg, en aquest gènere destaquen les obres *El ventall de lady Windermere* (1892), que el consagrà, *Salomé* (1892), escrita en francès i base de l'òpera de Richard Strauss, *Una dona sense importància* (1893), *Un marit ideal* (1895) i la seva obra mestra, *La importància de ser franc* (1895). Va escriure una única novel·la, *El retrat de Dorian Gray* (1891), titllada d'immoral. El 1895 va ser acusat d'homosexualitat pel pare del seu amant lord Alfred Douglas i, després de tres judicis, va ser condemnat a dos anys de treballs forçats, que complí a la presó de Reading, on va escriure *La balada de la presó de Reading* (1898), que descrivia les condicions inhumanes del règim penitenciari, i l'*Epístola: In carcere et vinculis, o De profundis*, sèrie de retrets al seu amant i, indirectament, a ell mateix per haver-se deixat portar fins al desastre. És també autor de diverses narracions i contes (*El crim de lord Arthur Savile*, 1891), i de narracions infantils, d'un cert to socialista, com *El Príncep Feliç* (1888). En sortir de la presó es va exiliar a França i adoptà el nom de Sebastian Melmoth. Té pàgina web.

Comprensió

- 1) Una família nord-americana, composta pel matrimoni i els seus quatre fills, arriba al castell anglès de Canterville, que han comprat malgrat els avisos que hi viu un fantasma. El pare, Hiram B. Otis, ambaixador dels Estats Units, i la seva família toquen tant de peus a terra que no senten cap mena d'emoció ni tenen cap interès pel possible fantasma. Ara bé, el fantasma existeix...

Com va vestida, Mrs. Umney? Quin càrrec té? Quina és, doncs, la seva feina?

- 2) Què hi ha al parquet, al costat de la xemeneia?
- 3) De qui és?
- 4) Mrs. Umney diu que es pot treure? Què fa, llavors, el fill gran dels Otis?
- 5) Què passa, tot seguit? A què creus que es deu?

El fantasma s'emporta la filla gran dels Otis perquè l'ajudi en el més enllà...

Filmografia

- ▶ *El fantasma va a l'Oest* (1935). Dirigida per René Clair. Intèrprets: Robert Donat, Jean Parker, Elsa Lanchester, Eugene Pallette, Ralph Bunker. No és el fantasma de Canterville, però el recorda.
- ▶ *El fantasma de Canterville* (1944). Dirigida per Jules Dassin. Intèrprets: Charles Laughton, Robert Young, Margaret O'Brian, Reginald Owen, Una O'Connor.
- ▶ *El fantasma i la senyora Muir* (1947). Dirigida per Joseph L. Manckiewicz. Intèrprets: Rex Harrison, Gene Tierney, George Sanders, Natalie Wood, Edna Best, Vanessa Brown. Tampoc és el fantasma de Canterville, però també el recorda.
- ▶ *El fantasma de Canterville* (1974). Dirigida per Robin Miller. Intèrprets: David Niven, James Whitmore, Maurice Evans, Flora Robson. Pel·lícula rodada per a la televisió.
- ▶ *El fantasma de Canterville* (1986). Dirigida per Paul Bogart. Intèrprets: John Gielgud, Ted Wass, Andrea Marcovizzi, Alyssa Milano, Jeff Harding. Pel·lícula rodada per a la televisió.
- ▶ *El fantasma de Canterville* (1991). Dirigida per William F. Claxton. Intèrprets: Richard Kiley, Jenny Beck, Shelley Fabares, Barry Van Dyke, Christian Jacobs. Pel·lícula rodada per a la televisió.
- ▶ *El fantasma de Canterville* (1996). Dirigida per Sydney Macartney. Intèrprets: Patrick Stewart, Neve Campbell, Joan Sims, Edward Wiley. Pel·lícula rodada per a la televisió.
- ▶ *El fantasma de Canterville* (1997). Dirigida per Crispin Reece. Intèrprets: Ian Richardson, Celia Imrie, Sarah-Jane Potts, Rolf Saxon, James D'Arcy. Pel·lícula rodada per a la televisió.

FRAGMENT 9

A lord Arthur li han dit que cometrà un crim

Deu minuts després, amb la cara blanca de terror i els ulls plens d'angoixa, lord Arthur Saville sortí de Bentinck House.

S'obrí pas entre les rengleres de lacais, abrigats amb pells, que estaven aturats al voltant del gran pavelló de columnes.

Semblava com si no veiés ni sentís res del que passava al seu voltant.

La nit era molt freda i els fanals de gas que hi havia al voltant de la plaça pampalluguejaven amb el vent. Les mans de lord Arthur, en canvi, tenien una escalfor de febre i els polsos li cremaven com una flama viva. Caminava gairebé com un embriac. Un policia s'aturà a mirar-lo encuriolit i un pobre captaire que s'avançà des d'una porta per demanar-li almoïna, reculà amb un moviment d'esglai en veure un infortuni més gran que el seu. Tot d'una lord Arthur Saville s'aturà sota un fanal i es mirà les mans. Li semblà veure-hi una taca de sang i un crit feble sorgí dels seus llavis tremolosos.

-Un crim! -heus aquí el que el quiromàntic havia vist-. Un crim! -repetí.

Fins i tot la nit semblava saber-ho i el vent glacial repetir-ho a les seves orelles. Els foscos racons dels carrers estaven plens d'aquesta acusació. El crim li somreia sarcàsticament des de les teulades de les cases.

Primerament se n'anà cap al parc, el bosc tenebrós del qual semblava fascinar-lo. Es recolzà a les reixes amb aire cansat i es refrescà els polsos amb la humitat del ferro. Mentrestant, escoltava el silenci murmurador dels arbres.

-Un crim! Un crim! -es repetia- com si la reiteració pogués esborrar el sentit de la paraula. El so de la seva pròpia veu li provocà un calfred. I malgrat tot desitjava gairebé que l'eco ho repetís i desvetllés dels seus somnis la ciutat adormida. Sentia un desig irresistible d'aturar el passant escadusser i de dir-li-ho tot.

Després vagabundejà a l'entorn d'Oxford Street per carrerons estrets i tenebrosos. Dues dones amb les cares pintades li rigueren a la cara quan el veieren passar. D'un pati fosc arribà fins a ell un brogit de renecs i bufetades, seguit d'uns crits penetrants, i, amuntegats i barrejats a l'entrada d'una casa, veié les esqueles corbes i els cossos consumits per la pobresa i la senectut.

Una estranya pietat el corprengué. Aquells fills del pecat i de la misèria estaven predestinats a llur sort com ell a la seva? Serien només com ell els putxinel·lis d'un guinyol monstruós?

Oscar Wilde, *El crim de lord Arthur Saville*. L'Atsar Edicions. Lectures de l'estudiant, 14. Barcelona, 1983. Versió d'Elisenda Puig i Anna Pujol.

L'autor i la seva obra

Vegeu aquest apartat a *El fantasma de Canterville*.

Comprensió

- 1) Un quiromàntic, és a dir, una persona que “endevina” coses d’una altra llegint-li les ratlles de la mà, diu a lord Arthur Saville que cometrà un crim. Lord Arthur, que està a punt de casar-se, pensa que és preferible cometre’l abans de contraure matrimoni, ja que així no haurà de viure amb el neguit de quan el cometrà... Aquest fragment pertany al moment en què lord Arthur surt de cal quiromàntic... Quina cara fa?
- 2) Al carrer hi ha fanals de gas. A quina època situaries, doncs, el relat?
- 3) Hi ha un pobre que li vol demanar almoïna, però reclusa espantat. Per què?
- 4) Lord Arthur es passeja a l’entorn d’una de les artèries principals de Londres. Quin és, aquest carrer tan conegut i comercial?
- 5) Creus que estem marcats pel destí? Per què?

Filmografia

► *El crim de lord Arthur Saville* (1922). Dirigida per: René Hervil. Pel·lícula francesa.

► *Al marge de la vida* (1943). Dirigida per Julien Duvivier. Intèrprets: Edward G. Robinson, Charles Boyer, Barbara Stanwyck, Betty Field, Robert Cummings, Thomas Mitchell, Sir Charles Aubrey Smith. Pel·lícula de diverses històries, la segona d'elles és *El crim de lord Arthur Saville*.

Lord Arthur Saville preguntant-se què ha de fer.
Al marge de la vida (1943)

► *Sospita (El crim de lord Arthur Saville)* (1958). Dirigida per: Robert Stevens. Intèrprets: Sebastian Cabot, Gladys Cooper, Melville Cooper, Alexander Davion, Pat Goldin. Episodi d'una sèrie per a la televisió.

► *Teatre de butaca: El crim de lord Arthur Saville* (1960). Dirigida per: Alan Cooke. Intèrprets: Terry-Thomas, Robert Coote, Arthur Lowe, Eric Pohlmann, Nora Nicholson. Episodi d'una sèrie per a la televisió.

► *El crim de lord Arthur Saville* (1968). Dirigida per: André Michel. Intèrprets: Victor Lanoux, Paloma Matta, Ève Francis, Dominique Vincent, Roland Armontel. Pel·lícula francesa rodada per a la televisió.

► *El crim de lord Arthur Saville* (1984). Dirigida per: Christine Secombe. Intèrpret principal: Martin Jarvis. Pel·lícula de la BBC per a la televisió.

FRAGMENT 10

Estrena d'un diari

El meu pare, el més bo de tots els pares que he conegut en la meua vida, no es va casar amb la meua mare fins als trenta-sis anys, quan ella en tenia vint-i-cinc. La meua germana Margot va néixer el 1926 a Alemanya, a Frankfurt del Maine. El 12 de juny de 1929 la vaig seguir jo. Vaig viure a Frankfurt fins als quatre anys. Com que som jueus “de soca-rel”, el meu pare va venir a Holanda el 1933, on va ser nomenat director d'Opekta, una empresa holandesa de preparació de mermelades. La meua mare, l'Edith Holländer, també va venir a Holanda pel setembre, i la Margot i jo vam anar a Aquisgrà, on vivia la meua àvia. La Margot va venir a Holanda pel desembre i jo pel febrer, quan em van posar sobre la taula com a regal d'aniversari per a la Margot.

Aviat vaig començar a anar al jardí d'infància del col·legi Montessori i m'hi vaig estar fins als sis anys. Després vaig passar al primer curs de l'escola primària. A sisè vaig tenir la senyoreta Kuperus, la directora. Ens vam emocionar molt quan ens vam acomiadar al final de curs i vam plorar totes dues, perquè m'havien admès al liceu jueu, on també anava la Margot.

Les nostres vides transcorrien amb una certa agitació, ja que la resta de la família que s'havia quedat a Alemanya continuava sent víctima de les mesures antijueves decretades per Hitler. Després dels progrons de 1938, els meus dos oncles materns van fugir i van arribar sans i estalvis als Estats Units; la meua pobra àvia, que ja tenia setanta-tres anys, va venir a viure amb nosaltres.

Després del maig de 1940, els bons temps van quedar definitivament enrere; primer la guerra, després la capitulació, la invasió alemanya, i així van començar les desgràcies per a nosaltres els jueus. Les mesures antijueves se succeïren ràpidament i se'ns va privar de moltes llibertats. Els jueus han de portar una estrella de David; han de lliurar les seves bicicletes; no els està permès viatjar amb tramvia; no els està permès viatjar amb cotxe, tampoc amb cotxes particulars; els jueus només poden comprar de les 15,00 a les 17,00 hores; només poden anar a la perruqueria jueva; no els està permesa l'entrada als teatres, cinemes i altres llocs d'esbarjo públic; no els està permesa l'entrada a les piscines ni a les pistes de tennis, d'hoquei ni cap altre esport; no els està

permès practicar rem; no els està permès practicar cap esport en públic; no els està permès asseure's als jardins dels seus jardins després de les 20,00 hores, com tampoc als jardins dels seus amics; els jueus no poden entrar a casa dels cristians; han d'anar a col·legis jueus, i altres coses per l'estil. Així transcorrien els nostres dies: que si no podíem fer això, que si allò altre tampoc. En Jacques sempre em diu: "Ja no goso fer res, perquè em fa por que no estigui prohibit".

L'estiu de 1941, l'àvia es va posar greument malalta. Van haver d'operar-la i amb prou feines vam celebrar el meu aniversari. El de l'estiu de 1940 tampoc, perquè feia poc que havia acabat la guerra a Holanda. L'àvia va morir el gener de 1942. Ningú no sap com hi penso, i com la continuo estimant. Aquest aniversari de 1942 l'hem celebrat per compensar els anteriors, i també vam tenir encesa l'espelma de l'àvia.

Nosaltres quatre estem bé, i així hem arribat al dia d'avui, 20 de juny de 1942, data en què estreno el meu diari amb tota solemnitat.

Anna Frank, *Diari*. Plaza & Janés Editores, S.A. Barcelona, 1999. Traducció d'Esther Roig.

L'autora i la seva obra

Anna Frank va néixer a Frankfurt l'any 1929 i va morir al camp de concentració de Bergen-Belsen el 1945. Anna Frank es va fer famosa pel seu diari, en el qual explica les peripècies i angoixes que ella i la seva família van passar a la casa d'Amsterdam on es van estar amagats del 1942 al 1944. El diari ha estat traduït a unes 60 llengües.

Comprensió

- 1) Per què la família Frank es va traslladar d'Alemanya a Holanda?
- 2) Quins són els membres de la família Frank?
- 3) On va estudiar, l'Anna?
- 4) Què són, els progroms de 1938? Espavila't i busca'n informació.
- 5) Pel que has llegit del diari, defineix la personalitat d'Anna Frank.

Filmografia

► *El diari d'Anna Frank* (1959). Dirigida per George Stevens. Intèrprets: Millie Perkins, Joseph Schildkraut, Shelley Winters, Diana Baker, Lou Jacobi. Pel·lícula de tres hores en blanc i negre. Malgrat el que, d'antuvi, se'n pugui suposar, el film està molt bé i se segueix amb interès. Per veure i entendre el que va ser la vida dels Frank i dels van Daan amagats dels nazis durant gairebé tres anys.

FRAGMENT 11

El correu del tsar

L'ambició i ferotge Feofar, que governava llavors aquell racó de Tartària, recolzat pels altres khans, i principalment pels de Khorkhand i Kunduce, guerrers cruels i rapinyaires, sempre disposats a llançar-se a les empreses que més plaïen a l'instint tàrtar, i ajudat pels caps que manaven totes les hordes de l'Àsia Central, s'havia posat al davant de la invasió, de la qual era cervell Ivan Ogaref. Aquest traïdor, impulsat per una ambició insensata, tant com per l'odi, havia organitzat el moviment de manera que tallés la gran ruta siberiana.

Era una bogeria pensar que podia desmembrar l'imperi moscovita. Tanmateix, sota la seva inspiració l'emir (títol que prenien els khans de Bukhara) havia llançat les seves hordes més enllà de la frontera russa. Havia envaït primer el govern de Semipalatinsk, i els cosacs que hi estaven aquarterats amb poca força s'havien vist obligats a retrocedir davant d'ell. Després havia avançat sobre el llac Balkhac, sublevant les poblacions kirguís al seu pas, saquejant, assolant, al·listant en les seves files els que se sotmetien, capturant els que es resistien i traslladant-se d'una ciutat a una altra, seguit de la impedimenta típica d'un sobirà oriental, el que es podria anomenar la seva casa civil, dones i esclaves, tot amb l'audàcia d'un modern Genguis Khan.

On era, en aquell moment? Fins a on havien arribat els seus soldats en l'instant en què la notícia arribava a Moscou? Fins a quin punt de Sibèria havien hagut de retrocedir les tropes russes? No es podia saber. Les comunicacions estaven interrompudes. El cable elèctric entre Kolyvan i Tomsk havia estat tallat per algunes avançades de l'exèrcit tàrtar, o l'emir havia arribat fins a les províncies del Yeniseisk? Estava insurreccionada tota la baixa Sibèria? S'estenia ja la sublevació fins a les regions de l'est? Ningú no ho podia dir. L'únic agent que no tem ni el fred ni la calor, al qual ni els rigors de l'hivern ni els de l'estiu no poden detenir, que vola amb la rapidesa del llamp, el corrent elèctric, ja no podia circular a través de l'estepa, i no era possible avisar el gran duc, tancat a Irkutsk, sobre el greu perill que l'amenaçava per la traïció d'Ivan Ogaref.

Només un correu podria reemplaçar el corrent elèctric interromput. Caldria donar-li cert temps per travessar les cinc mil dues-centes verstes (5.532 quilòmetres) que separen Moscou d'Irkutsk. Per travessar les files dels rebels i dels invasors havia de desplegar alhora un valor i un talent, per dir-ho així, sobrehumans. Però amb la intel·ligència i amb el cor s'arriba lluny.

“On trobaré aquest cap i aquest cor?”, es preguntava el tsar.

Poc després es va obrir la porta del gabinet imperial i l'uixer anuncià el general Kissoff.

-I aquest correu? -preguntà el tsar amb vivesa.

-És aquí, senyor -respongué el general Kissoff.

-Has trobat l'home que necessitem?

-M'atreveixo a respondre per ell davant Vostra Majestat. [...]

-El coneixes?

-Personalment; i molts cops ha acomplert, amb èxit, missions difícils.

-A l'estranger?

-A la mateixa Sibèria.

-D'on és?

-D'Omsk. És siberià.

-Té sang freda, intel·ligència, valor?

-Sí, senyor, té tot el que cal per vèncer els obstacles que tal vegada altres no vencerien mai.

-La seva edat?

-Trenta anys.

-És home vigorós?

-Senyor, pot resistir el fred més extrem, la fam, la set i el cansament.

-Té un cos de ferro?

-Sí, senyor.

-I un cor...

-Un cor d'or.

-I es diu?...

-Miquel Strogoff.

-Està disposat a partir?

-Espera a la sala de guàrdies les ordres de Vostra Majestat.

-Que passi -digué el tsar. [...]

- Com te dius?
- Miguel Strogoff, senyor.
- El teu grau?
- Capità del cos de correus del tsar.
- Coneixes Sibèria?
- Sóc siberià.
- On vas néixer?
- A Omsk.
- Hi tens parents, a Omsk?
- Sí, senyor.
- Qui?
- La meva mare, que ja és gran.

El tsar interrompé un instant la sèrie de preguntes i tot seguit, mostrant la carta que tenia a la mà, afegí:

-Aquí tens aquesta carta, que t'encarrego que facis a mans del gran duc sense donar-la a ningú més que a ell.

- Així ho faré, senyor.
- El gran duc és a Irkutsk.
- Aniré a Irkutsk.

-Hauràs de travessar un país infestat de rebels, envaït pels tàrtars, que voldran interceptar aquesta carta.

-El travessaré.

-Desconfiaràs, sobretot, d'un traïdor anomenat Ivan Ogaref, que potser trobaràs en el teu camí.

- En desconfiaré.
- Passaràs per Omsk?
- Per força, senyor.

-Si veus la teva mare, potser et reconeixeran. Cal que no la vegis.

Miguel Strogoff dubtà un moment, i després afegí:

- No la veuré.
- Jura'm que res no et podrà fer confessar ni qui ets ni on vas.
- Ho juro.

-Miquel Strogoff -digué llavors el tsar donant el plec al jove correu-, té aquesta carta de la qual depèn la salvació de tota Sibèria i potser la vida del gran duc, el meu germà.

-Aquesta carta serà feta a mans de Sa Altesa el gran duc.

-Malgrat tot?

-Malgrat tot, si no em maten.

-Necessito que visquis.

-Viuré i passaré -respongué Miquel Strogoff.

El tsar semblà satisfet de la seguretat senzilla i tranquil·la amb què Miquel Strogoff li havia contestat.

-Vés, doncs, Miquel Strogoff -digué-, faràs un servei a Déu, a Rússia, al meu germà i a mi.

Miquel Strogoff saludà militarment, sortí del gabinet imperial i instants després del Palau Nou.

-Crec que has tingut bona mà, general -digué el tsar.

-Jo també ho crec, senyor -respongué el general Kissoff-, i Vostra Majestat pot estar segur que Miquel Strogoff farà tot el que pugui fer un home.

-És tot un home -digué el tsar.

Jules Verne. *Miquel Strogoff*. El fragment reproduït és una traducció lliure de l'edició feta el 2002 per RBA Coleccionables, S.A. Col·lecció "Biblioteca Julio Verne". Barcelona.

L'autor i la seva obra

Jules Verne (Nantes 1828 - Amiens

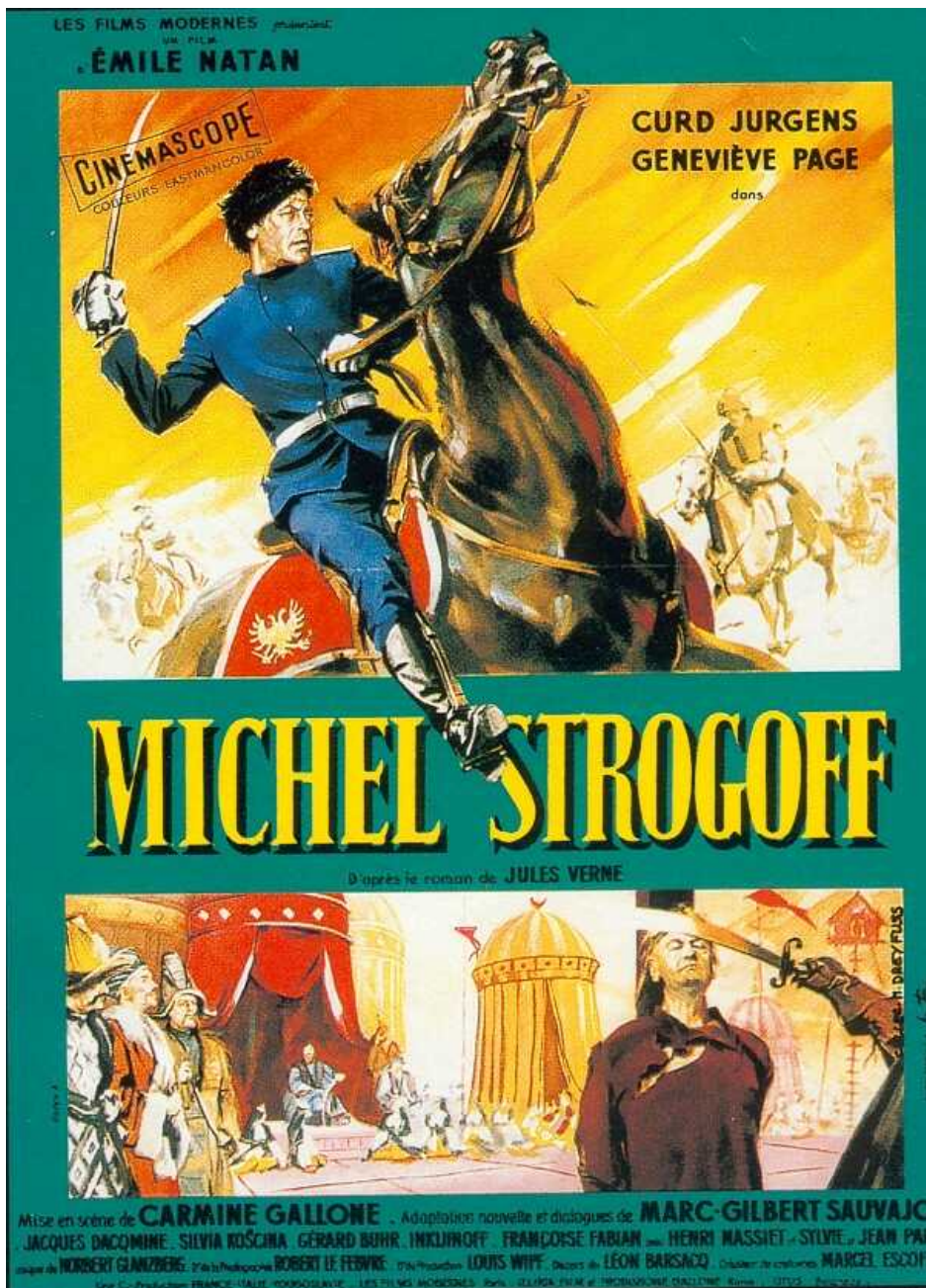
1905) va ser un escriptor que va començar escrivint obres de teatre, sense gaire èxit, i llibrets d'òpera còmica. El gènere que el va consagrar va ser el de la novel·la científica. Hereu en certa manera dels ideals romàntics (el capità Nemo n'és un exemple), en les seves obres va reflectir un concepte moralista de la ciència i el progrés, en tant que duen l'home a la felicitat. Alhora, la seva obra va contribuir a despertar un interès científic en amplis sectors de públic. L'èxit li va arribar amb la novel·la *Cinc setmanes amb globus* (1863). Després d'aquesta -i sempre dins el gènere de la novel·la científica, amb grans dosis d'aventures i de ficció, però amb troballes enginyoses totalment avançades i inimaginables per a la seva època, com ara els vehicles espacials, la televisió o el submarí- va escriure, entre moltes altres de famoses, *Viatge al centre de la Terra* (1864), *De la Terra a la Lluna* (1865), la trilogia *Els fills del capità Grant* (1867-68), *Vint mil llegües de viatge submarí* (1870) i *L'illa misteriosa* (1874), *La volta al món en vuitanta dies* (1873), *Miquel Strogoff* (1876), *Un capità de quinze anys* (1878), *El castell dels Cárpat* (1892), etc. Durant força anys va ser llegit àvidament pel jovent, i una bona part de les seves novel·les han estat portades al cinema.

Comprensió

- 1) Al text s'esmenta Genguis Khan. Saps qui va ser?
- 2) Quants quilòmetres separen Moscou d'Irkutsk?
- 3) Qui és, Miquel Strogoff?
- 4) Com es diu, el traïdor?
- 5) Quina és, la missió de Miquel Strogoff?

Filmografia

► *Miquel Strogoff* compta, fins al 2007, amb 16 adaptacions al cinema i a la televisió. La versió més clàssica és la de l'any 1956, dirigida per Carmine Gallone i interpretada per Curd Jürgens, Geneviève Page, Jacques Dacqmine, Sylva Koscina, Gérard Buhr, Louis Arbessier, Fernand Fabre i Michel Etcheverry. Hi ha, però, qui s'estima més la versió del 1937, dirigida per George Nicholls Jr. i interpretada per Anton Walbrook, Elizabeth Allan, Margot Grahame i Akim Tamiroff. Les escenes d'acció d'aquesta pel·lícula estan extretes de la versió que va rodar el director alemany Richard Eichberg a França el 1936. Aquesta pel·lícula estava també protagonitzada per Anton Walbrook, actor austríac de nom autèntic Adolf Wohlbrück, que va adaptar la grafia del seu cognom a la pronúncia anglosaxona i es va canviar l'"Adolf" per l'"Anton", perquè odiava Hitler.

Miquel Strogoff, el correu del tsar (1956)

FRAGMENT 12

No estaven sols...

En aquella època de l'any -de novembre a març- és quan hi ha més moviment de bucs en els paratges magallànics. La mar sempre està moguda. Però, si bé res no atura i calma les immenses onades que arriben des dels dos oceans, si més no l'estat de l'atmosfera és més igual i les tempestes que el pertorben fins a les zones altes només són passatgeres. Els bucs de vapor i els velers s'aventuren fàcilment, durant aquest període de temps dòcil, a contornejar el Nou Continent doblant el cap d'Hornos.

Tanmateix, ni el pas dels bucs per l'estret de Lemaire o pel sud de l'illa dels Estats podria trencar la monotonia dels inacabables dies d'aquesta estació. No van ser mai tan nombrosos, i menys encara des que el desenvolupament de la navegació de vapor i el perfeccionament de les cartes marines van fer menys perillós l'estret de Magallanes, ruta més fàcil i breu alhora.

Amb tot, aquesta monotonia inherent a la vida en els fars no la perceben fàcilment els torrers destinats al seu servei. Gairebé sempre es tracta d'antics mariners o pescadors. No es preocupen de comptar les hores i els dies, ja que saben ocupar-se i distreure's molt bé. Per altra banda, el servei no es limita a cuidar de l'enllumenat entre l'ocàs del sol i la seva sortida. S'havia recomanat a Vázquez i als seus companys que vigilessin els voltants de la badia d'Elgor, traslladant-se cada setmana al cap San Juan, i observar la costa est fins a la punta Several, sense allunyar-se mai més de tres o quatre milles. Havien de dur al dia el "llibre del far" i anotar-hi tots els incidents que poguessin passar, com ara el pas dels vaixells de vela o de vapor, la nacionalitat i el nom, si el podien veure, així com el nombre, l'altura de les marees, la direcció i la força del vent, els canvis de temps, la durada de les pluges, la freqüència de les tempestes, les variacions baromètriques, l'estat de la temperatura i altres fenòmens, la qual cosa permetria d'establir la carta meteorològica d'aquells indrets.

Vázquez, de nacionalitat argentina com Felipe i Moriz, havia d'exercir a l'illa dels Estats les funcions de torrer cap del far. Tenia aleshores quaranta-set anys, era fort, d'una salut a tota prova, de notable resistència, com quadra a un

marí que ha travessat mil vegades la major part dels cent vint-i-quatre paral·lels, decidit, enèrgic, familiaritzat amb el perill..., i va saber enginyar-se-les més d'una vegada per sortir de situacions en circumstàncies en què es jugava la vida. L'havien escollit cap no només per la seva edat, sinó també pel seu caràcter decidit, que inspirava plena confiança. Havia abandonat el servei a la marina de guerra de la República envoltat de l'estima de tothom, malgrat que no havia passat de contramestre.

Felipe i Moriz també eren mariners i tenien quaranta i trenta-set anys, respectivament. Vázquez coneixia les seves famílies des de feia temps [...]. El primer era solter, com ell; Moriz era l'únic casat, no tenia fills i la seva dona servia en una casa d'hostes del port de Buenos Aires.

Quan haguessin passat els tres mesos, Vázquez, Felipe i Moriz embarcarien de nou en el "Santa Fe", que portaria a l'illa dels Estats uns altres tres torrers als quals rellevarien de nou tres mesos després. [...]

El dia 21 [de desembre] al matí, Felipe es passejava pel terraplè tot fumant quan li va semblar veure un animal per la banda del bosc de faigs. Després d'observar-lo uns instants, va anar a buscar els seus prismàtics i va reconèixer de seguida un guanac de gran talla. Potser es presentava l'ocasió d'aconseguir una bona peça.

Immediatament, Vázquez i Moriz, a qui acabava d'avisar, es van reunir amb ell en el terraplè. Tots van convenir que havien de caçar-lo. Si aconseguien cobrar el guanac, podrien variar agradablement de menú quotidià.

Això és el que van decidir: Moriz, armat amb una carrabina, abandonaria el recinte i intentaria col·locar-se darrere de l'animal sense que aquest se n'adonés, empenyent-lo cap a la badia, on l'esperaria Felipe [...]

Va passar una mitja hora. El guanac continuava immòbil i Moriz ja devia estar a tret de fusell.

Vázquez i Felipe esperaven, per tant, sentir una detonació i que l'animal caigués ferit més o menys greument, o bé que fugís a tota velocitat.

Tanmateix, no se sentí cap tret i, amb gran sorpresa de Vázquez i Felipe, el guanac, en lloc de fugir, es va ajeure sobre les roques, amb les potes penjant i el cos desplomat com si no tingués forces per aguantar-se.

Gairebé en el mateix moment aparegué Moriz, que havia aconseguit passar entre les roques; es va llançar cap al guanac, que romania immòbil,

s'inclinà sobre ell i s'aixecà bruscament.

Tot seguit, girant-se cap al recinte, va fer un gest inequívoc. No hi havia cap dubte que indicava als seus companys que es reunissin amb ell el més aviat possible.

-Passa alguna cosa -digué Vázquez-. Segueix-me, Felipe.

I tots dos, precipitant-se des del terraplè, corregueren cap al bosc de faigs.

No van tardar ni deu minuts a salvar la distància.

-I el guanac? -preguntà Vázquez.

-És aquí -respongué Moriz, mostrant l'animal que jeia als seus peus.

-És mort? -preguntà Felipe.

-Sí -contestà Moriz.

-De vell, suposo...

-No, d'un tret.

-D'un tret? Però, n'estàs segur?

-Sí, d'un tret en un costat.

-Una bala! -repetí Vázquez.

Així era: després d'haver-lo ferit una bala i d'haver-se arrossegat fins aquella plaça, havia caigut mort.

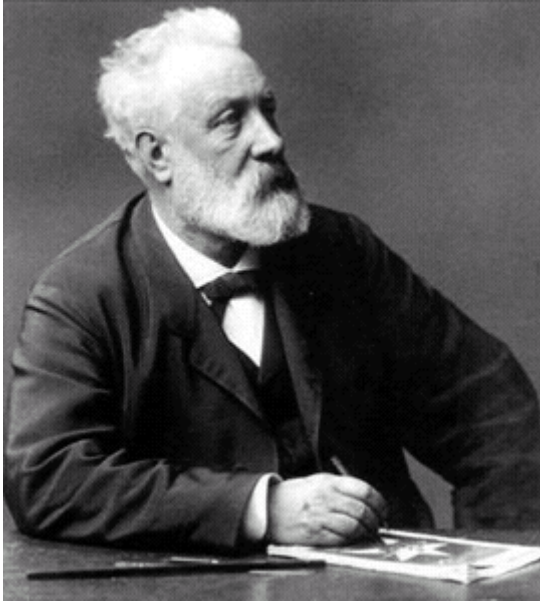
-Per tant, hi ha caçadors a l'illa? -murmurà Vázquez.

Immòbil i pensatiu, va fer una ullada al seu voltant.

Jules Verne, *La llum de la fi del món*. El fragment reproduït és una traducció lliure de l'edició feta per Salvat Editores, S.A. i Alianza Editorial, S.A. per a la col·lecció "Biblioteca General Salvat", 12. Barcelona, 1971.

L'autor i la seva obra

Vegeu aquest apartat a *Miquel Strogoff*.

Comprensió

- 1) On situaries el cap d'Hornos? I l'estret de Magallanes? I el cap de Bona Esperança?
- 2) Com es diuen, els protagonistes? D'on són?
- 3) Els vigilants del far han de portar un "llibre del far". Què hi han d'anotar, cada dia?
- 4) Quin és, l'animal que volen caçar? Descriu-lo.
- 5) Si la bala que ha mort l'animal no és de cap dels tres farers i a l'illa no hi viu ningú... D'on pot haver sortit, la bala? Aventura una hipòtesi.

Filmografia

La llum de la fi del món (1970). Dirigida per Kevin Billington. Intèrprets: Kirk Douglas, Yul Brinner, Samantha Eggar. Pel·lícula molt avorrida rodada al Cap de Creus.

L'autèntic far de la fi del món: el far de San Juan de Salvamento (construït el 1884), a l'illa dels Estats, última referència abans d'arribar a l'Antàrtida

FRAGMENT 13

Casar-se amb una dona invisible

El matí del 24 de juny, el meu germà em va venir a trobar. Em va semblar relativament més calmat.

-Estimat Henri -em va dir-, et vull fer saber la resolució que he pres. Em penso que l'aprovaràs.

-No ho dubto pas -vaig respondre-, parla amb tota confiança. Estic segur que només deus haver escoltat la veu de la raó.

-De la raó i de l'amor, Henri. La Myra solament és la meva dona a mitges. Al nostre matrimoni, li falta la consagració religiosa, ja que la cerimònia va ser interrompuda abans que fossin pronunciades les paraules sacramentals. Això crea una situació falsa, a la qual vull posar fi, per la Myra, per la seva família i per tothom.

Vaig atreure el meu germà als meus braços, i li vaig dir:

-T'entenc, Marc, i no veig pas res que pugui ser un obstacle als teus desitjos...

-Seria monstruós -va respondre el Marc-.Encara que el sacerdot no vegi la Myra, almenys la sentirà declarar que m'accepta per marit com jo l'accepto per muller. No crec pas que l'autoritat eclesiàstica hi posi cap inconvenient.

-No, estimat Marc, no, i jo m'encarrego de totes les gestions.

Primer de tot, em vaig adreçar al capellà de la catedral, a l'arxiprest que havia oficiat a la missa de matrimoni interrompuda per aquella profanació sense precedents. El venerable vell em va respondre que el cas havia estat prèviament examinat, i que l'arquebisbe de Ragz li havia donat una solució favorable: encara que ella fos invisible, no hi havia pas cap dubte que la núvia era viva i, per tant, apta per rebre el sagrament matrimonial.

D'altra banda, havent estat ja fetes públiques les amonestacions des de feia temps, res no es va oposar al fet que la data de la cerimònia fos fixada per al 2 de juliol.

La vigília, la Myra em va dir, com ja m'havia dit la primera vegada:

-És demà, eh?, Henri... No se n'oblidi pas, ara!

Aquell segon matrimoni, com el primer, es va celebrar a la catedral de Sant Miquel, i en les mateixes condicions. Els mateixos testimonis, els mateixos

amics i convidats de la família Roderich i la mateixa aflluència de la població.

He d'admetre que s'hi va barrejar una dosi de curiositat més gran, i aquesta curiositat era ben comprensible, ben excusable. Sens dubte, entre els assistents, restaven encara aprensions, que només el pas del temps s'encarregaria de vèncer. Sí, Wilhelm Storitz era mort; sí, el seu criat Hermann també era mort... I, tanmateix, més d'un es demanava si aquella segona missa de matrimoni no seria pas interrompuda com la primera, si alguns prodigis no tornarien a pertorbar la cerimònia nupcial.

Heus aquí els dos esposos dins el cor de la catedral. La butaca de la Myra sembla desocupada. Ella hi és, per això.

El Marc està dret, girat cap a ella. No la pot veure, però la sent al seu costat. La té agafada per la mà, com per testimoniar la seva presència davant l'altar.

Darrere, hi ha els testimonis, el jutge Neumann, el capità Haralan, el tinent Armgard i jo; després, el senyor i la senyora Roderich, la pobra mare agenollada, implorant del Totpoderós un miracle per a la seva filla... A l'entorn, s'agombolen els amics, els notables de la ciutat, omplint la nau central i, a les laterals, hi bellugueja una gran gentada.

Les campanes repiquen i els orgues ressonen en tota la seva àmplia magnificència.

Entren l'arxiprest i els seus acòlits. Comença l'ofici, i la cerimònia es va desenvolupant acompanyada del cant de l'escolania. A l'ofrena, veiem el Marc que condueix la Myra fins al primer graó de l'altar i que se l'entorna al seu lloc, després que la seva almoïna ha caigut a la bossa del diaca.

Acabada la missa, el vell capellà es gira cap a l'assistència.

-Myra Roderich, sou aquí? -interroga.

-Sí, hi sóc -respon la Myra.

Després, adreçant-se al Marc:

-Marc Vidal, accepteu prendre Myra Roderich, aquí present, per esposa?

-Sí -respon el meu germà.

-Myra Roderich, accepteu prendre Marc Vidal, aquí present, per espòs?

-Sí -respon la Myra amb una veu que tothom pot sentir.

-Marc Vidal i Myra Roderich -pronuncia l'arxiprest-, jo us declaro units pel sant sagrament del matrimoni.

Acabada la cerimònia, la multitud s'apinya pel camí que han de seguir els nous esposos. Però no s'hi sent pas el xivarri confús de rigor en tals circumstàncies. Callen, tots estirant el coll, amb la boja esperança de veure alguna cosa. Ningú no voldria pas cedir el seu lloc, però ningú tampoc no vol estar a primera fila. Tothom es veu alhora empès per la curiositat i retingut per una por misteriosa.

Per entre la doble barrera d'aquella gentada una mica temorosa, els esposos, els testimonis i els amics s'encaminen cap a la sagristia. Allà, al llibre del registre, a la signatura de Marc Vidal ve a unir-se un nom, el de Myra Roderich, un nom traçat per una mà que es no es pot veure, per una mà que no es veurà mai!

Jules Verne. *L'home invisible (El secret de W. Storitz)*. Editorial Laertes. Col·lecció *L'Arcà*, 49. Barcelona, 1990. Traducció de Jordi Vinyes.

L'autor i la seva obra

Vegeu aquest apartat a *Miquel Strogoff*.

Comprensió

1) El 1901, i mentre es feia la traducció de *The Invisible Man*, de H. G. Wells, Jules Verne iniciava *El secret de Wilhelm Storitz o l'Invisible*, que acabaria el 1904 i no es publicaria fins al 1910, pòstumament. Emmarcada en el segle XVIII, aquesta novel·la de Verne té com a protagonista Storitz, el típic “savi boig” de tota la seva narrativa, fill d'un conegut alquimista. Per què l'Església, sabent que la núvia és invisible, no hi posa pegues i accepta celebrar el matrimoni?

2) Com es diu, el nuvi? La veu? L'agafa?

3) Què demana, la mare de la núvia, a Déu?

4) Un cop casats, qui hi firma, al llibre de registre?

5) El fragment llegit, però, no és el final de la novel·la. En Marc es casa amb la Myra, sí, que és invisible, sí, i a qui no veurà mai més... o sí que la tornarà a veure? Doncs sí, al final del llibre, la Myra recupera la visibilitat, però, ei, sense haver de morir-se! Com s'ho fa? Bé, la seva mare demanava un miracle... però els miracles no vénen mai sols... Es produeix un canvi en el cos de la Myra que la fa visible de nou. Quin canvi? Ah, no! Cal llegir el llibre si el voleu saber! Però, pel vostre compte, imagineu com pot tornar a ser visible...

Una dona invisible moderna amb el seu marit...

FRAGMENT 14

Aventures amb globus

Després de l'arribada al llac Txad, el *Victoria* havia trobat un corrent que bufava més cap a l'oest. Aleshores, alguns núvols temperaven la calor del dia. A més, una certa brisa es deixava sentir sobre aquella gran extensió d'aigua. Però cap a la una, el globus, havent tallat de biaix aquella part del llac, avançà de nou terra endins durant unes set o vuit milles.

El doctor, un poc molest al principi per haver pres aquella direcció, deixà de queixar-se quan va veure la ciutat de Kuka, la cèlebre capital de Bornu. La pogué entreveure un instant, envoltada de les muralles d'argila blanca. Algunes mesquites molt rústegues es dreçaven feixugament per sobre d'aquella munió de daus que formen les cases àrabs. Als patis de les cases i a les places públiques, hi havia palmeres i arbres de cautxú, coronats per una cúpula de fullatge de més de cent peus d'amplària. Joe va observar que aquells immensos para-sols estaven en relació amb la xafogor dels rajos solars, i en va traure unes conclusions molt afalagadores per a la Providència.

Kuka es compon, en realitat, de dues ciutats diferents separades pel *dendal*, un ample passeig de tres-centes canes, que en aquell moment es veia atapeït de vianants i soldats a cavall. En un costat es quadra la ciutat rica, amb cases altes i airejades. En l'altre, s'amuntega la ciutat pobre, un trist conjunt de cabanes baixes i còniques, on vegeta una població indigent, perquè Kuka no és ni comerciant ni industrial.

Kennedy li trobà una certa semblança amb un Edimburg que s'estenia en una planura, amb les dues ciutats perfectament determinades.

Tanmateix, els viatgers tot just pogueren fer-hi una ullada, ja que, amb la mobilitat que caracteritza els corrents d'aquella regió, un vent en contra els enxampà bruscament i se'ls emportà unes quaranta milles per sobre del Txad.

Aleshores, van veure un nou espectacle. Pogueren comptar les nombroses illes del llac habitades pels *biddiomahs*, uns pirates sanguinaris molt perillosos, el veïnatge dels quals és tan temut com el dels tuareg del Sàhara. Aquells salvatges es preparaven per a rebre coratjosament el *Victoria* a colps de fletxes i de pedres, però aquest no tardà a passar de llarg les illes, per damunt de les quals semblava papallonejar com un escarabat gegant.

En aquell moment Joe mirava l'horitzó i, adreçant-se a Kennedy, li digué:
-Crec, senyor Dick, que vosté que sempre somia la caça, ací trobarà justament això que tant li agrada.

-De què parles, Joe?

-I ara el meu senyor no s'oposarà als seus tirs d'escopeta.

-Però, de què es tracta?

-Veu allà baix aquella bandada d'ocells enormes que vénen cap a nosaltres?

-Ocells! -féu el doctor agafant la ullera de llarga vista.

-Els veig -replicà Kennedy-. Almenys n'hi ha una dotzena.

-Catorze, si li sembla bé -respongué Joe.

-Déu vulga que siguen d'una espècie ben dolenta perquè el tendre Samuel no em puga dir res.

-No tinc res a dir -respongué Fergusson-, però m'estimaria més veure aquests ocells ben lluny de nosaltres.

-Que els té por? -demanà Joe.

-Són trencaossos, Joe, i dels més grans. I si ens ataquen...

-Doncs, ens defendrem, Samuel! Gaudim de tot un arsenal per a rebre'ls. Però no crec que es tracte d'uns animals molt perillosos.

-Qui ho sap! -respongué el doctor.

Deu minuts després la bandada s'havia posat a tir d'escopeta. Aquells catorze ocells feien ressonar l'aire amb els seus crits roncs, i avançaven cap al *Victoria* més irritats que espordits per la seua presència. [...]

Els trencaossos volaven traçant cercles immensos, i la seua òrbita es tancava a poc a poc al voltant del *Victoria*. Solcaven el cel amb una rapidesa fantàstica, precipitant-se de vegades a la velocitat d'una bala i trencant la seua línia de vol amb un angle brusc i atrevit.

El doctor, inquiet, decidí enlairar-se més encara per escapar d'aquella companyia perillosa. Dilatà l'hidrogen del globus, el qual no tardà a pujar.

Però els trencaossos pujaren també, poc decidits a abandonar-lo.

-Sembla que volen brega -digué el caçador agafant la carrabina.

En efecte, els ocells s'hi acostaren, i més d'un, que arribava a penes a cinquanta peus, semblava desafiar les armes de Kennedy.

-Tinc unes ganes terribles de cosir-los a tirs -digué aquest.

-No, Dick, no! No els fem enfurir sense motius. Això els donaria peu a atacar-nos.

-Però els mataria fàcilment.

-T'equivoques, Dick.

-Tenim una bala per a cadascun.

-I si es llancen cap a la part superior del globus, com els encertaràs? Imagina't que et trobes en presència d'una bandada de lleons a terra, o de taurons enmig de l'oceà. Per als aeronautes, la situació és igual de perillosa.

-Parles seriosament, Samuel?

-Molt seriosament, Dick.

-Esperem, doncs.

-Això, espera. Estigues preparat per si de cas ens ataquen, però no disparees si jo no t'ho ordene.

Aleshores, els ocells s'agruparen a poca distància. Se'n distingia perfectament la gorja pelada, tibant per l'esforç dels crits, i la cresta cartilaginosa, guarnida de papil·les violetes que es dreçaven amb fúria. Eren dels més grans. El cos passava els tres peus de llargària, i les bandes de baix de les ales blanques brillaven al sol. Es diria que eren taurons alats, amb els quals tenien una semblança formidable.

-Ens segueixen -digué el doctor veient-los enlairar-se amb ell-, i ja podem pujar, perquè el seu vol els durà encara més amunt que nosaltres.

-Aleshores, què fem? -preguntà Kennedy.

El doctor no respongué.

-Escolta'm, Samuel -continuà el caçador-, són catorze ocells. Disposem de disset tirs si fem servir totes les nostres armes. N'hi ha cap manera de destruir-los o de dispersar-los? Jo me n'encarregaré d'un bon grapat.

-No dubte de la teua destresa, Dick. Sens dubte veig morts aquells que passen per davant de la teua carrabina. Però, t'ho tornaré a dir: per poc que ataquen l'hemisferi superior del globus, no els podràs veure. Trencaran la coberta que ens manté, i som a tres mil peus d'altura!

En aquell instant, un dels ocells més ferotges es llançà en picat sobre el *Victoria*, amb el bec i les urpes oberts, a punt per a mossegar, a punt per a esquinçar.

-Foc! Foc! -cridà el doctor.

Encara no havia acabat, que l'ocell, ferit de mort, va caure giravoltant per l'espai.

Kennedy havia agafat una de les escopetes de dos tirs. Joe s'havia armat amb una altra.

Espantats per la detonació, els trencalossos s'allunyaren uns instants, però de seguida tornaren a la càrrega amb una ràbia extrema. Amb una primera bala, Kennedy tallà netament el coll del més proper, i Joe trencà l'ala d'un altre.

-Tan sols en queden onze! -digué.

Però aleshores els ocells canviaren de tàctica, i de comú acord s'elevaren per damunt del *Victoria*. Kennedy mirà Fergusson.

A pesar de la seua energia i la seua impassibilitat, aquest es tornà pàl·lid. Hi hagué un moment d'un silenci horrible. Després es va sentir una esquinçada estrident, com de seda arrancada, i la barqueta s'enfonsà sota els peus dels tres viatgers.

-Estem perduts! -crià Fergusson mirant el baròmetre, que pujava amb rapidesa.

Després va afegir:

-Fora el llast, fora!

En pocs segons tots els blocs de quars van desaparèixer.

-Encara caiem!... Buideu els dipòsits d'aigua!... Joe, em sents?... Ens precipitem al llac!

Joe va obeir. El doctor s'abocà per la borda. El llac semblava que se li acostava com una marea ascendent. Els objectes s'engrandien a ulls veients. La barqueta no era ni a dos-cents peus de la superfície del Txad.

-Les provisions, les provisions! -crià el doctor.

I la caixa que les contenia fou llançada fora.

La caiguda esdevingué menys ràpida, però els desgraciats seguien caient.

-Llanceu, llanceu més coses! -crià per última vegada el doctor.

-No queda res més! -digué Kennedy.

-Sí! -respongué lacònicament Joe, mentre se senyava amb un gest ràpid.

I desaparegué per la borda de la barqueta.

-Joe! Joe! -cridà el doctor, aterrit.

Però Joe ja no el podia sentir. El *Victoria*, desllastat, reprenia la marxa ascendent, remuntava cel amunt a mil peus d'altura, i el vent, escolant-se per la coberta desinflada, l'arrossegava cap a les costes septentrionals del llac.

-L'hem perdut! -digué el caçador amb un gest de desesperació.

-S'ha llançat per salvar-nos! -exclamà Fergusson.

I aquells homes tan intrèpids sentiren que dos llagrimots els corrien galtes avall. S'abocaren per la borda intentant veure algun rastre del pobre Joe, però ja era lluny.

-I què fem, ara? -preguntà Kennedy.

-Baixar a terra quan siga possible i esperar.

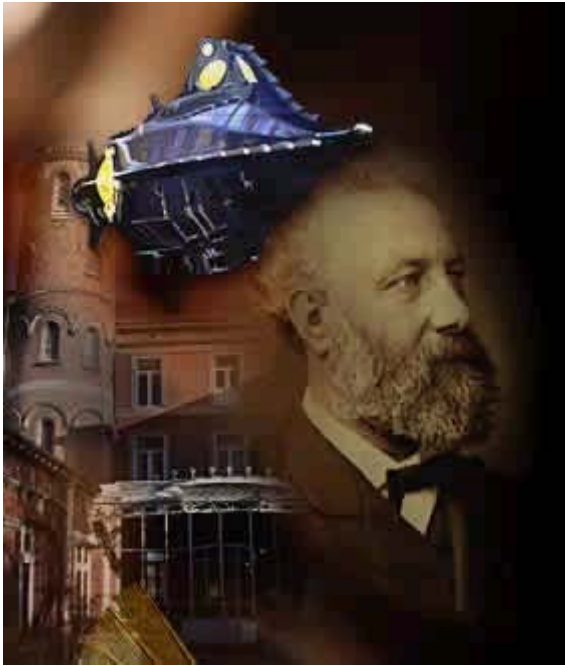
Després d'una marxa de seixanta milles, el *Victoria* aterrà en una costa deserta, al nord del llac. Les àncores s'enganxaren en un arbre no massa alt, i el caçador les va subjectar fortament.

Arribà la nit, però ni Fergusson ni Kennedy pogueren gaudir d'un instant de son.

Jules Verne. *Cinc setmanes amb globus*. Edicions Bromera. Col·lecció *A la lluna de València*, 45. Alzira, 2005. Traducció de Jesús Cortés.

L'autor i la seva obra

Vegeu aquest apartat a *Miquel Strogoff*.

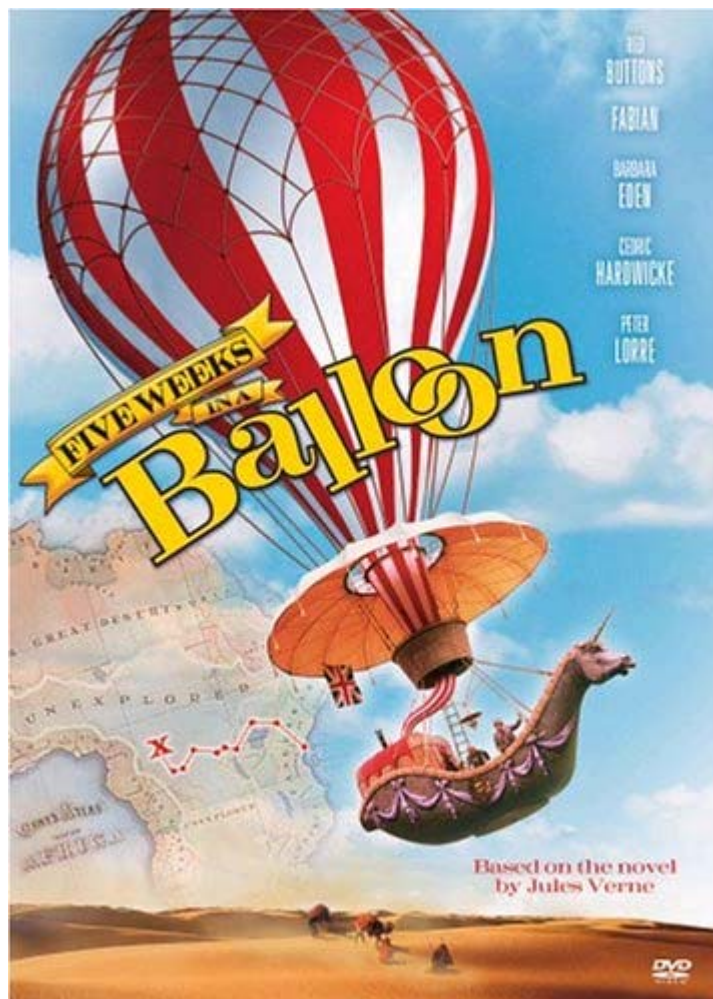

Comprensió

- 1) Com es diu, el globus? Quin continent sobrevola?
- 2) Amb quina altra ciutat compara Kennedy la ciutat de Kuka?
- 3) Quins són, els ocells que els ataquen? Descriu-los.
- 4) Un dels ocells esquinça el globus i aquest cau. Què fan, llavors, els tripulants, per mantenir-lo enlaira?
- 5) Un cop acabat el llast per tirar, qui se sacrifica pels seus companys i salta daltabaix de la barqueta? Creus que es mor? Quina relació té amb Dick?

Filmografia

Cinc setmanes amb globus (1962). Dirigida per Irwin Allen. Intèrprets: Red Buttons, Fabian, Barbara Eden, Cedric Hardwicke, Peter Lorre, Barbara Luna, Herbert Marshall, Reginald Owen.

FRAGMENT 15

Els terribles caníbals

-Què és el que fa tan terrible, doncs, Nova Zelanda? -va preguntar Glenarvan.

-Els salvatges -va respondre Paganel.

-Els salvatges? -va exclamar Glenarvan-. No podem evitar-los seguint la costa? D'altra banda, l'atac d'uns quants miserables no ha de preocupar deu europeus ben armats i decidits a defensar-se.

-No es tracta de miserables -va respondre Paganel brandant el cap-. Els neozelandesos formen tribus terribles, que lluiten contra la dominació anglesa, contra els invasors, als qui guanyen sovint i als qui es mengen sempre!

-Caníbals -va exclamar Robert-, caníbals!

Després tots van sentir que murmurava aquests dos noms:

-La meva germana, la senyora Helena!

-No tinguis por, fill meu -li va respondre Glenarvan per tranquil·litzar-lo-. El nostre amic Paganel exagera!

-No exagero gens ni mica -va respondre Paganel-. Robert ha demostrat que és un home i així el tracto, sense amagar-li la veritat. Els neozelandesos són els més cruels, per no dir els més golafres dels antropòfags. Devoren tot el que els cau a l'abast. Per a ells, la guerra és solament la manera d'enxampar una caça saborosa anomenada home, i cal confessar que és l'única guerra lògica. Els europeus maten els seus enemics i els enterren; els salvatges maten els seus enemics i se'ls mengen. Com ha dit molt bé el meu company Toussenet, el mal no consisteix tant a rostir l'enemic quan ja és mort, com a matar-lo quan no vol pas morir.

-Aquí, Paganel -va dir Glenarvan-, hi ha matèria de discussió, però ara no és el moment. Tant si és lògic com si no és lògic ser menjat, nosaltres no volem que se'ns mengin. Però com és que el cristianisme encara no ha destruït aquests costums d'antropogàfia?

-Us penseu, doncs, que tots els neozelandesos són cristians? -va replicar Paganel-. Són una minoria. I els missioners resulten encara, i massa sovint, víctimes d'aquests brètols. L'any passat, el reverend Walker va ser martiritzat amb una crueltat terrible. [...] I aquest assassinat es va produir l'any

1864, a Opotiki, a poques llegües d'Auckland, sota els ulls, per dir-ho així, de les autoritats angleses. Amics meus, calen segles per canviar la natura d'una raça d'homes. Els maoris seran durant molt de temps el que han estat fins ara. Tota la seva història és feta amb sang. Quantes tripulacions han assassinat i devorat, des dels mariners de Tassman fins als del *Hawes*! I no és la carn blanca la que els va obrir la gana. Molt abans de l'arribada dels europeus, els zelandesos recorrien a l'assassinat per sadollar la seva golafreria. Diversos viatgers que han viscut amb ells, han assistit a àpats caníbals on l'únic que empenyia els convidats era el desig de menjar alguna cosa delicada, com la carn d'una dona o la d'un nen!

-Bah! -exclamà el major-. Voleu dir que la major part d'aquests relats no són deguts a la imaginació dels viatgers, que volen presumir d'haver tornat sans i estalvis de països perillosos i de no haver acabat dins els estómacs dels antropòfags?

-Ja deixo de banda l'exageració -va respondre Paganel-. Però homes dignes de fe, com els missioners Kendall i Mardsen, els capitans Dillon, d'Urville i Laplace, i d'altres, n'han parlat i jo crec els seus relats, els he de creure. Els zelandesos són cruels de mena. Quan moren els seus cabdills, sacrifiquen víctimes humanes. Amb aquests sacrificis pretenen aplacar la còlera del difunt, que podria caure sobre els vius, i al mateix temps oferir-li servidors per a l'altra vida! Però, donat que es mengen aquests servidors pòstumament després d'assassinar-los, un té motius per creure que els empeny més l'estómac que no pas la superstició.

-Tanmateix -va dir John Mangles-, imagino que la superstició té un paper en les escenes de canibalisme. Per això, si la religió canvia, canviaran també els costums.

-Bé, amic John -va respondre Paganel-. Amb això que heu dit, plantegeu la greu qüestió de l'origen de l'antropofàgia. És la religió o bé la fam el que ha empès els homes a devorar-se entre ells? En aquest moment, la discussió seria, pel cap baix, ociosa. El perquè de l'existència del canibalisme encara ho ha estat resolt. Però el canibalisme existeix i aquest és un fet greu que ens ha de preocupar per moltes raons.

Paganel tenia raó. L'antropofàgia ha passat a ser crònica a Nova Zelanda, com a les illes Fidji o a l'estret de Torres. La superstició intervé

evidentment en aquests costums odiosos, però hi ha caníbals perquè hi ha moments en què la caça és escassa i la fam grossa. Els salvatges van començar a menjar carn humana per satisfer les exigències d'una fam rarament sadollada; a continuació, els sacerdots van reglamentar i santificar aquests costums monstruosos. Menjar es va convertir en cerimònia, això és tot.

D'altra banda, als ulls del maoris no hi ha res més natural que menjar-se els uns als altres. Els missioners els han preguntat sovint sobre el canibalisme. Els han preguntat per què devoraven els seus germans. Els caps de tribu responen que els peixos es mengen els peixos, que els gossos es mengen els homes, que els homes es mengen els gossos, i que els gossos es mengen entre ells. Fins i tot a la seva teogonia, la llegenda diu que un déu va menjar-se un altre déu. Amb uns precedents com aquests, com resistir-se al plaer de menjar-se el seu semblant?

A més, els zelandesos pretenen que, devorant un enemic, se'n destrueix la part espiritual. S'hereten així la seva ànima, la seva força i el seu valor, que es troben particularment continguts en el cervell. Per tant, aquesta part de l'individu figura als festins com un plat d'honor i escollit. [...]

-Mentre els maoris no siguin membres de la Societat Vegetariana, menjaran carn, vull dir carn humana.

-I per què no la carn dels animals? -va preguntar Glenarvan.

-Perquè no tenen animals -va respondre Paganel-, i això s'ha de saber, no pas per excusar els seus costums de canibalisme sinó per explicar-los. Els quadrúpedes, fins i tot els ocells, són rars en aquest país inhòspit. De manera que els maoris de tots els temps s'han alimentat de carn humana. Fins i tot hi ha "temporada de menjar homes" com, en els països civilitzats, hi ha temporada de caça. Aleshores tenen lloc les grans batudes, és a dir les grans guerres, i poblacions senceres són servides a la taula dels vencedors.

-Així -va dir Glenarvan-, segons vós, Paganel, l'antropofàgia no desapareixerà fins al dia que els bous, els bous i els porcs pul-lularan als prats de Nova Zelanda.

-Evidentment, estimat lord, però hauran de passar anys perquè els maoris perdin el costum de la carn zelandesa, la seva preferida, perquè als fills els agradarà molt temps el que ha agradat als pares. Si els escolteu, aquesta carn té el gust de la carn de porc però amb més aroma. Quant a la carn blanca,

no els agrada tant perquè els blancs posen sal als seus aliments, cosa que els dóna un sabor particular poc apreciat pels *gourmets*.

-Que sibarites! -digué el major-. Però la carn, blanca o negra, com se la mengen, crua o cuita?

-I què n'he de fer, d'això, senyor Mac Nabbs? -va exclamar Robert.

-Què dius, fill meu? -va fer seriosament el major-. Si he d'acabar a les dents d'un antropòfag, m'estimaria més fer-ho cuit!

-Per què?

-Per estar segur que no se'm mengen viu!

-I si us couen viu, major? -va dir Paganel.

-Bé, la veritat és que preferiria que no se'm mengessin de cap manera.

-Si això us ha de consolar, Mac Nabbs, sapigau que els zelandesos només mengen carn cuita o fumada. Són gent ben ensenyada i entesa en cuina. Però, pel que fa a mi, la idea de ser menjat em resulta particularment desagradable!

Jules Verne. *Els fills del capità Grant*. Edicions de La Magrana. Col·lecció *L'esparver*, 130. Barcelona, 1996. Traducció de Jesús Moncada.

L'autor i la seva obra

Vegeu aquest apartat a *Miquel Strogoff*.

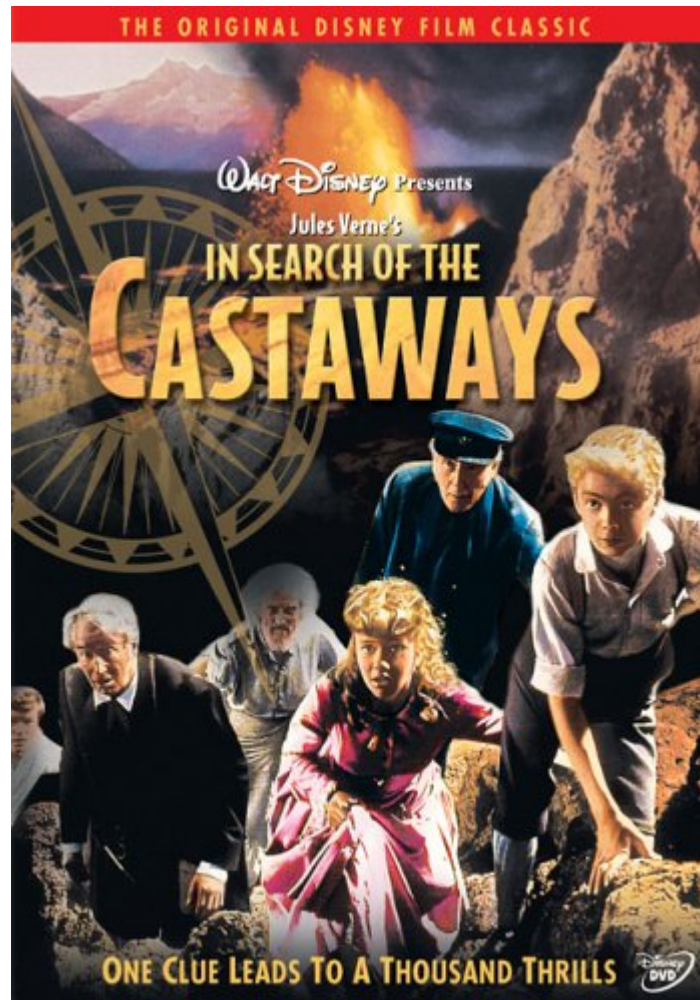
Comprensió

- 1) Segons Paganel, de tots els antropòfags, qui són, els més cruels i els més golafres?
- 2) El problema, però, no és que se't mengin un cop mort, sinó...
- 3) Com explica Jules Verne l'origen de l'antropofàgia?
- 4) Per què els maoris no mengen carn d'animals: quadrúpedes o ocells?
- 5) Per què no els agrada gaire, la carn blanca?

Filmografia

Els fills del capità Grant (1962). Dirigida per Robert Stevenson. Intèrprets: George Sanders, Maurice Chevalier, Hayley Mills, Wilfrid Hyde-White, Michael Anderson Jr. Pel·lícula produïda per Walt Disney.

FRAGMENT 16

Polifem, el Cíclop

Quan, havent-se afanyat, ja tingué enllestides les feines,
ell que n'empunya dos més i s'endega l'àpat del vespre.
Jo aleshores me'n vaig cap al Cíclop, ben prop, i li parlo,
amb totes dues mans presentant-li un ribell de vi negre:

-Cíclop, té, beu vi, acabat de menjar carn humana:
sàpigues quina beguda estojava el nostre navili!
És la libació que et portava per si em compadies
i em donaves retorn; però el teu furor ja m'esvera,
míser! ¿Com vols que després et visiti mai algun altre
de la humanal munió? Car no et portes com escauria.

Dic; ell el pren i l'escura i, terriblement agradant-li
vi de tan dolç bevent, me'n demana una altra gorjada:

-Dóna-me'n més, si et plau, i em diràs el teu nom de seguida,
sí, per fer-te un present, com a hoste, que et faci alegria.
Car també per als Cíclops aquesta gleva espeltera
fa vi, d'uns grossos carrolls, i la pluja de Zeus els ho puja.
Ara, això, et dic que són rajolins d'ambrosia i de nèctar.

Diu; i jo torno a omplir-li el ribell del vi ple de flama;
tres vegades que li'n porto i les tres se'l beu com un ximple.
I quan reparo que el vi ja ronda l'esma del Cíclop,
aleshores li parlo amb aquestes paraules meloses:

-Cíclop, ¿em preguntes l'il·lustre nom? Vaig a dir-te'l.
Tu, però, fes-me el present que tanmateix, com a hoste,
m'has promès. Doncs em dic Ningú, i Ningú m'anomenen,
sí, la mare i el pare i la colla que m'acompanya.

Dic; i ell tot seguit em respon amb cor implacable:

-Ningú serà el darrer que jo em mengi dels qui l'acompanyen;
tots seran abans que ell: vet aquí el meu present d'hostatgia.

Sí, i, tombant-se, me'n cau allí de sobines i es queda
ben ajagut, reganyant el coll massís; i l'agafa
el son que tot ho doma; i de dins la gola gitava

vi, amb mossos humans; i com rotava el beverri!
Jo aleshores enfonso l'estaca sota la rima
de cendres, fins que s'escalfa; i ensems abrivo amb paraules
tots els companys, no sigui que algun, espantat, em reculi.
Quan el pal d'oliver ja anava a abrindar-se i a treure
flama, bo i verd com era, i llúia que feia basarda,
jo que el trec del foc i el porto corrents, i els meus homes,
drets, em volten; i un déu ens insufla una gran valentia.
Els aixequen el pal d'oliver, que d'un cap era en punta,
i l'hi enfonsen dins l'ull; i jo per dalt, recalcant-m'hi,
el faig giravoltar, igual com un quan forada
amb la barrina una taula de nau, i els altres per sota
van donant impuls, amb una corretja que estiren
ara un cap ara l'altre; i la broca fa via, allí sempre:
dintre el seu ull així teníem l'estaca inflamada,
fent-la girar; i la sang bullia entorn, per l'ardència;
i una vegada encesa la nina, aquell baf va cremar-li
en rodó les parpelles i així mateix les pestanyes,
i les arrels de l'ull petaven del foc que hi prenia.
Com llavors que el ferrer una grossa destrat o bé una aixat
dins un bany d'aigua freda immergeix, amb la gran estridència,
per trempar-la, car ve d'això la força del ferro:
tal xiulava el seu ull entorn de la nostra olivera.
Va fer un plany horrorós, que el penyal va tot retrunyir-ne,
i nosaltres, de por, reculem; ell l'estaca s'arrenca
de dins l'ull, tota bruta de sang, i la llença aleshores
lluny, rebatent-la, brandant les mans en un ram de deliri.
Crida amb uns grans bramuls els Cíclops que tenen l'estatge
pel veïnat en esplugues, al llarg de les crestes ventoses.
Els quals, sentint aquell clam, de pertot arreu acudeixen
i, drets entorn del coval, li pregunten què és que l'acora:

-Doncs, Polifem, ¿què et passa que tant t'aclapara, que crides
així en la nit immortal i ens poses que no dormiríem?
¿És el teu bestiar, que ha vingut un humà i se l'emmena?

¿O és que et maten a tu amb ardit o bé per la força?

I el puixant Polifem de dintre l'espluga cridava:

-¿Que si em maten? Ningú! I què ha de ser per la força!

I ells, responent, digueren aquestes paraules alades:

-Doncs si ningú no et fa violència, sol com habites,

el que és un mal que ha enviat el gran Zeus, no sabem que s'esquivi.

Tota vegada tu invoca el senyor Posidó, que t'és pare.

Tal havent dit, se'n van, i el meu cor que m'estimo va riure
que així els hagués enganyats el meu nom i el meu lluc sense tara.

I el Cíclop, quin gemegar! Tot eren angoixes i angúnies,

i, palpant amb les mans, llevà el penyal de la porta

i s'assegué al brancal, amb les mans esteses, pensant-se

que enxamparia algú quan volguéssim passar amb les ovelles;

car potser sí que esperava que jo seria tan neci!

Jo pensava entretant com la cosa millor sortiria,

si trobava un mitjà per lliurar de la mort els meus homes

i a mi; i anava teixint tota mena d'enganys i de càlculs,

com quan hi va la vida; perquè el desastre era pròxim.

I vet aquí el pensament que millor en el meu cor va semblar-me.

Eren allí els seus marrans ben peixats, amb grans forres de tosa,

grossos i bells, que tenien la llana d'un bru violeta.

Sense dir res, els lligo plegats, amb l'alog de bon tòrçer

que servia de jaç a aquell monstre sense dretura;

de tres en tres els fermo: el del mig, cadascun porta un home,

i els altres dos m'arreceren la colla a banda i banda.

Entre tots tres portaven així un minyó; i em restava,

el que és per a mi, un xaiàs, el millor de tota la pleta.

Jo que l'agafo pels lloms i m'ajec davall el seu ventre,

cargolat entre el vell, i així em quedo, penjat cara enlaire,

de mans al floc admirable, amb un cor que res no fatiga.

De moment, sospirant, esperàrem l'Aurora divina.

Quan es mostrà en el matí, amb dits de rosa, l'Aurora,

tots els mascles llavors s'afuaren cap als herbatges;

i les femelles belaven, rondant, per munyir, prop dels closos,

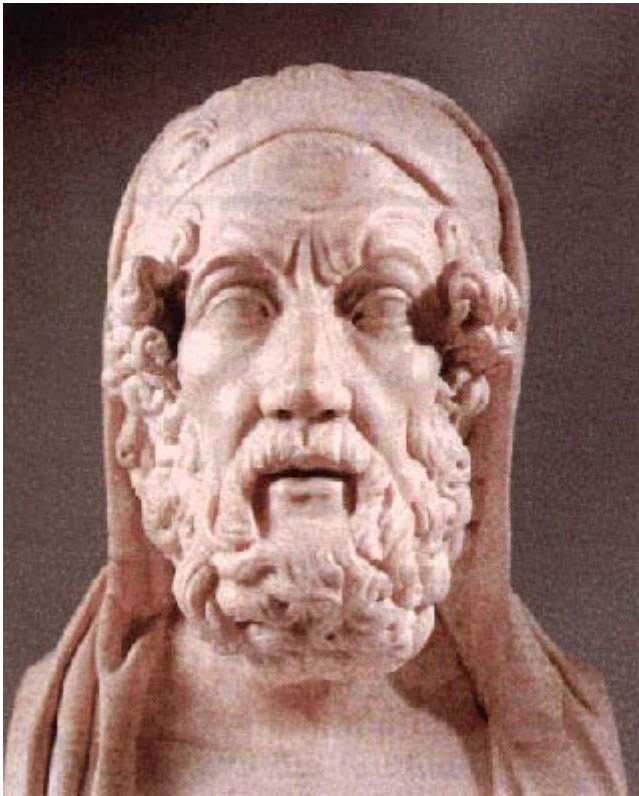
i els gorgolava el braguer. I, esdernat de males angoixes,
l'amo anava palplant l'esquena de totes les bèsties,
que s'aturaven, testes, i poc s'adonà, criatura!
que sota els ventres tofus anessin lligats els meus homes.
L'últim de tots va sortir el xaiàs, feixuc de la seva
pelussera i de mi... que no era lleuger el que pensava.
I, tot passant-li la mà, el puixant Polifem va parlar-li:

-Ah manyac, ¿com ets ara el darrer del folc que t'afues
del coval? Tu no et sols quedar endarrera dels altres;
sempre ets de molt el primer que, a grans gambades, pastures
la tendra flor de l'herbat, i el primer que atenys les rieres,
i el primer que et frises per ser de tornada a la pleta
quan vespreja. Doncs ara ¿com vas a la saga? ¿És que enyores
l'ull del teu amo, aquest ull que un malvat ha pogut eixorbar-me
amb els seus llòbrecs companys, després d'envinar-me el senderi,
aquest Ningú, que encara no és on va, t'ho ben juro!
Ah, tinguessis sentits com jo, i el do de la parla
per dir-me per on roda esquivant la meva rancúnia!
Que del seu cap escarxat, el cervell, per tota l'espluga,
ben aviat regaria el soler. I el meu cor esbatria
els mals que m'ha portat aquest no ningú de Ningú.

Diu i, deixant-lo anar, avia el xaiàs cap a fora.
Així que som una mica apartats de l'espluga i la clasta,
jo el primer em desagafo del xai, deslligo els meus homes
i llestament, fent treure a les bèsties grasses d'ensunya
llur trotet i girant-nos sovint, arribem al navili.

Homer. *L'Odissea*. Editorial Alpha. Col·lecció *Clàssics de tots els Temps*, 2.
Barcelona, 1953. Traducció poètica de Carles Riba.

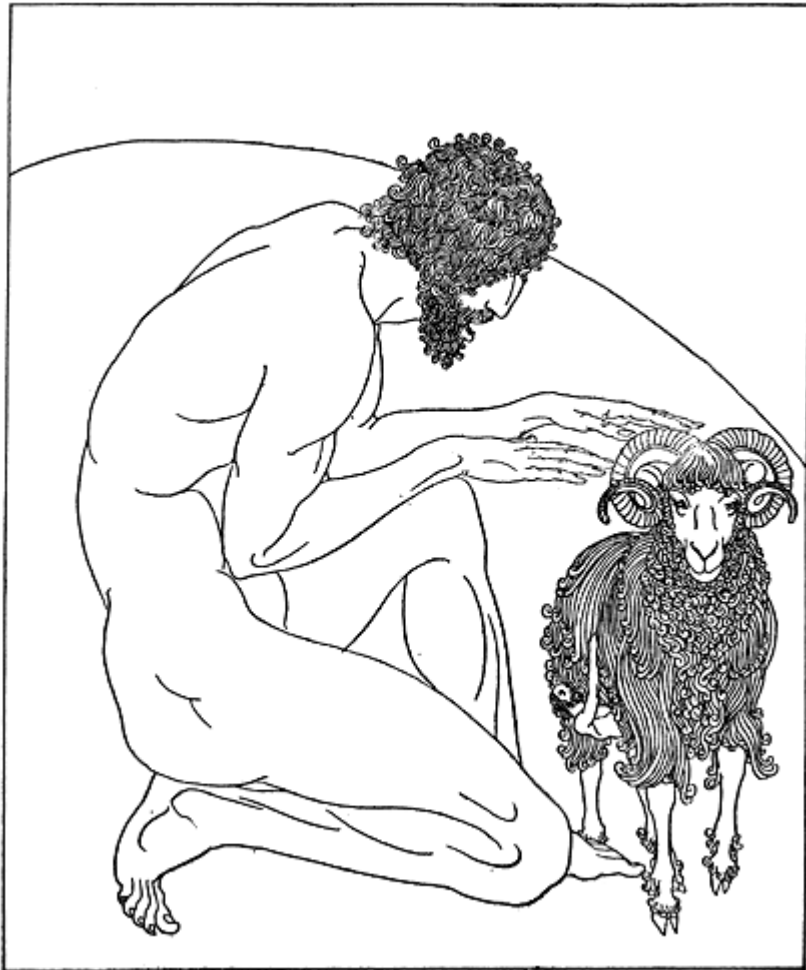
L'autor i la seva obra

Homer va viure a Quios, Grècia, durant el segle VIII a.C. És, es creu, l'autor de la *Ilíada*, de l'*Odissea* i d'una sèrie d'obres conegudes com a Homer menor. L'*Odissea* narra les gestes d'herois d'altres temps. Descriu el retorn d'Ulisses, rei d'Ítaca, i la seva venjança sobre els pretendents de la seva dona, Penèlope. Però, ja que entre la sortida de Troia i l'acompliment de la venjança hi ha un viatge, Homer va convertir el mar en el gran protagonista de l'epopeia. L'*Odissea* és una obra oberta i diversa, que es desenvolupa en un temps llarg i en un espai de mal precisar geogràficament, a mig camí entre la realitat i el mite.

Comprensió

- 1) Resumeix el text.
- 2) Què és, una espluga?
- 3) Qui és, el pare de Polifem?
- 4) On volen arribar, Ulisses i els seus homes?
- 5) Tots els mites i totes les llegendes tenen un fons de veritat. Quin creus que pot ser, el dels Cíclops?

Ulisses, arrapat al xaiàs, passa davant Polifem sense que aquest, cec, se n'adoni.

Filmografia

Ulisses (1954). Dirigida per Mario Camerini. Intèrprets: Kirk Douglas, Silvana Mangano, Anthony Quinn, Sylvie, Daniel Ivernel, Jacques Dumesnil, Franco Interlenghi, Elena Zareschi, Evi Maltagliati.

Ulisses 31 (1981). Sèrie de dibuixos animats de 26 episodis. Coproducció francojaponesa de qualitat que explica, inspirant-se en l'*Odissea*, el retorn a casa d'un Ulisses futurista i intergalàctic. De fet, es titula *Ulisses 31* perquè l'acció transcorre al segle XXXI.

FRAGMENT 17

Despertar-se a l'Edat Mitjana

Sóc americà. Vaig néixer i vaig criar-me a Hartford, a l'estat de Connecticut... en fi, a l'altra banda del riu, al camp. Vol dir que sóc un ianqui de cap a peus, i una persona pràctica; sí, i gairebé mancat de sentiments, suposo... O de poesia, per dir-ho d'una altra manera. El meu pare era ferrer i el meu oncle menescal, i jo, al principi, era totes dues coses alhora. Després vaig entrar a la gran fàbrica d'armes i vaig aprendre el meu ofici autèntic i tots els seus secrets; vaig aprendre a fabricar de tot: fusells, revòlvers, canons, calderes, motors... tota classe de maquinària per estalviar mà d'obra. Sí senyor: era capaç de fabricar tot allò que una persona pogués necessitar, qualsevol cosa del món, fos el que fos; i, si no hi havia cap manera ràpida i moderna de fabricar una cosa, jo la podia inventar; i ho feia amb tanta facilitat com aquell qui fa rodolar un tronc. Vaig arribar a superintendent en cap, i tenia uns dos mil homes a les meves ordres.

A un home així sempre li agrada buscar bregues i raons, no cal dir-ho; i quan tens sota el teu comandament un parell de milers d'homes durs de rosegar, de distraccions d'aquesta mena no te'n falten mai. A mi, almenys, no me'n faltaven. Només que al final en vaig trobar un que podia més que jo, i vaig quedar servit. Va ser durant la resolució d'un malentès, a base de palanques de ferro, amb un individu a qui li dèiem Hèrcules. Em va clavar un senyor cop, va produir-se un catacrec general i va semblar que saltava cada una de les juntures del meu crani i s'encavalcava amb la del costat. Després se'm va fer fosc, i ja no vaig sentir res ni vaig saber res... almenys durant una estona.

Quan vaig recuperar el coneixement em vaig trobar assegut a l'herba, sota un roure, amb tot un ample i preciós paisatge rural, tot per mi sol... o, més ben dit: no del tot, perquè hi havia un personatge que em mirava des de dalt d'un cavall, un personatge que semblava que acabés de sortir d'un llibre il·lustrat. Duia una armadura antiga que el cobria de cap a peus i un casc en forma de barlet de fuster, amb tot de ranures; i també duia una cuirassa, i una espasa, i una llança prodigiosa; i el seu cavall també portava una armadura, i una banya d'acer que li sortia del front, i uns magnífics arreus de seda verda i vermella que li penjaven com un cobrellit i gairebé arribaven a terra.

-Noble senyor, voleu justar? -va dir el personatge.

-Que si vull què?

-Voleu armejar a ultrança, per terres o per dama, o per...?

-Què m'estàs dient? -vaig replicar-. Torna-te'n al circ o et denunciaré.

I, en aquestes, no se li acut altra cosa que recular un parell de centenars de metres i després llançar-se cap a mi amb totes les seves forces, amb el barlet abaixat gairebé fins al coll del cavall i la seva enorme llança apuntant-me de dret. Vaig veure que no anava de broma, i quan ell va arribar jo ja era dalt de l'arbre.

Em va dir que jo era de la seva propietat, que era el captiu de la seva llança. Com que, de fet, tenia bons arguments i un clar avantatge sobre mi, vaig pensar que més valia donar-lo pel seguit. Vam fer un tracte: jo aniria amb ell, però ell no em faria cap mal. Vaig baixar de l'arbre i ens vam posar en marxa, ell dalt del cavall i jo a peu al seu costat. Vam anar fent camí a un pas confortable, travessant clarianes i rieres que jo no recordava haver vist mai -cosa que em va desconcertar i em va deixar intrigat-, però no vam veure ni rastre de cap circ. Descartada la idea del circ, vaig arribar a la conclusió que s'havia escapat d'un manicomi. Però tampoc no vam veure cap manicomi, i jo, al final, ja no sabia a quin sant encomanar-me. Li vaig preguntar si érem gaire lluny de Hartford, i ell em va dir que no havia sentit a parlar mai d'aquell lloc; cosa que jo vaig interpretar com una mentida, però no vaig dir res. Al cap d'una hora vam veure una ciutat llunyana que dormia en una vall, al costat d'un riu serpentejant; i més enllà, sobre un turó, una enorme fortalesa de color gris, amb torres i torratxes, la primera que jo veia al natural en tota la meua vida.

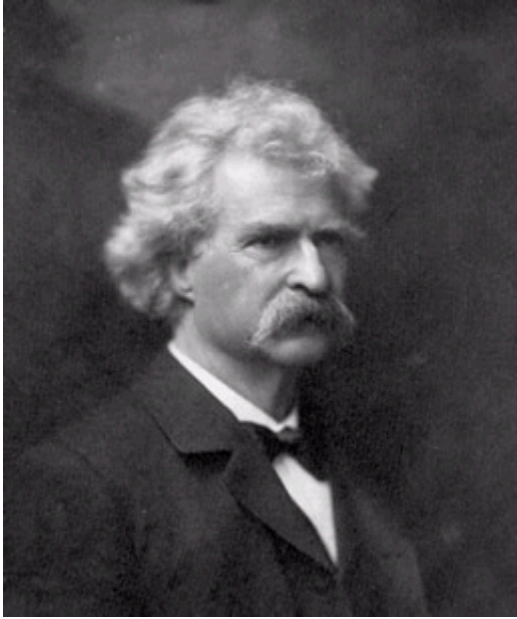
-Bridgeport? -vaig dir, assenyalant amb el dit.

-Camelot -va dir ell.

Mark Twain, *Un ianqui a la cort del rei Artús*. Quaderns Crema. Col·lecció *Biblioteca mínima*, 67. Barcelona, 1999. Traducció de Joan Sellent.

L'autor i la seva obra

Vegeu aquest apartat a *Tom Sawyer a l'estranger*.

Comprensió

- 1) Què és, un ianqui?
- 2) Per què el protagonista s'està una estona desmaiàt?
- 3) A qui veu, quan es desperta?
- 4) Què li pregunta, aquest home? Què vol dir?
- 5) Fins on el porta? Saps qui hi vivia, allí?

Que et despertis i et trobis una cosa així...

Filmografia

Un ianqui a la cort del rei Artús (1949). Dirigida per Tay Garnett i Billy Wilder. Intèrprets: Bing Crosby, Joan Fontaine, Rhonda Fleming, Cedric Hardwicke, William Bendix, Murvyn Vye, Virginia Field, Joseph Vitale.

Un astronauta a la cort del rei Artús (1979). Dirigida per Russ Mayberry. Intèrprets: Dennis Dugan, Jim Dale, Ron Moody, Kenneth More, John Le Mesurier, Sheila White. Pel·lícula produïda per Walt Disney.

El cavaller negre (2002). Dirigida per Gil Junger. Intèrprets: Martin Lawrence, Tom Wilkinson, Vincent Regan, Marsha Thomason, Daryl Michell.

FRAGMENT 18

Conversa amb Mr. Hyde

El senyor Utterson va fer una passa endavant i li va tocar l'espatlla quan passava.

-El senyor Hyde, oi?

El senyor Hyde es va encongir i es va fer enrere empassant-se una glopada d'aire sorollosament. Tot i que la seva por va ser passatgera i que no va mirar l'advocat a la cara, li va respondre amb prou serenor:

-És com em dic. Què vol?

-Veig que entra -va replicar l'advocat-. Sóc un vell amic del doctor Jekyll, el senyor Utterson de Gaunt Street, em deu haver sentit anomenar, i, per tal com l'he trobat tan oportunament, m'ha semblat que em podia deixar passar.

-Al senyor Jekyll no el trobarà, és fora de casa -va respondre el senyor Hyde mentre introduïa la clau.

I, després, de sobte i sense mirar cap amunt, va demanar:

-Com m'ha conegut?

-Oi que em farà un favor? -va dir el senyor Utterson.

-Encantat -va respondre l'altre-. Quin favor?

-Em deixa veure la seva cara? -va demanar l'advocat.

El senyor Hyde va semblar que dubtava i, llavors, després d'una sobtada reflexió, el va mirar de cara amb aire desafiant. Tots dos es van mirar fixament per un instant.

-Així, un altre dia el reconeixeré -va dir el senyor Utterson-. Em pot fer servei.

-Sí -replicà el senyor Hyde-, és una sort que ens hàgim conegut; i, a propòsit, hauria de tenir la meva adreça.

Li va donar el número d'un carrer al Soho.

"Valga'm Déu!", va pensar el senyor Utterson. "És possible que ell també hagi pensat en el testament?"

De tota manera es va guardar els pensaments per a ell mateix i va rondinar una mica en conèixer l'adreça.

-I ara, digui'm, com m'ha reconegut? -va dir l'altre.

-Per una descripció -va ser la resposta.

-Qui la hi ha donada?

-Tenim amics comuns -va dir el senyor Utterson.

-Amics comuns! -va repetir el senyor Hyde, amb la veu un pèl rogallosa-.

Qui són?

-Jekyll, per exemple -va dir l'advocat.

-Ell no li ho ha dit mai -va cridar el senyor Hyde encès de ràbia-. No em pensava que em mentiria.

-Au, va! -digué el senyor Utterson-. Aquest llenguatge no li escau!

L'altre va fer un gruny sorollós i va esclafir de riure furiosament i, tot seguit, amb una rapidesa extraordinària, va obrir la porta i va desaparèixer dins la casa.

Quan el senyor Hyde el va deixar, l'advocat va quedar allà plantat un moment: era la viva imatge del neguit. Llavors va començar a enfilars el carrer lentament, i s'aturava a cada pas, tot posant-se la mà al front com si estigués totalment desconcertat. El problema que anava rumiant mentre caminava era d'aquells de difícil solució. El senyor Hyde era pàl·lid i petit, produïa la impressió de deformitat, sense tenir cap malformació concreta, i tenia un somriure desagradable. S'havia adreçat a l'advocat amb una barreja cruel de timidesa i agosament, i parlava a mitja veu, com enrogallat i a batzegades. Tots aquests punts li anaven en contra. Malgrat tot, tots junts no explicaven que el senyor Utterson se'l mirés amb aquell odi, aquell disgust i aquella por fins ara desconeguda.

"Hi ha d'haver alguna altra cosa", es deia, dubtós. "Hi ha alguna cosa més, tant de bo pogués trobar-hi un nom. Lloat sigui Déu, amb prou feines sembla humà! Diguem que és més aviat un home de les caverne. O potser es tracta de la vella història del doctor Fell, o és la simple resplendor d'una ànima malvada que transpira a l'exterior i transfigura el seu continent d'argila. Crec que és això darrer perquè, pobre amic meu Harry Jekyll, si mai he vist el nom del diable escrit en un rostre és en el del vostre nou amic."

Robert Louis Stevenson, *L'estrany cas del Dr. Jekyll i Mr. Hyde*.
Editorial Barcanova, SA. Col·lecció *Antaviana jove / Clàssics*. Barcelona, 2001.
Traducció d'Aurèlia Manils.

L'autor i la seva obra

Robert Louis Stevenson va néixer a Edimburg el 1850 i va morir a Upolu, Samoa, el 1894. Malalt de tuberculosi, va recórrer Europa buscant millorar la seva salut. Va emigrar a Califòrnia i després va tornar a Escòcia, per marxar al cap d'un temps, definitivament, als mars del sud. En la novel·la *L'illa del tresor* (1883) mostra, per mitjà d'una història per a adolescents, el concepte ambigu de la moral, que també es projecta en l'estudi al·legòric de *El Dr. Jekyll i Mr. Hyde* (1886) i en una gran part de *El senyor de Ballantrae* (1889). De manera constant apareix en les seves novel·les la història i el paisatge d'Escòcia, com a *Segrestat* (1886). Per la seva popularitat, cal citar també la novel·la històrica *La fletxa negra* (1888). Té pàgina web.

Comprensió

- 1) Creus que menteix, Hyde, quan diu que Jekyll és fora de casa?
- 2) Per què li fa tantes preguntes, el senyor Utterson?
- 3) Com era, físicament, Hyde?
- 4) Com el defineix Utterson?
- 5) Espavila't i esbrina qui era aquest doctor Fell a qui Utterson fa referència.

Filmografia

L'estrany cas del Dr. Jekyll i Mr. Hyde (1927). Dirigida per John S. Robertson. Intèrprets: John Barrymore, Charles Lane III, Brandon Hurst, Cecil Clovelly, Nita Naldi.

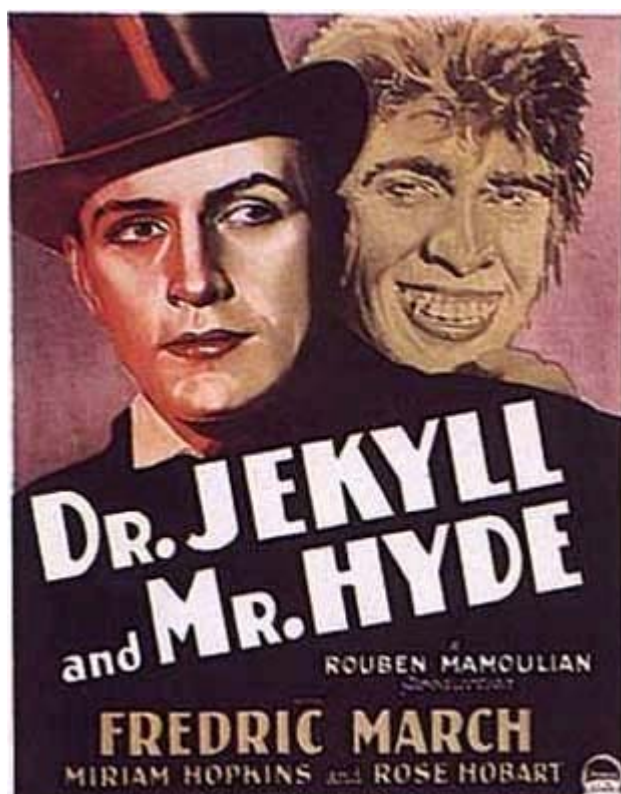
L'estrany cas del Dr. Jekyll i Mr. Hyde (1931). Dirigida per Rouben Mamoulian. Intèrprets: Fredric March, Miriam Hopkins, Rose Hobart, Holmes Herbert, Halliwell Hobbes, Edgar Norton, Tempe Pigott.

L'estrany cas del Dr. Jekyll i Mr. Hyde (1941). Dirigida per Victor Fleming. Intèrprets: Spencer Tracy, Ingrid Bergman, Lana Turner, Donald Crisp, Ian Hunter.

L'estrany cas del Dr. Jekyll i Mr. Hyde (1968). Dirigida per Charles Jarrott. Intèrprets: Jack Palance, Delhom Elliott, Leo Genn, Torin Thatcher, Rex Sevenoaks.

Jekyll i Hyde (1989). Dirigida per David Wickes. Intèrprets: Michael Caine, Cheryl Ladd, Joss Ackland, Lionel Jeffries, Ronald Pickup. Pel·lícula rodada per a la televisió.

El secret de Mary Reilly (1996). Dirigida per Stephen Frears. Intèrprets: Julia Roberts, John Malkovich, Glenn Close, Kathy Staff, George Cole, Michael Gambon.

FRAGMENT 19

La llei de la natura

El cadell creixia de pressa. Va reposar un parell de dies per recuperar-se de les ferides i després es va tornar a aventurar a sortir de la cova. Va trobar la jove mostela, la mare de la qual havia contribuït a devorar. Però en aquest viatge no es va perdre. Quan es va sentir cansat va emprendre el camí de tornada a la cova i es va posar a dormir. A partir d'aleshores va sortir a fora cada dia i abastava una àrea cada cop més àmplia.

Va començar d'adquirir una idea acurada de la seva força i de la seva feblesa, i va començar de saber quan havia de ser arrauxat i quan calia que fos prudent. Va trobar que era convenient ser prudent tothora, tret dels rars moments en què, segur de la seva intrepidesa, s'abandonava a petites passions i rampells.

Sempre que ensopegava amb alguna perdiu de neu extraviada es convertia en un petit dimoni colèric. Tampoc no fallava mai a respondre ferotgement a l'esquirol sorollós que havia vist per primera vegada al pi ajaçat. El mateix passava quan veia un gaig. Això el posava fet una autèntica fera perquè no va oblidar mai la picada al nas que va rebre del primer individu d'aquella mena que va conèixer.

D'altres vegades ni tan sols el gaig aconseguia d'exaltar-lo. Eren les ocasions en què ell mateix es trobava sota l'amenaça d'algun altre caçador de carn. Sempre tenia present el falcó i la seva ombra mòbil. Aquest pensament l'enviava corrents a refugiar-se dins el matoll més proper. Ja no s'espantava ni s'eixarrancava. Començava d'adoptar el trot de la seva mare, escorredís, furtiu i àgil. Aparentment no requeria esforç: permetia avançar amb una lleugeresa tan enganyosa com imperceptible.

Pel que feia a trobar carn, la sort només l'havia acompanyat al començament. Els set pollets del gall salvatge i la diminuta mostela eren totes les seves matances. El seu desig de matar es feia més fort cada dia que passava. Tenia esperances de caçar l'esquirol xerraire que sempre informava totes les criatures salvatges de l'apropament del llobató. Però, igual que els ocells volaven per l'aire, els esquirols s'enfilaven als arbres, i el cadell només tenia possibilitat d'atacar-los quan corrien per terra.

El cadell tenia molt de respecte a la seva mare. Aquesta podia aconseguir carn i mai no fallava a portar-li'n la seva ració. A més, a la seva mare, no li feien por les coses. Al llobató, no se li va acudir que aquesta manca de por estava fonamentada en l'experiència i en el coneixement; li feia l'efecte que es tractava de poder. La seva mare representava el poder. A mesura que creixia, el cadell trobava aquest poder en el reny sever de l'urpa de la mare, així com en la batzegada que li donava amb el nas en senyal de reprovació, o els talls que li feia amb els ullals. Així doncs, respectava la seva mare. Ella li exigia obediència. Com més gran es feia el llobató, més malhumorada es tornava ella.

Va tornar la fam i ara el cadell, amb més plena consciència, va tornar a conèixer la burxada de la gana. La lloba s'havia amagrit en aquesta recerca de menjar. Rarament dormia a la cova. Passava la major part del temps, sovint en va, seguint la pista de la carn. No va ser una fam de les més llargues, però mentre va durar va ser molt severa. El llobató ja no trobava llet al pit de la seva mare, ni va ser tampoc capaç de trobar un mos de menjar per si mateix.

Abans havia caçat per la joia de fer-ho, com si fos un joc. Ara caçava amb una ànsia d'escapar de la mort i no trobava res. Aquest fracàs, però, va accelerar el seu desenvolupament. Va estudiar els hàbits de l'esquirol amb molta atenció i va intentar, amb més destresa que abans, de caure-li al damunt per sorpresa. Va estudiar els ratolins de camp i va intentar fer-los sortir dels seus amagatalls subterranis. I va aprendre moltes coses sobre els costums dels gaigs i dels pigots garsers. Va arribar un dia en què l'ombra del falcó no el va fer anar a amagar-se corrents dins els matolls. S'havia fet més fort, més savi i havia guanyat confiança en ell mateix. A més de tot això, hi havia un altre factor: estava desesperat. Així doncs, es va asseure damunt les anques en un lloc ben visible (al mig d'un espai obert) i va desafiar el falcó a baixar del cel fins allà on era ell. Perquè el cadell sabia que en aquell cel blau del seu damunt hi havia carn, la carn que el seu estómac demanava amb tanta insistència. Però el falcó no va voler baixar a lluitar i el llobató es va arrossegar dins la malesa a rondinar de gana i de decepció.

Un dia la fam es va acabar. La lloba va portar carn a casa. Era una carn estranya, diferent de tota la que havia portat fins aleshores. Era una cria de linx, si fa no fa de l'edat del llobató, però no tan gran. I era per a ell tot sol. La mare

havia satisfet la seva gana en algun altre racó. Ell no sabia que havia estat la resta de la niuada del linx, que l'havia satisfeta. Com tampoc no sabia quin acte de desesperació era aquella proesa. Ell només sabia que l'animaló de pell envellutada era carn. Se la va menjar i es va sentir més feliç, a cada mossegada.

Un estómac ple condueix a la inacció. El cadell jeia a la cova, adormit, tot refeixat al costat de la seva mare. Els grunys d'ella el van despertar. Mai no l'havia sentida grunyir tan ferotgement. Segurament va ser el gruny més terrible que va emetre en sa vida. Aquella cridòria es fonamentava en una raó, i ningú no la coneixia millor que ella. L'amagatall d'un linx no és saquejat impunement. En la plena claror de la llum de la tarda el llobató va veure la mare linx acotada a l'entrada de la cova. En veure-la se li van posar tots els pèls de punta. Allò sí que era por: no calia que el seu instint li ho digués. Per si veure-la no hagués estat suficient, el crit de fúria que va fer la intrusa -començant amb un gruny i enfilant-se ràpidament fins a convertir-se en un so semblant al renill d'un cavall- era d'allò més convincent.

El llobató va sentir la burxada de la vida que duia dins i es va aixecar i va grunyar valerosament al costat de sa mare. Però ella el va apartar bruscament cap enrere. L'entrada de la cova era tan baixa que el linx no podia saltar a dins. Quan de cop i volta va voler-hi entrar arrossegant-se per terra, la lloba li va saltar al damunt i la va deixar clavada allà a terra. El cadell va veure poc de la batalla. Hi va haver grunys terribles, esbufecs i xiscles. Els dos animals es van ben esbatussar. El linx tallava i esquinçava amb les ungles i amb les dents ensems, mentre que la lloba només se servia de les dents.

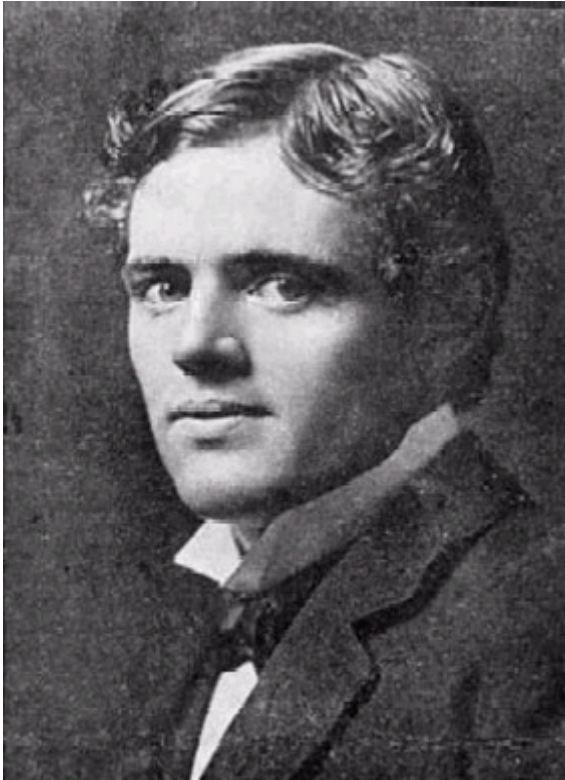
Una vegada, el llobató va fer un salt endavant i va clavar les dents a la pota posterior del linx. I la va tenir agafada tot grunyint ferotgement. El pes del seu cos destorbava l'acció de la pota i així, sense saber-ho, el llobató va estalviar molt de mal a sa mare. Un canvi de posició en la batalla el va esclafar sota els dos cossos i el va obligar a desenganxar les dents de la pota del linx. A continuació les dues mares es van separar. Abans que s'abalancedessin altre cop l'una contra l'altra, el linx va atacar el llobató amb la seva urpa enorme, que li va obrir l'espatlla fins a l'os i el va llançar de costat contra la paret. Després d'això, a l'enrenou de la batalla es va afegir l'udol de dolor i de terror del llobató. Però la lluita va durar tant que ell va tenir temps de cansar-se de gemegar i

també d'experimentar una segona onada de coratge. Al final de la batalla estava penjant altre cop d'una pota del linx i grunyint furiosament entre dents.

El linx era mort, però la mateixa lloba es trobava molt dèbil i malmesa. Va acariciar el llobató i li va llepar l'espatlla ferida. Però la sang que havia perdut se li havia endut tota la seva força i durant tot un dia i tota una nit es va estar ajaguda al costat de la seva enemiga morta. No es movia i a penes respirava. Durant una setmana no es va moure de la cova, tret per anar a beure aigua, i aleshores els seus moviments eren lents i dolorosos. Passat aquell temps, el linx havia estat devorat i les ferides de la lloba s'havien guarit suficientment per permetre-li reprendre la pista de la carn.

Jack London, *Ullal blanc*. Clàssics universals juvenils, 8. Editorial Cruïlla. Barcelona, 1998. Traducció de Carme Juncadella i Núria Font. Es tracta d'una edició molt ben il·lustrada i documentada.

L'autor i la seva obra

Jack London va néixer a San Francisco el 1876 i va morir a Glen Ellen (Califòrnia) el 1916. El seu nom autèntic era John Grittith. Va treballar en diversos oficis i viatjà molt; a *El fill del llop* (1900) parla de la febre de l'or, i a *La crida del bosc* (1903) i *Ullal blanc* (1906), de la seva actitud davant la vida. A *El taló de ferro* (1907) va ser influït per Nietzsche, i *La gent de l'abisme* (1903), influïda per Marx, reflecteix la vida dels suburbis de Londres. *El llop de mar* (1904) i *Contes de la mar del sud* (1911) són narracions sobre la seva vida a la mar. La seva curta vida va ser tan aventurera, tan moguda i tan apassionant, que hi ha qui es pregunta d'on dimonis treia el temps per escriure. Té pàgina web.

Comprensió

- 1) Quins animals ha mort, el llobató, fins ara?
- 2) Qui avisa sempre els animals quan s'acosta el llobató?
- 3) Què porta, la seva mare, per menjar?
- 4) Qui ve, a la cova, i lluita amb la mare del llobató?
- 5) Com ajuda la seva mare, el llobató?

Filmografia

Ullal blanc (1936). Dirigida per David Butler. Intèrprets: Michael Whalen, Jean Muir, Slim Summerville, Charles Winninger, John Carradine, Thomas Beck.

Ullal blanc (1972). Dirigida per Lucio Fulci. Intèrprets: Franco Nero, Virna Lisi, Fernando Rey, John Steiner.

Ullal blanc al rescat (1974). Dirigida per Tonino Ricci. Intèrprets: Maurizio Merli, Henry Silva, Renzo Palmer, Gisela Hahn, Benito Stefanelli, Donald O'Brien.

Ullal blanc (1991). Dirigida per Randal Kleiser. Intèrprets: Ethan Hawke, Klaus Maria Brandauer, Seymour Cassel, Susan Hogan, James Remar. Produïda per Walt Disney. Està força bé.

Ullal blanc 2 (1994). Dirigida per Ken Olin. Intèrprets: Scott Bairstow, Charmaine Craig, Al Harrington, Victoria Racimo. Produïda per Walt Disney.

FRAGMENT 20

Combat naval

Déu del cel! Quant havia esperat, quant havia maldat, quant havia pregat perquè l'alliberessin! I com havia trigat a arribar! Però, al final, havia intuït la llibertat amb el tribú. Què més podia significar l'interès d'aquell home important? I si ara matessin aquell benefactor tan anhelat? Els morts no tornen mai per complir la paraula que han donat als vius. No podia ser; Arri no podia morir. Almenys, millor morir amb ell que continuar viu com a galiot.

Una vegada més, Ben-Hur va mirar al voltant. Damunt del seu cap encara s'atiava la batalla. Els vaixells enemics encara fregaven i grinyolaven contra els costats de la nau. Als bancs, els esclaus maldaven per desempallegar-se de les cadenes i, en trobar inútils els seus esforços, udolaven com dementes. Els guàrdies havien pujat a coberta i la disciplina havia desaparegut per deixar pas al pànic. Només el cap dels remers que, llevat de la maça no duia cap arma, seguia al seu lloc, sense alterar-se, fred com mai. Amb el repic de la maça omplia en va els lapses del fragor de la batalla. Ben-Hur li adreçà una última mirada, tot seguit va arrencar a córrer, no per fugir, sinó per buscar el tribú.

Un curt espai el separava de les escales de l'escotilla de popa. El va superar d'un salt i es trobava a la meitat, prou amunt per fer una ullada al cel encès de sang amb les flames, als vaixells arrambats tot al llarg de les murades, a la mar coberta de vaixells i despulles, al combat a prop del pont del pilot, a la munió d'atacants i a l'escassetat de defensors..., quan de cop i volta va perdre peu i fou llançat enrere. En xocar contra el sòl de la nau, va sentir com si s'aixequés i s'esclafés tot. Tot seguit, en un tancar i obrir d'ulls, tota la part de popa de la quilla va partir-se i, com si hagués estat esperant tota l'estona aquell moment, la mar va irrompre al vaixell, xiulant i escumejant. Per a Ben-Hur tot va reduir-se a foscor i aigües turbulentes.

No es pot dir que el jove jueu es valgués d'ell sol en aquest tràngol. A banda de la seva fortalesa normal, va recórrer a la força addicional inesgotable que la natura guarda emmagatzemada per a les situacions perilloses de la vida. Malgrat tot, l'obscuritat i els remolins i el brogir de l'aigua li van fer perdre el sentit. Fins i tot contenir la respiració va ser un acte reflex.

L'escomesa de la mar el va arrossegar cap al ventre de la nau com si fos un tronc, i allí s'hauria ofegat si no hagués estat pel reflux que provocava el vaixell en enfonsar-se. Quan es trobava a unes quantes brases sota la superfície, el casc buit el va vomitar cap a fora expel·lint-lo amb les restes arrencades de la nau. Quan pujava va tocar alguna cosa i s'hi va aferrar. El temps que va passar enfonsat li va semblar molt més llarg del que fou en realitat i, per fi, va sortir a la superfície. Amb una alenada fonda va omplir-se els pulmons d'aire fresc i, sacsejant el cap, va esbandir-se l'aigua dels cabells i dels ulls, va enfil·lar-se dalt del tauló al qual s'agafava i va fer una ullada al seu entorn.

La mort l'havia empaitat de prop sota les onades i se la va trobar esperant-lo quan va aconseguir pujar a la superfície..., l'esperava disfressada de moltes maneres.

El fum s'escampava per la mar com una boira tèrbola a través de la qual aquí i allà refulgien punts amb un intens espurneig. Una ràpida intuïció li va revelar que es tractava de vaixells que cremaven. La batalla encara continuava, tot i que no podia imaginar qui guanyava. Ara i adés, dins el radi de visió passaven galeres projectant ombres contra les llums. Més enllà dels núvols gris marronencs va entrellucar unes altres naus que xocaven. No obstant això, tenia el perill a sobre. Hem de recordar que a la coberta de l'*Astraea* quan s'enfonsava, hi havia la seva tripulació i la de les altres dues galeres que l'havien abordat alhora: tothom havia estat engolit amb el naufragi. Molts dels integrants d'aquestes dotacions emergien junts a la superfície, i allà mateix, damunt un tauló o qualsevol tros de la nau que els servís de suport continuaven el combat, començant possiblement a algunes braçades sota l'aigua. Retorçant-se i recargolant-se en una abraçada mortal, de vegades etzibant-se estocades amb l'espasa o la javelina, agitaven les aigües que els envoltaven, aquí negres com la tinta, allà inflamades amb reflexos guspirejants. Ell no tenia res a veure amb les seves lluites: tothom era enemic seu. Ningú de cap dels bàndols no hauria fet res per ell tret de matar-lo per agafar-li el tauló gràcies al qual surava. Es va escarrassar per allunyar-se.

Aleshores va escoltar uns remos en un moviment rapidíssim, i va veure una galera que se li llançava a sobre. L'esvelta proa semblava el doble d'alta i l'espurneig vermellenc damunt els daurats i els gravats de la fusta li conferien

una aparença com de serp viva. Per sota de Ben-Hur les aigües van remoure's i aixecaven grumolls d'escuma.

Va impulsar-se amb les cames per tal d'empènyer el tauló, que era ample i difícil de governar. Cada instant comptava. Encara més, podia salvar-se o morir en un aclucar d'ulls. Just en el moment crític, del fons de les aigües, a l'abast de la mà, va sorgir un elm lluent com si fos d'or. Després van aparèixer dues mans amb els dits estesos, unes mans grans i fortes que, un cop haguessin aferrat alguna cosa, ja no la deixarien anar. Ben-Hur, esfereït, va desviar-se bruscament. L'elm va emergir encaixat al cap corresponent, a continuació dos braços van començar a brandar desesperadament. El cap va tombar-se i va rebre la llum a la cara. La boca desencaixada, els ulls esbatanats que no veien res i la lividesa d'un ofegat. Mai no havia vist res més horripilant! Tot i això, va emetre un crit d'alegria davant aquella imatge i, quan la cara tornava a enfonsar-se, va engrapar el moribund per la cadena que li subjectava l'elm per sota de la barbeta i l'acostà al tauló.

Aquell home era Arri, el tribú.

Lewis Wallace, *Ben-Hur*. Edebé. Col·lecció *Nòmades del temps*, 12. Barcelona, 2002. Traducció d'Àlex Gambau.

L'autor i la seva obra

Lewis Wallace va néixer a Brookville, Indiana, el 1827 i va morir a Crawfordsville, també Indiana, el 1905. Va ser militar, advocat i diplomàtic (governador de Nou Mèxic i ministre delegat a Turquia). Es va dedicar especialment a la novel·la històrica, de la qual cal destacar *El príncep de l'Índia* (1893) i sobretot *Ben-Hur* (1880), portada tres cops al cinema.

Comprensió

- 1) Què és, un galiot?
- 2) Com es diu, el tribú que busca Ben-Hur en plena batalla?
- 3) Per què el vol trobar?
- 4) On s'agafa, Ben-Hur, per no morir ofegat?
- 5) I ell, a qui salva de morir ofegat?

Filmografia

Ben-Hur (1907). Dirigida per Sidney Olcott i Frank Oakes Rose. Pel·lícula d'un quart d'hora protagonitzada per Herman Rottger i William S. Hart.

Ben-Hur (1925). Dirigida per Fred Niblo. Intèrprets: Ramon Novarro, Francis X. Bushman, May McAvoy, Betty Bronson, Claire McDowell, Mitchel Lewis, Leo White.

Ben-Hur (1959). Dirigida per William Wyler. Intèrprets: Charlton Heston, Jack Hawkins, Stephen Boyd, Haya Harareet, Hugh Griffith, Martha Scott.

Ben-Hur remant a la galera, just abans del combat

FRAGMENT 21

Un acte d'heroisme

La borrasca es desencadenava llavors amb una fúria incomparable. Els obencs i les burdes, tensos fins al límit, vibraven com cordes metàl·liques. Hom es podia haver preguntat si les veles, fins i tot disminuïdes, no acabarien desfent-se en mil trossos.

De sobte, una espantosa bandada ho va bolcar tot a coberta. Algunes bótes, trencant els seus lligams, van rodolar fins als pallets. La goleta s'inclinà tant per estribord que la mar entrà pels embornals.

Abatut pel cop contra la cambreta alta, em vaig trobar, per uns instants, sense poder-me aixecar...

Va ser tal la inclinació de la goleta, que l'extrem de la verga de la gàbia s'enfonsà tres o quatre peus en la cresta d'una ona.

Quan la verga sortí de l'aigua, Martin Holt, que es trobava en el seu extrem acabant una feina, havia desaparegut.

Se sentí un crit, el crit del mestre veler arrossegat per les onades, els braços del qual es movien desesperadament entre la blanca escuma.

Els mariners es precipitaren a estribord i llançaren l'un un cable, l'altre una bóta, l'altre un tauló de pi, en fi, qualsevol objecte susceptible de surar, i al qual es pogués agafar Martin Holt.

En el moment en què m'aferrava a una cornamusa per subjectar-m'hi, vaig entreveure una massa que creuava l'aire i que acabà desapareixent entre les ones desencadenades...

Era un nou accident?... No!... Era un acte voluntari..., un acte d'abnegació.

Havent acabat d'amarrar l'últim ris, Hunt, després d'haver-se deixat lliscar al llarg de la verga, acabava de llançar-se a l'aigua per ajudar el mestre veler.

-Dos homes a l'aigua! -cridaren a bord.

Sí, dos!... L'un per salvar l'altre!... Desapareixerien junts?

Jem West corregué al timó i, amb una volta de roda, obligà la goleta a orsar d'un quart, tot el que li era possible sense sobrepassar la direcció del vent. Després, amb el foc travessat i el turmentí virat, romangué gairebé

immòbil.

De seguida poguérem veure, sobre les escumejants onades, Martin Holt i Hunt, els caps dels quals sobresortien de l'aigua...

Hunt nedava amb braçades ràpides, movent-se a través de les ones i acostant-se al mestre veler.

Aquest, a un cable de distància, apareixia i desapareixia, i només era un punt negre molt difícil de localitzar enmig de les ràfegues.

Després d'haver llançat taulons de pi i bótes, la tripulació esperava, havent fet tot el que estava a les seves mans. Quant a llançar una embarcació enmig d'aquella mar embravida, que arribava fins a cobrir el castell de proa... podia ni tan sols pensar-se? O hagués sotsobrat, o s'hagués estavellat contra els costats de la goleta.

-Estan perduts..., els dos..., els dos!... -murmurà el capità Len Guy.

Després es dirigí al segon.

-Jem!..., la xalupa..., la xalupa!... -cridà.

-Si doneu l'ordre de posar-la a l'aigua -respongué el segon-, seré el primer d'embarcar-m'hi, malgrat que suposa arriscar la vida... Però m'ho heu d'ordenar!

Passaren uns minuts d'angúnia indescriptible per als testimonis d'aquelles escenes. [...]

De sobte se sentí un clamor, quan Hunt fou vist, un últim cop, entre les onades. S'enfonsà de nou i, després, com si els seus peus haguessin trobat un punt sòlid de suport, se'l veié llançar-se amb un esforç sobrehumà cap a Martin Holt, o més ben dit, cap al lloc on l'infeliç acabava d'enfonsar-se...

Tanmateix, i guanyant una mica de proa des que Jem West va fer amainar una mica les escotes del petifloc i el turmentí, la goleta s'hi havia aproximat a cosa de mig cable.

Llavors se sentiren nous crits, que dominaven els elements desencadenats.

-Hurra..., hurra..., hurra...! -cridà tota la tripulació.

Amb el braç esquerre, Hunt sostenia Martin Holt, que es balancejava com les restes d'un naufragi, i que era incapaç de fer cap moviment. Amb l'altre braç, Hunt nedava vigorosament i s'apropava a la goleta.

-Orsa tota... orsa tota...! -ordenà Jem West al timoner.

Amb la barra a sotavent, les veles ralingaren com detonacions d'armes de foc... [...]

Passà un minut inacabable. Tot just es podia distingir, enmig de les aigües turbulentes, aquells dos homes, l'un dels quals arrossegava l'altre...

Finalment, Hunt assolí la goleta i s'aferrà a una de les amarres que penjaven de la borda...

-Amunt..., amunt...! -cridà el segon, fent un gest al mariner del timó.

La goleta evolucionà tot el que calia per tal que la gàbia, el petifloc i el turmentí poguessin agafar vent, i prengué la marxa de la capa normal.

En un tancar i obrir d'ulls, Hunt i Martin Holt foren hissats sobre coberta [...].

El mestre veler va rebre tota l'atenció que el seu estat exigia. La respiració li tornà a poc a poc, després d'un conat d'asfíxia. Alguns massatges enèrgics l'acabaren de reanimar, i els seus ulls s'obriren...

-Martin Holt -digué el capità Len Guy, que estava inclinat sobre el mestre veler-, tornes de molt lluny...

-Sí..., sí..., capità! -respongué Martin Holt mentre buscava amb la mirada-. Però... qui m'ha...?

-Ha estat Hunt -exclamà el *bosseman*-. Hunt, que ha arriscat la seva vida per treure't d'allí!

Martin Holt s'incorporà a mitges, es recolzà sobre els colzes i girà el cap cap a Hunt.

Com que aquest es trobava apartat, Hurliguerly l'empenyé cap a Martin Holt, els ulls del qual expressaven el més gran dels reconeixements...

-Hunt -digué-, m'has salvat... Sense tu... estava perdut..., t'ho agraeixo...

Hunt no respongué.

-I doncs..., Hunt... -prosseguí el capità Len Guy-, potser no ho has sentit?

Hunt no semblava haver comprès.

-Hunt -tornà a dir Martin Holt-, acosta't... T'ho agraeixo..., m'agradaria donar-te la mà...!

I li oferí la seva.

Hunt reculà unes passes, movent el cap en l'actitud d'un home a qui no li calen tants compliments per una cosa tan senzilla...

Després es dirigí a proa i s'ocupà de substituir una de les escotes del petifloc, que s'acabava de trencar a causa d'un cop de mar tan fort, que la goleta es veié trompada des de la quilla fins als màstils.

Jules Verne, *L'Esfinx dels gels*. El fragment reproduït és una traducció lliure de l'edició feta pel Grupo Anaya, S.A. Col·lecció "Tus libros", 115. Madrid, 1992.

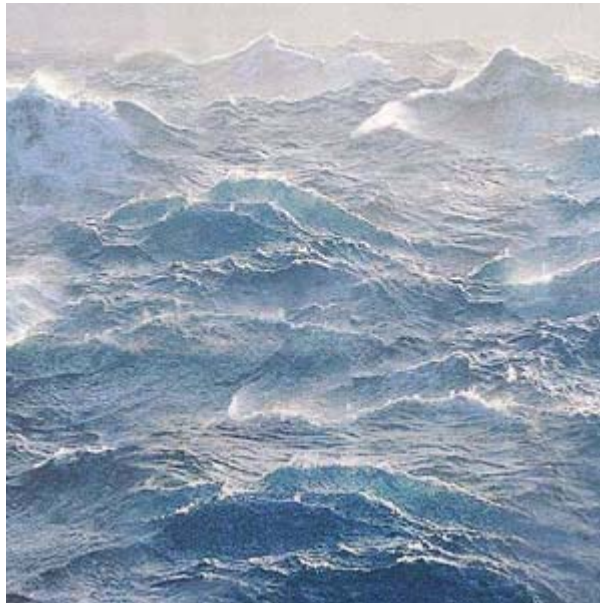
L'autor i la seva obra

Vegeu aquest apartat a *Miquel Strogoff*.

Comprensió

- 1) Com es diu, el mariner que cau a l'aigua? Quin és, el seu ofici?
- 2) Qui es tira a l'aigua per salvar-lo?
- 3) Per què no llancen una barca de salvament?
- 4) Què són, la gàbia, el petifloc i el turmentí?
- 5) Explica la reacció del noi quan l'altre li dóna les gràcies per haver-lo salvat.
Per què creus que reacciona així?

FRAGMENT 22

El pas d'armes

En aquell temps la nació anglesa vivia en unes condicions prou miserables. El rei Ricard era absent, presoner del pèrfid i cruel duc d'Àustria. Fins i tot era incert el lloc de la seva presó, i la seva sort era desconeguda per la majoria dels seus súbdits que, mentrestant, eren presa de tota mena d'opressions.

El príncep Joan, que s'havia conxorxat amb Felip de França, l'enemic mortal del Cor de Lleó, estava utilitzant totes les seves influències amb el duc d'Àustria per allargar el captiveri del seu germà Ricard, al qual devia molts favors. Mentrestant ell es dedicava a reforçar la seva facció en el regne, amb la qual es disposava disputar la successió, en el cas de la mort del rei, al seu hereu legítim, Artur, duc de Bretanya, fill de Geoffrey Plantagenet, el germà gran de Joan. Ja és ben conegut que al final va dur a terme aquesta usurpació. Amb un caràcter dèbil, malversador i diabòlic, Joan atreia fàcilment cap a la seva persona i facció, no sols tots aquells que, a causa del seu comportament criminal durant la seva absència, temien el retorn de Ricard, sinó també a la nombrosa classe d'homes "fora de la llei" que havien tornat al país després de les croades, formats amb els vicis de l'Est, empobrits espiritualment i endurits de caràcter, i que tenien posades les esperances en un conflicte civil.

A aquestes causes de malestar públic i d'aprensió, cal afegir-hi la multitud de proscrius que, desesperats, s'agrupaven en bandes, i mantenien el control dels boscos i els erms, desafiant la justícia i els magistrats del país. Els mateixos nobles, fortificats en els seus castells i exercint la seva sobirania sobre els seus dominis, eren caps de bandes tan "fora de la llei" i opressives com les dels bandits reconeguts. Per tal de mantenir els seus seguidors i l'extravagància i magnificència a les quals el seu orgull els induïa, la noblesa demanava en préstec grans quantitats de diners als jueus amb uns interessos tan usurers que acabaven rosegant-los les terres com una nafra amb ben poques possibilitats de curar-se, si no fos que les circumstàncies els donessin l'oportunitat d'alliberar-se'n exercint sobre els seus creditors algun acte de violència mancat d'escrúpols.

Sota les nombroses càrregues imposades per aquest infeliç estat de

coses, la gent d'Anglaterra patia profundament pel present i encara tenia més motius per témer pel futur. Per augmentar la seva misèria, es va escampar per tot el país una epidèmia de naturalesa molt perillosa, que encara es va tornar més virulenta per la falta d'higiene, la mala alimentació i les desastroses condicions de vida de les classes populars. Aquesta epidèmia va matar molta gent i els que van sobreviure se sentien temptats d'envejar la sort dels morts, ja que la mort els havia estalviat les desgràcies que havien arribat després.

Tot i així, entre tanta acumulació de desgràcies, tant els pobres com els rics, els camperols com els nobles, davant de la celebració d'un torneig, que era el gran espectacle de l'època, sentien el mateix interès que sent un ciutadà de classe mitjana de Madrid, mort de gana i que no té ni un ral per comprar menjar per a la família, davant d'una cursa de braus. Ni deures ni malalties podien mantenir els joves i els grans allunyats d'aquests espectacles. El pas d'armes, com se l'anomenava, que havia de tenir lloc a Ashby, al comtat de Leicester, i en què els campions de més renom lluitarien en presència del príncep Joan, que s'esperava que honorés la lliça, havia despertat l'interès general, i, el matí assenyalat, una immensa confluència de persones de totes les classes s'afanyaven cap a la plaça on tindria lloc el combat.

L'escena era singularment romàntica: al límit d'un bosc, que distava a una milla d'Ashby, s'estenia un gran prat de gespa fina i molt verda envoltat, d'una banda, pel bosc i, per l'altra, per uns roures escampats, alguns dels quals d'una alçada gegantina. El terra, com si s'hagués construït a propòsit per a l'espectacle militar que s'estava preparant, baixava gradualment des de tots els angles cap al fons, que ara estava tancat per una palissada tot formant un espai d'un quart de milla de llargada i mitja d'amplada. La forma del tancat era la d'un rectangle amb les cantonades molt arrodonides per donar més comoditat als espectadors. Les obertures per als combatents eren situades al nord i al sud de la lliça i s'hi accedia a través d'unes portes fortes de fusta, prou amples per deixar passar dos genets cavalcant junts. A cada banda de les portes, hi havia instal·lats dos heralds que estaven assistits per sis trompeters, el mateix nombre d'assistents i un fort contingent d'homes d'armes, encarregats de mantenir l'ordre i assegurar la qualitat dels cavallers que volien participar en aquell joc marcial.

Sir Walter Scott, *Ivanhoe*. Edebé. Col·lecció *Nòmades del temps*, 6. Barcelona, 2000. Traducció de Montserrat Canela.

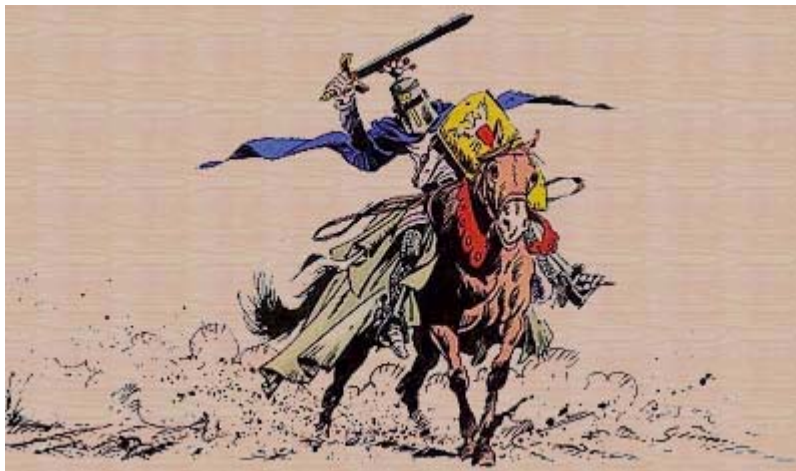
L'autor i la seva obra

Walter Scott va néixer a Edimburg el 1771 i va morir a Abbotsford el 1832. Una paràlisi infantil el va deixar coix de per vida. Després dels estudis universitaris a Edimburg començà com a advocat amb càrrecs de l'administració local que li van fer conèixer molt bé el tarannà escocès. Va ser el responsable de la novel·la històrica en l'època victoriana, i es caracteritza per l'atmosfera de llegenda i misteri que envolta els personatges i les seves aventures, i per la precisió de detalls en la recreació de fets i ambients. Cal destacar, entre altres, *Rob Roy* (1818), portada diverses vegades al cinema, la popular *Ivanhoe* (1819), *Quentin Durward* (1823) i *El talismà* (1826), també portades al cinema. A Catalunya, la influència de Scott durant la primera meitat del s. XIX va ser molt important i sobrepassà, com a altres llocs, l'esfera purament literària per incidir en diversos aspectes de la vida quotidiana. Els estudiosos han considerat que aquesta acceptació pot ser deguda tant al to eminentment conservador i historicista de la seva obra, que coincidia amb l'esperit d'una gran part del romanticisme català, com a la seva condició d'escriptor del poble escocès, identificable en molts aspectes amb el català; en aquest sentit, cal esmentar que l'*Oda* d'Aribau va ser comparada a una composició de Scott.

Comprensió

- 1) Quin és, el sobrenom del rei Ricard?
- 2) Quin parentiu hi té, amb el príncep Joan?
- 3) Per què l'autor compara un pas d'armes amb una cursa de braus?
- 4) Què és, un pas d'armes?
- 5) Walter Scott situa la seva novel·la als boscos de Sherwood, on abunden els lladres de camins, com ara Robin Hood. Però els seus camps també són recorreguts per cavallers com Ivanhoe, ben plantat i valent, o com el bergant cavaller Brian de Bois-Guilbert. A més, dues donzelles, totes dues molt maques i enamorades d'Ivanhoe, donen peu a diversos enfrontaments. En el fragment donat encara no ha aparegut Ivanhoe. En quin moment creus que ho farà?

Filmografia

Ivanhoe (1952). Dirigida per Richard Thorpe. Intèrprets: Robert Taylor, Elizabeth Taylor, Joan Fontaine, George Sanders, Emlyn Williams, Robert Douglas, Finlay Currie, Felix Aylmer.

Ivanhoe (1958-59). Sèrie anglesa protagonitzada per Roger Moore, Robert Brown, John Pike, Bruce Seton i Andrew Keir.

FRAGMENT 23

La ciència de la deducció

-Doctor Watson, el senyor Sherlock Holmes -digué Stamford en presentar-nos.

-Com està? -digué cordialment, estrenyent-me la mà amb una força que no li hauria pas suposat-. Veig que ha estat a l'Afganistan?

-Com dimonis ho ha sabut? -vaig preguntar, atònit.

-No té importància -digué, deixant anar una rialleta-. Ara es tracta de l'hemoglobina. S'adona de la importància d'aquesta descoberta meva, oi?

-Sens dubte és interessant des del punt de vista químic -vaig contestar-; però, a la pràctica...

-Caram, home, és la descoberta mèdico-legal que s'ha fet en molts anys. No veu que ens permet de fer una anàlisi infal·lible de les taques de sang? Vingui aquí!

Estava tan impacient que m'agafà de la màniga i m'estirà cap a la taula on havia estat treballant.

-Agafem una mica de sang fresca -digué, clavant-se un punxó llarg al dit i posant la gota resultant dins d'una pipeta de laboratori-. Ara afegeixo aquesta petita quantitat de sang a un litre d'aigua. Pot veure que la barreja que en resulta té l'aparença d'aigua pura. La proporció de sang no pot pas ser de més d'un a un milió. No dubto, de totes maneres, que podré aconseguir la reacció característica.

Mentre parlava, tirà dins del receptacle uns quants cristalls blancs i després hi afegí unes gotes de líquid transparent. En un instant el contingut prengué un color caoba esmorteït, i una pols marronosa es precipità al fons de la gerra de vidre.

-Ah! -féu, picant de mans i més content que unes pasqües-. Què en pensa, ara?

-Sembla una prova molt delicada -vaig dir.

-Preciós! Preciós! L'antiga prova amb guaiacum era barroera, poc segura, igual que l'examen microscòpic de corpuscles de sang. A més a més, aquest examen no té cap valor si les taques ja tenen unes quantes hores. Ara bé, la meva prova sembla que serveix tant si la sang és vella com si és nova. Si

aquesta prova ja hagués estat inventada, milers d'homes que es passegen pel món en aquests moments haurien pagat fa molt de temps llurs delictes.

-De veritat? -vaig dir.

-Els casos criminals giren contínuament al voltant d'aquest punt. De vegades es sospita que un home és l'autor d'un crim mesos després que s'hagi comès. S'examina tota la seva roba i s'hi troben taques marronoses. Són taques de sang, de fang, de rovell, de fruita, o de què? És una qüestió que desconcerta els experts. Per què? Perquè fins ara no hi havia cap prova segura. Ara tenim la prova de Sherlock Holmes i ja no hi haurà cap dificultat.

Els ulls li brillaven mentre parlava. Es posà la mà al cor i inclinà el cap com si saludés una imaginària multitud que l'estigués aplaudint.

-Se l'ha de felicitar -vaig dir, molt sorprès del seus entusiasme.

-Hi va haver el cas Von Bischoff, a Frankfurt, l'any passat. Amb tota seguretat l'haurien penjat si aquesta prova hagués existit. I el cas Mason, de Brandford, i el conegut Muller, i Lefèvre de Montpeller i Samson de Nova Orleans. Podria anomenar una vintena de casos en els quals la meva prova hauria pogut ser definitiva.

-Sembla ser un catàleg ambulant del crim -digué Stamford, tot rient-. Podria escriure sobre això. Ja tinc el títol: "Notícies policiaques del passat".

-Podria ser una lectura força interessant, també -digué Sherlock Holmes, posant-se un pegadet damunt de la punxada del dit-. Haig d'anar amb compte -continuà girant-se cap a mi, amb un somriure-, perquè xipollejo molt amb verins.

Estirà la mà mentre parlava i vaig veure que era tota plena de pedacets com aquell, i també descolorida pels àcids forts.

-Hem vingut a parlar de negocis -digué Stamford asseient-se en un tamboret alt, de tres potes, i empenyent-ne un altre cap a mi amb el peu-. Aquest amic meu vol trobar allotjament, i, com que vostè es queixava que no trobava ningú amb qui compartir casa, he pensat que els havia de presentar.

Sherlock Holmes semblà encantat amb la idea.

-He vist unes habitacions a Baker Street -digué-, que ens anirien força bé. Espero que no el molesti l'olor de tabac fort?

-Jo també fumo -vaig contestar.

-Està molt bé. Normalment tinc productes químics pertot i ocasionalment

faig experiències: el molestaria, això?

-De cap manera.

-A veure: quins són els meus altres defectes? De vegades estic molt baix i fotut i no obro la boca durant uns quants dies. No pensí que estic de mal humor aleshores. Deixi'm sol i aviat estaré bé. Què m'ha de confessar vostè a mi ara? Més val que dues persones es coneguin tot el dolent l'una de l'altra abans de començar a viure juntes.

Aquest interrogatori em féu riure. Tinc un bulldog petit -vaig dir-. I m'oposo al soroll, perquè tinc els nervis de punta; m'aixeco a hores endimoniades i sóc extremadament gandul. Tinc tota una altra col·lecció de vicis quan estic bé, però, de moment, aquests són els principals.

-Inclou el tocar el violí dins la seva categoria de sorolls? -preguntà amb aire amoïnàt.

-Depèn de qui el toca -vaig contestar-. Un violí ben tocat és un regal dels déus: però mal tocat...

-Oh! Està bé -cridà rient alegrement-. Em sembla que podem considerar que la cosa està solucionada. Bé, és clar, si la casa li agrada.

-Quan la veurem?

-Vingui a buscar-me aquí demà a les dotze; hi anirem junts i ho arreglarem tot -contestà.

-Be doncs, a les dotze en punt -vaig dir, donant-li la mà.

El deixàrem treballant entre els seus productes químics i començàrem a caminar cap al meu hotel.

-I ara que hi penso -vaig preguntar, de sobte, tot parant-me i tombant-me cap a Stamford-. Com dimoni ha sabut que jo venia de l'Afganistan?

-Bé, és una peculiaritat que té -digué-. Molta gent voldria saber com s'ho fa per esbrinar les coses. [...]

[Un cop al 221 B de Baker Street...]

Vaig enumerar mentalment tots els diversos punts sobre els quals m'havia demostrat que estava excepcionalment ben informat. Fins i tot vaig agafar un llapis i els vaig apuntar. No vaig poder aguantar-me el riure en veure el document que havia elaborat:

Senyor Sherlock Holmes: les seves limitacions

1. Coneixements de literatura: zero.
2. “ de filosofia: zero.
3. “ d’astronomia: zero.
4. “ de política: febles.
5. “ de botànica: variables. Bé, en belladona, opi i verins.
No sap res de jardineria pràctica.
6. “ de geologia: pràctics però limitats. Distingeix d’un
cop d’ull els diferents tipus de terres. En tornar de les
seves caminades m’ha ensenyat els esquitxos que li
havien caigut als pantalons, i, pel color i la
consistència, m’ha dit de quina part de Londres eren.
7. “ de química: profunds.
8. “ d’anatomia: exactes però poc sistemàtics.
9. “ de literatura sensacionalista: immensos. Sembla
saber tots els detalls de cadascun dels horrors
comesos al llarg d’aquest segle.

En arribar a aquest punt de la meva llista, la vaig llançar al foc, desesperat.

-Si, almenys, relacionant totes aquestes coses, descobrís una vocació o professió per a la qual calguessin totes, potser podria saber què és el que vol fer -vaig pensar-. Tant se val que abandoni la temptativa ara mateix. [...]

-Bé, tinc un negoci propi. Suposo que sóc únic en el món. Sóc detectiu assessor, no sé si sap el que vull dir. Aquí, a Londres, tenim molts detectius de l'Estat i molts de privats. Quan tenen problemes i no se'n surten, em consulten i aconsegueixo de posar-los sobre la bona pista. [...]

-M'està dient que, sense sortir de la seva habitació, pot desembellar un embolic que d'altres no poden resoldre, tot i haver-ne vist els detalls amb llurs propis ulls?

-Exactament. [...] Per a mi, l'observació és una cosa natural, ho faig sense adonar-me'n. Vostè semblava sorprès en dir-li jo, quan ens vam conèixer, que havia esta a l'Afganistan.

-Segur que li ho havien dit.

-Res d'això. Jo *sabia* que vostè venia de l'Afganistan. Seguint un costum adquirit fa molt de temps, el meu pensament va anar tan de pressa que vaig arribar a una conclusió sense adonar-me dels passos intermedis. Però aquests passos havien existit. El curs del meu raonament va ésser el següent: aquí hi ha un senyor del tipus metge però d'aspecte militar. Evidentment, un metge de l'exèrcit. Acaba d'arribar dels tròpics, ja que té la cara bruna i no és el to natural de la seva pell perquè té els cabells clars. Té la cara desmillorada, senyal que ha passat privacions i malalties. Ha estat ferit al braç esquerre. El té una mica encarcerat i el mou d'una manera poc natural. A quin lloc dels tròpics un metge anglès podia haver passat tantes privacions i haver estat ferit? A l'Afganistan, és clar. Tot aquest raonament no va durar ni un segon. Li vaig dir aleshores que vostè venia de l'Afganistan i es va quedar parat.

-Tal com ho explica resulta senzill -vaig dir amb un somriure-. Em recorda Dupin, d'Edgar Allan Poe. No tenia idea que fora dels llibres existissin tipus com aquests.

-Segur que pensa que em fa feliç en comparar-me a Dupin -digué-. Però, al meu entendre, Dupin era un individu molt inferior.

Sir Arthur Conan Doyle, *Estudi en escarlata*. Editorial Laertes. Biblioteca *Sherlock Holmes*. Barcelona, 2004. Traducció d'Elisenda Franquesa.

L'autor i la seva obra

Arthur Conan Doyle va néixer a Edimburg el 1859 i va morir a Crowborough, Sussex, el 1930. Descendent d'una família catòlica irlandesa, va estudiar medicina a Edimburg i creà la figura del detectiu Sherlock Holmes, que esdevindria l'heroi de ficció d'una sèrie de narracions i novel·les d'aventures, que culminà a *Les aventures de Sherlock Holmes* (1892) i a *Memòries de Sherlock Holmes* (1904). Prengué part, com a metge, en la guerra dels bòers, i escriví una història del conflicte: *La Gran Guerra Bòer* (1900). En el mateix estil humorístic de Sherlock Holmes creà el professor Challenge, protagonista, entre d'altres, de l'obra *El món perdut* (1912). Els darrers anys de la seva vida va escriure una *Història de l'espiritisme* (1926). També creà el personatge del brigadier Gerard (1895).

Comprensió

- 1) Sherlock Holmes coneix el doctor John Watson. Com sap Holmes que Watson ha estat a l'Afganistan?
- 2) Quina és l'adreça del pis on viuen?
- 3) Quines són les dues matèries que Sherlock Holmes domina més?
- 4) Segons ell mateix, quina professió té, Sherlock Holmes?
- 5) Qui és aquest Dupin que esmenten al final del fragment?

Filmografia

El secret de la piràmide (1985). Dirigida per Barry Levinson. Intèrprets: Nicholas Rowe, Alan Cox, Sophie Ward, Anthony Higgins, Susan Fleetwood. No és *Estudi en escarlata*, però ens presenta un Holmes i un Watson que es coneixen d'adolescents, quan estan estudiant. Òbviament, traeix *Estudi...*, però té la seva gràcia.

De les aventures de Sherlock Holmes, se n'han fetes unes quantes sèries de televisió. Les més destacables són les protagonitzades per Peter Cushing (dècada de 1970) i per Jeremy Brett (1984-1993).

FRAGMENT 24

El monstre vol una família

“Un dia, quan el sol brillava damunt les fulles vermelles que sembraven el terra i donaven alegria encara que neguessin escalfor, la Safie, l'Àgata i en Fèlix varen sortir per fer una llarga passejada; el vell va voler quedar-se tot sol a la casa. Quan els fills varen haver partit, va agafar la guitarra i va tocar unes quantes tonades tristes i dolces, molt més del que jo havia escoltat fins llavors. Al començament, la seva cara estava il·luminada per l'alegria, però a mesura que continuava, prenien lloc els pensaments de tristesa. Finalment, va deixar de banda l'instrument i va quedar absorbit en la reflexió.

“El cor em batejava ràpidament: era l'hora i el moment de la prova que havia de decidir les meves esperances o les meves pors. Els criats se n'havien anat a una fira de per allí. Tot era silenciós a dins i als voltants de la casa. Era una oportunitat excel·lent; però quan em disposava a executar el meu pla, em fallaren les cames i vaig caure a terra. Em vaig aixecar i, exercint tota la fermesa que podia, vaig treure les planxes que havia col·locat davant el cobert per ocultar l'amagatall. L'aire fresc em va revifar i, amb decisió renovada, vaig anar cap a la porta de la casa. Vaig trucar.

“-Qui és? -va dir De Lacey-. Endavant.

“Vaig entrar-hi.

“-Perdoneu la intrusió -vaig dir-. Sóc un viatger i necessito descansar una mica. Us estaria molt agraït si em deixéssiu romandre uns minuts devora el foc.

“-Entreu -va dir De Lacey-. Miraré de quina manera us puc ser útil. Per desgràcia, com que els meus fills són fora i jo sóc cec, em temo que em serà difícil trobar alguna cosa de menjar.

“-No us preocupeu, estimat amfitrió: jo tinc menjar, només necessito escalfor i descans.

“Em vaig asseure i es va produir el silenci. Jo sabia que cada minut era molt important per a mi, però no tenia decidit com començar la conversa. Llavors el vell se'm va adreçar:

“-Pel vostre accent, senyor desconegut, suposo que em sou compatriota... Sou francès?

“No, però vaig ser criat per una família francesa i només entenc aquesta llengua. Ara vaig a demanar protecció a uns amics que estimo sincerament i tinc esperances d’obtenir el seu favor. [...]”

“On viuen aquests amics vostres?”

“Molt a prop d’aquí.”

“El vell va fer una pausa. Després va continuar.”

“Si voleu confiar-me sense reserves els detalls de la vostra història, potser us podré ser d’utilitat i els podré convèncer. Sóc cec i no puc jutjar la vostra cara, però hi ha quelcom en les vostres paraules que em diu que sou sincer. Jo sóc pobre, i estic a l’exili, però em produiria un veritable plaer poder ser útil a qualsevol criatura humana.”

“Sou un home excel·lent! Accepto la vostra oferta generosa i us en dono les gràcies. Amb la vostra amabilitat, m’he aixecat de terra; i confio que, amb la vostra ajuda, podré tenir la simpatia dels vostres semblants i no seré expulsat de la societat.”

“Encara que fóssiu un vertader criminal, el cel no ho voldria, això! Perquè això només us portaria a la desesperació, i no a la virtut. Jo també sóc desafortunat, i la meva família també ha estat condemnada encara que sigui innocent. Jutgeu, doncs, si no he de comprendre la vostra desgràcia.”

“Com us ho puc agrair, vós que sou el meu millor i únic benefactor? De la vostra boca he sentit les primeres paraules amables que mai no m’han dirigit. Us n’estaré sempre agraït. I la vostra gran humanitat m’assegura l’èxit amb aquests amics que estic a punt de trobar.”

“Puc saber els noms i la residència d’aquests amics?”

“Vaig callar. Vaig pensar que havia arribat el moment decisiu que m’havia de donar o prendre la felicitat per sempre més. Vaig lluitar debades per trobar fermesa en la resposta, però l’esforç havia destruït la força que em quedava. Em vaig enfonsar a la cadira i vaig sanglotar en veu alta. En aquell moment vaig sentir les passes dels meus protectors més joves. No podia perdre ni un moment. Vaig agafar la mà del vell i vaig cridar:

“Ara és el moment!... Salveu-me i protegiu-me! Vós i la vostra família sou els amics que busco. No m’abandoneu a l’hora de la prova!”

“Déu meu! -va exclamar el vell-. Qui sou?”

“En aquell instant la porta es va obrir i en Fèlix, la Safie i l’Àgata varen

entrar. Qui podria descriure l'horror i la consternació que tingueren en veure'm? L'Àgata es va desmaiar, i la Safie, incapaç d'atendre la seva amiga, va sortir corrents de la casa. En Fèlix es va llançar contra meu i, amb una força sobrenatural, em va separar del seu pare, als genolls del qual m'havia aferrat. Amb una fúria bestial em va tirar a terra i em va pegar violentament amb un bastó. Jo li podria haver arrencat els braços i les cames com el lleó a l'antílop, però el meu cor s'havia enfonsat en una amargor fosca, i em vaig contenir. Vaig veure que estava a punt de repetir el cop amb el bastó quan, aclaparat pel dolor i per l'angoixa, vaig deixar la casa i, enmig de l'agitació general, em vaig refugiar al cobert sense ser vist."

Mary W. Shelley, *Frankenstein o el Prometeu modern*. Edicions de l'Eixample - Espai de dones. Col·lecció *Clàssiques*, 10. Barcelona, 1993. Traducció de Maria-Antònia Oliver.

L'autora i la seva obra

Mary Wollstonecraft Shelley va néixer el 1797 a Londres i hi va morir el 1851. És coneguda sobretot com a creadora del personatge del monstre de Frankenstein (1818), la seva novel·la més famosa. Publicà altres novel·les (algunes de les quals considerades millors), com ara *Valperga* (1823), *L'últim home* (1826) i *Falkner* (1837). Es casà amb el poeta Percy Bysshe Shelley, i juntament amb lord George Gordon Noel Byron, el poeta romàntic, van formar un cercle de gran complexitat de relacions.

Comprensió

- 1) Qui explica la història?
- 2) Per què De Lacey no s'espanta quan la criatura entra a casa seva?
- 3) Què vol, el monstre?
- 4) A quins amics es refereix, el monstre, quan diu que anirà a demanar protecció a uns amics i que espera obtenir el seu favor?
- 5) Què fa, el monstre, quan Fèlix l'ataca a bastonades? Per què?

Ui, ui, ui...

Filmografia

Frankenstein (1931). Dirigida per James Whale. Intèrprets: Colin Clive, Mae Clark, John Boles, Dwight Frye, Lionel Belmore i... *the monster*... Boris Karloff. La clàssica.

La nòvia de Frankenstein (1935). Dirigida per James Whale. Intèrprets: Colin Clive, Valerie Hobson, Boris Karloff, Elsa Lanchester, Una O'Connor, Dwight Frye, Gavin Gordon, Douglas Walton, O. P. Heggie. Tan clàssica com l'anterior, o potser una mica més.

El fill de Frankenstein, pel·lícula també coneguda amb el títol *L'ombra de Frankenstein* (1939). Dirigida per Rowland W. Lee. Intèrprets: Basil Rathbone, Bela Lugosi, Boris Karloff, Lionel Atwill, Josephine Hutchinson, Lionel Belmore. Per completar la trilogia.

La maledicció de Frankenstein (1957). Dirigida per Terence Fisher. Intèrprets: Peter Cushing, Christopher Lee, Hazel Court, Robert Urquhart.

La nòvia (1985). Dirigida per Franc Roddam. Intèrprets: Sting, Jennifer Beals, Anthony Higgins, Clancy Brown, David Rappaport, Geraldine Page.

Frankenstein (1994). Dirigida per Kenneth Branagh. Intèrprets: Kenneth Branagh, Robert de Niro, Tom Hulce, Helena Bonham Carter, Aidan Quinn, Ian Holm, John Cleese, Robert Hardy.

El jovenet Frankenstein (1974). Dirigida per Mel Brooks. Intèrprets: Gene Wilder, Marty Feldman, Peter Boyle, Madeline Kahn, Cloris Leachman, Teri Garr. Paròdia dels tres primers films de Frankenstein. Molt ben feta i divertidíssima.

De pel·lícules de Frankenstein, n'hi ha una pila, d'antigues i d'actuals. Sovint se'n fan noves versions i variacions. He posat les més representatives.

FRAGMENT 25

Una canya de pescar

Passant per davant d'una botiga d'articles de pesca que van obrir no fa gaire, la visió dels molts models de canyes de pescar que hi havia exposats m'ha fet pensar, tot d'una, en el meu avi. M'han agafat ganes de comprar-n'hi una. M'ha cridat sobretot l'atenció una que havien posat en un lloc destacat, un model d'importació format per deu peces de fibra de vidre. De fet, no sabia si el que era d'importació era la canya o la fibra de vidre, i ni tan sols en què era aquella canya millor que les altres. Les deu peces encaixaven les unes amb les altres, i es podien desar a l'interior d'un tub de color negre. A l'extrem de la canya hi havia un mànec en forma de culata de pistola, a la qual anava fixat el rodet de llinya. Feia l'efecte d'una pistola de canó molt llarg o d'un Mauser últim model. El meu avi segurament no havia vist mai un Mauser, i ni en somnis podria haver imaginat mai que existissin canyes de pescar com aquelles. Les seves eren totes de bambú, i mai de la vida no n'havia comprat cap. Se les fabricava ell mateix, passant pel foc tiges de bambú tortes que trobava no sé on. Quan arribaven a la temperatura convenient, quan a l'avi ja li cremaven les mans, les tiges es redreçaven i adquirien un color groc fumat, com les d'aquelles velles canyes de pescar que van passant de pares a fills en les famílies de pescadors.

El meu avi també es feia ell mateix les xarxes. Per fer una sola xarxa petita, havia de fer desenes de milers de nusos. Treballava dia i nit, mentre movia els llavis, i ningú no sabia si comptava les malles o si recitava alguna pregària. S'hi escarrassava més que la mare quan feia mitja, però, de fet, no aconsegueixo recordar si el meu avi va arribar a pescar mai algun peix digne d'aquest nom. En general, només pescava una mica de morralla, bona tot just per donar-la als gats.

Recordo que, quan era petit -recordo perfectament tot el que té relació amb la meva infantesa-, si el meu avi sentia a dir que algú havia d'anar a la ciutat, volia de totes totes que li portés hams, com si els peixos només mosseguessin els hams comprats a la ciutat, i recordo que sempre m'explicava que, a ciutat, venien unes canyes de pescar que duïen un rodet, i que així, després d'haver llançat l'ham ben lluny, un podia seure tranquil·lament a fumar

una cigarreta, esperant que la petita campana que hi havia a l'extrem comencés a dringar; el seu desig més car era arribar a tenir-ne una i poder-la plantar a terra mentre es cargolava una cigarreta, perquè el meu avi mai no fumava cigarretes fetes i sentia un absolut menyspreu pel que ell anomenava "cigarretes de paper", les trobava insípides i assegurava que contenien més palla que no pas tabac, em sembla que encara veig els seus dits, com els esperons d'un gall vell, esmicolar damunt el palmell una fulla seca de tabac i estripar després un tros de paper d'un diari vell, cargolar-lo amb la punta dels dits i mullar-lo amb una mica de saliva; d'això en deia "cargolar-se un bon petard", i el gust havia de ser molt fort, perquè el meu avi no parava de tossir, però continuava cargolant les cigarretes i donant-li a l'àvia les que li regalaven.

Recordo que vaig ser jo qui, ensopegant, va trencar la seva canya preferida; va ser un dia que anàvem a pescar, i jo m'havia proposat de dur-l'hi, anava corrent davant seu, amb la canya a l'espatlla, quan, en un moment de distracció, vaig caure, i la canya va sortir disparada cap a la finestra d'una casa, el meu avi va estar a punt de posar-se a plorar de pena, i acaronava la canya trencada de la mateixa manera que l'àvia acaronava la seva vella estora de bambú feta malbé, una estora de bambú trenat damunt la qual dormíem a casa des de feia no sé quants anys i que era, com la canya de pescar, de color vermell fosc, com una àgata, l'àvia em tenia prohibit dormir-hi perquè deia que em podria agafar diarrea, però ella hi dormia, i assegurava que es podia plegar i tot, jo vaig provar-ho un dia d'amagat, però l'estora es va trencar pel lloc per on l'havia plegat, no em vaig atrevir a dir-ho a l'àvia, em vaig limitar a afirmar que no em creia que aquell tipus d'estora es pogués plegar, però ella assegurava de totes totes que era una estora d'escorça de bambú i que aquest tipus d'estora es podia plegar, jo no volia discutir amb ella, era molt gran i em feia llàstima, si ella ho deia, devia ser possible, per molt que l'estora es veiés estripada pels llocs per on havia estat plegada, i l'àvia esperava amb candeletes que passés l'home que es dedicava a reparar les estores, però feia molts anys que no passava, i jo deia que aquesta feina ja no existia, i que seria millor comprar una estora nova en lloc de continuar esperant debades, però l'àvia deia que no, i afirmava que les estores, com més velles, millors eren.

Gao Xingjian, *Una canya de pescar per al meu avi*. Columna edicions, S.A. Col·lecció "Clàssica", 536. Barcelona, 2003. Traducció de Pau Joan Hernández.

L'autor i la seva obra

Gao Xingjian va néixer a Jangsu (Xina) el 1940. És narrador, dramaturg, director escènic, crític literari i pintor. Home compromès amb el seu temps i el seu país, ha dedicat la seva vida i la seva obra a lluitar per la llibertat i contra l'opressió. Això li va valer que el govern xinès embagués el seu pis de Pequín i prohibís els seus llibres. Per això Gao Xingjian viu a París des del 1987, on té

l'estatus de refugiat polític. L'any 2000 l'Acadèmia Sueca li va atorgar el Premi Nobel de Literatura. És el primer autor xinès que l'ha rebut. Gao Xingjian és autor d'una vintena de llibres, entre els quals destaquen les novel·les *La Muntanya de l'Ànima* (1990) i *El llibre d'un home sol* (2000). Llicenciat en filologia francesa, ha traduït al xinès autors teatrals com ara Eugène Ionesco i Samuel Beckett, i poetes com Jacques Prévert.

Una canya per al meu avi és un llibre que conté sis relats, un dels quals és el que dona títol al llibre. Els relats són records d'infantesa, de la família, de la felicitat, de l'amor, de la senzillesa, però també hi apareixen drames o tragèdies del seu país.

Vocabulari

Llinya: Fil que es lliga per un cap a l'ham i per l'altre a la canya de pescar. És a dir, fil de pescar.

Comprensió

- 1) El protagonista del relat vol comprar una canya al seu avi, perquè de petit li va trencar sense voler la seva canya favorita. Ara han passat els anys, i el nen s'ha fet un home. Ha passat el temps i, com és llei de vida, els avis són morts. Quin sentiment té, llavors, comprar-li una canya? Tu creus que li acaba comprant? Per què?
- 2) El protagonista parla d'un passat no gaire llunyà: l'avi que es construeix les canyes de pescar i que es fa ell mateix els cigarrets (malgrat que fumar l'està matant), l'àvia que espera el reparador d'estores (que no vindrà perquè aquest ofici ja no existeix)... Fins i tot la mare fa mitja. Qui fa mitja, avui dia? Algunes àvies? De vegades, en alguns carrers de Barcelona encara se sent xiular l'esmolet. Apunta tots els oficis -o activitats- que hi havia fins fa poc i que la vida *moderna* ha anat eliminant. Treu-ne una conclusió.
- 3) Segons Gao Xingjian *El més important no és la ficció, sinó la narració; de la mateixa manera que evito la descripció i busco l'evocació. En literatura, els detalls acaben ocultant-te el que vols mostrar. L'excés de paraules et porta a no veure res*. Per això, si t'hi has fixat, l'autor no descriu ni persones ni ambients: tu te'ls has d'imaginar, perquè a ell, el que li interessa, és explicar-te els records que té dels seus avis. Segur que, en llegir el fragment, ja te'ls has imaginat (vellets, baixets, petitets, arrugats...). Escribeu unes línies descrivint com t'imagines, doncs, els avis del protagonista, i descriu també la casa on vivien.
- 4) Quan van entregar el Nobel a Gao Xingjian, van dir que li donaven per la validesa universal de la seva obra. Ara bé, la majoria de la seva obra transcorre a la Xina. Com s'entén, això? Per què, "validesa universal"?
- 5) Les portades dels llibres de Gao Xingjian acostumen a ser reproduccions de pintures seves. Aquí us reproduïm un dels seus quadres, titulat *Pregunta*. Què creus que representa?

Filmografia

- *La silueta sino la sombra* (Acabada de rodar el març del 2007).

FRAGMENT 26

Una història d'esperits

-Ma tia baixarà de seguida, senyor Nuttel -va dir l'adolescent de quinze anys amb gran aplom-. Mentrestant, haurà de fer un esforç i aguantar-me.

Framton Nuttel mirà de buscar les paraules adequades per afalagar degudament la neboda, allí present, sense menysvalorar indegudament la tia, encara absent. Personalment dubtava més que mai que aquella successió de visites formals a persones desconegudes foren de gran utilitat per al tractament de nervis que suposadament havia de seguir.

“Sé com són aquestes coses -li havia dit la seua germana, mentre es preparava per a emigrar al retir rural-. T'enterraràs viu, no parlaràs amb ningú i estaràs pitjor dels nervis per culpa de la depressió. Et donaré unes quantes cartes de recomanació per a tota la gent que conec per allà. Alguns, si no recorde malament, eren molt agradables.”

Framton es preguntava si la senyora Sappleton, a qui venia a lliurar una de les cartes de recomanació, formaria part d'aquest grup de persones agradables.

-Coneix gaire gent dels voltants? -va preguntar la neboda quan va considerar que ja hi havia hagut prou comunió silenciosa.

-Pràcticament ningú -va contestar Framton-. La meua germana va viure ací, a la rectoria, fa uns quatre anys, i m'ha donat unes quantes cartes de recomanació de gent coneguda.

L'última afirmació, la va formular en un to clar de penediment.

-¿Aleshores no coneix pràcticament res de ma tia? -va prosseguir l'adolescent amb la mateixa serenitat.

-Només el nom i l'adreça -va admetre el visitant. Es va preguntar si la senyora Sappleton seria casada o vídua. A la sala, hi havia alguna cosa indefinible que li suggeria masculinitat.

-La gran tragèdia va ocórrer ara fa tres anys -va dir la xica-. Devia ser després de l'estada de la seua germana.

-¿Tragèdia? -va preguntar Framton. D'alguna manera, aquell plàcid indret rural no semblava apropiat per a les tragèdies.

-Potser us pregunteu per què tenim aquella porta oberta de bat a bat en una vesprada d'octubre -va dir la neboda indicant un finestral amb dues portelles que donava al jardí.

-No fa gaire fred per a l'època que és -va dir Framton-. Però, ¿té res a veure aquesta porta amb la tragèdia?

-Per aquesta porta, avui fa exactament tres anys, el marit i els dos germans menuts de ma tia van eixir a caçar, tal com feien cada dia. No van tornar mai més. Quan creuaven la devesa en direcció al lloc preferit on caçaven els becadells, tots tres van ser engolits per un aiguamoll traïdor. Va ser un estiu molt humit i zones que eren segures en anys anteriors cedien sobtadament i sense avisar. No es van recuperar mai els cadàvers. I això és la cosa més horrible de tota la història. -Ací la veu de la xica va perdre el seu aplom i es va tornar més apagada i humana.- La pobra tia encara creu que algun dia tornaran, amb el petit espàniel marró, que també va desaparèixer amb ells, i diu que entraran per aquesta porta, com solien fer sempre. Per això l'obrim cada vespre fins que es fa fosc del tot. Pobra tia, m'ha contat tantes vegades com se'n van anar: el marit amb l'impermeable blanc sota el braç, i Ronnie, el germà més jove, cantant *¿Bertie, per què botes?*, com de costum. La cantava per empenyar-la perquè ella deia que li crispava els nervis. ¿Sap?, a vegades, durant els vespres tranquils, com ara el d'avui, em commou la sensació que entraran passejant tots junts per aquesta porta...

Es va parar en sec i va deixar anar un lleuger estremiment. Va ser reconfortant per a Framton el fet que la tia irrompera en la sala amb un remolí de disculpes per haver retardat tant la seua presència.

-Espere que Vera us haja entretingut -va dir.

-Sí, ha estat molt amena -va afirmar Framton.

-Espere que no li importe que tinguem el finestral obert -va dir enèrgicament la senyora Sappleton-, el meu marit i els meus germans han anat a caçar i, quan tornen, sempre entren per ací. Avui anaven a caçar becadells als maresmes; així, em llançaran a perdre les catifes. Tots els homes són iguals, ¿veritat?

Saki. *El finestral obert* dins *Tobermory*. Edicions Bromera. Col·lecció "A la lluna de València", 33. Alzira, 1994.

L'autor i la seva obra

Hector Hugh Munro (Saki) va néixer a la colònia britànica d'Akyab, Birmània, el 1870. La seva mare va morir quan ell era molt petit, i als dos anys va ser enviat amb la seva germana a Anglaterra, per viure amb dues tietes conques, amb les quals va patir una “conflictiva infantesa victoriana”. Seguint els passos del seu pare, es va allistar a la policia de Birmània, però en va haver de sortir per qüestions de salut. Entre el 1902 i el 1908 va ser corresponsal estranger als Balcans i a París. En tornar, va continuar amb la seva feina de periodista, escrivint per al *Daily Express*. Els seus primers contes van aparèixer a la *Westminster Gazette* i en un llibre, *Reginald* (1904). Després van venir *Reginald a Rússia* (1910) i les recopilacions *Les cròniques de Clovis* (1912) i *Bèsties i superbèsties* (1914). La seva primera novel·la, *L'insuportable Bassington*, va ser publicada el 1912. La segona i última, *Quan va arribar en Guillem*, el 1914. Es va allistar com a soldat voluntari en esclatar la Primera Guerra Mundial, i el van matar al front de Beaumont Hamel -França- el 1916. Es pot dir que Saki s'enquadra dins d'una mena de reacció “antivictoriana”, amb uns escrits que són una mescla d'humor i de crueltat inclements. Sovint, com passa a *El finestral obert*, la narració resultat impietosa per als personatges convencionals i presumptuosos, per als adults autoritaris i controladors, al mateix temps que es posa de part dels qui surten amb allò impensat, impropï, fora de lloc, generalment els nens i les nenes. Tot i així, i malgrat que sovint els nens en són els protagonistes, les històries de Saki estan destinades al públic adult.

Comprensió

- 1) Qui és, Framton Nuttel?
- 2) Mentre en Nuttel espera la senyora Sappleton, la mestressa de la casa, l'entreté una persona. Qui és?
- 3) Aquesta persona es presenta d'una forma educada i irònica alhora, molt anglesa. Quina és?
- 4) Com et penses que acaba, la història? Escriu-ne un possible final.
- 5) La ironia és la base de les històries de Saki. Segons diverses fonts, quan el va tocar una bala al front francès, va dir, just abans de morir: "Apagueu aquesta maleïda cigarreta". Explica com t'imagines l'escena.

FRAGMENT 27

Les lluites de galls

M'ha cridat l'atenció que en els barris més pobres de Fort de France [Martinica] hi hagi a la porta de les barraques un gall vigilant, lligat per una pota, generalment ensopit, i ajaçat a terra com acostumen a estar els quissos.

Aquest gall s'anava reproduint i arribava a ésser una obsessió; de moment jo no hi vaig caure, però de seguida, fixant-me en la complexió de les bèsties, i recordant les lluites de galls que havia vist a Tenerife, vaig comprendre de què es tractava.

Tot l'orgull i tota l'esperança de les hores del negre convergeixen en el moment que el seu gall entrarà en el ring per barallar-se amb un altre gall, el qual haurà constituït la il·lusió candent d'un altre negre.

Després m'he adonat en els volts del port de la importància que té el comerç de galls lluitadors. Hi ha magatzems plens de gàbies de dalt a baix, i dins de cada gàbia un gall ensinistrat o per a ensinistrar.

Els preus d'aquestes bèsties oscil·len i arriben bastant amunt. [...]

Jo no sé si mai heu vist l'espectacle dels galls. Pel meu gust, és simplement horrible. El gall en el combat es transforma en un ocell que té tota la malícia d'un home. Si hi ha dues situacions de violència que s'assemblin fins en els més petits moviments, són dos homes en el ring i dos galls en la gallera, que és un ring més petit i més modest.

La ferocitat i la precisió dels galls en atacar-se els ulls, en tirar de dret -amb l'esperó esmoladíssim- contra el cap, o contra el cor, o contra el ventre, i la manera d'esquivar els cops, la malícia a ajupir-se, fent una inflexió "completament humana", i la resistència física del gall esqueixat, convertit en una pellerenga de plomes i de sang, però atacant encara i defensant-se fins a l'últim alè, confesso que és un dels espectacles més sòrdids i més cruels que mai hagi presenciat.

Jo no vull defensar cap mena d'espectacle brutal en el qual intervinguin l'home i l'home, o l'home i la bèstia. Confesso que aquests espectacles no em desagraden, però no sé per què, davant una lluita de galls, em vaig sentir avergonyit i com envilit.

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

Des de la barana del barco

Aquí el peix es deixa veure; a l'Atlàntic estava amagat. Allà, per caçar la cria d'un tauró, necessitàvem els ulls de tot el passatge. Aquí, llegint des de la barana d'un pont qualsevol, i només aixecant els ulls per reposar, sempre es copsa alguna cosa. Abans-d'ahir fou una bèstia considerable -jo em penso que un peix espasa grandíós- la que es dedicava a evolucionar graciosament. Els taurons són fàcils d'observar si es té una mica de paciència, i ahir a la tarda un catxalot -pensem que era catxalot i no balena- va remenar als nostres ulls la seva mola negrosa.

La manera amable de conduir-se amb nosaltres l'Oceà Pacífic ens anima per a passar els darrers catorze dies de viatge sense veure ni una ombra de terra. Perquè ahir vagament endevinàrem la costa de les illes dels Galápagos (Ilunyaníssimes) i fins a arribar a les Tuamotu, en plena Polinèsia, la trajectòria del nostre "Ramel" només serà decorada pel mòbil horitzó dels núvols i les aigües.

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

El pareu, prohibit per immoral

A Tahití, des de fa bastants anys, l'administració francesa, seguint les inspiracions dels missioners catòlics, i especialment dels protestants, ha prohibit l'ús del pareu a Papeete. El pareu es considerava immoral. En canvi, els obrers poden anar amb el cos nu i unes calces horribles que arriben del Japó i que venen els xinesos, i les senyores nord-americanes poden anar en *shorts* i un tènue mocador que els aguanta el pit i els deixa l'estómac a l'aire, a comprar peix al mercat i a passejar-se en bicicleta. La indumentària de les americanes i de les franceses contrasta amb els vestits llargs fins als peus i amb els barrets de palla negra -semblants de forma al bètic calanyès- que duen moltes tahitianes de certa edat i de confessió protestant. El pareu, que en tahitià vol dir vestit, i era l'únic vestit d'aquests pobres, i amb el qual encara són representats els tahitians en el cinema, es pot dir que només s'usa en els districtes per a dormir, i a Papeete només el porten els americans per passejar-se per la cambra de l'hotel a les hores més càlides del dia.

Malgrat això que dic, a tots els turistes que fan escala a Papeete, se'ls ensiborna amb el tòpic oceànic i adquireixen postals i fotografies en les quals hi ha meravelloses Venus de caoba i atlètics minyons, vestits amb el pareu i coronats de flors fins a les celles.

Josep M. de Sagarra, *La ruta blava*. Editorial Selecta. Biblioteca Selecta, 367. Barcelona, 1964.

L'autor i la seva obra

Josep Maria de Sagarra neix a Barcelona el 1894 i hi mor el 1961. Descendent d'una antiga família de la noblesa catalana, va deixar els estudis de diplomàtic per dedicar-se de ple a la literatura. El 1914 ja havia publicat un *Primer llibre de poemes*; quatre anys després, estrenà la primera peça teatral: *la Rondalla d'esparvers*; el 1919 publicà la primera novel·la (*Paulina Buxareu*) i, gràcies a J.Ortega y Gasset, entrà en el periodisme professional (corresponsal a Berlín del diari madrileny "El Sol"). Entre el 1920 i el 1936, recollí amb fidelitat algunes de les aspiracions més significatives d'una època, els feliços anys vint, i, així, va esdevenir un autèntic mite popular que, en molts d'aspectes, ocupà el lloc que havien deixat buit Frederic Soler, Verdaguer, Guimerà o Maragall. La part més important pertany al camp de la poesia i del teatre. Sagarra conreà el poema intimista, la cançó, la balada de tipus goethià, el cant o la sàtira polítiques i el poema narratiu de vastes proporcions, més pròxim a la novel·la que no pas a l'èpica. Entre les obres més importants, cal citar: *Cançons d'abril i de novembre* (1918), *Cançons de taverna i d'oblit* (1922), *Cançons de rem i de vela* (1923), *Cançons de totes les hores* (1925), *El comte Arnau* (1928), *La rosa de cristall* (1933) i *Àncores i estrelles* (1936). En el camp del teatre Sagarra conreà també una gran varietat de gèneres. Va estrenar comèdies, farses i sainets de costums (*La Llúcia i la Ramoneta*, 1928; *Les llàgrimes de l'Angelina*, 1928; *La Rambla*

de les floristes, 1935), publicà tragèdies (*Judit*, 1929) i, sobretot, creà un model de poema dramàtic que recollia amb originalitat una bona part dels ingredients del drama, o la comèdia, de costums i de la cançó popular catalana: *Marçal Prior* (1926), *La filla del Carmesí* (1929), *La corona d'espines* (1930), *L'Hostal de la Glòria* (1931), *El Cafè de la Marina* (1933) i *Reina* (1935). També va col·laborar a la premsa ("La Publicitat", "Mirador") i va reunir algunes d'aquestes col·laboracions en dos volums: *Cafè, copa i puro* (1929) i *L'aperitiu* (1937). Publicà un bell llibre sobre *Els ocells amics* (1922), alguns contes i tres novel·les. Una de les novel·les, *Vida privada* (1932), constitueix una crònica meitat costumista, meitat proustiana, de la decadència de l'aristocràcia barcelonina. Entre el mes d'octubre del 1936 i el d'agost del 1940, residí a l'estranger. El 1936, es va casar amb Mercè Devesa i, entre aquesta data i el 1938, va fer un llarg viatge de noces per les mars del sud, fruit del qual són dos llibres esplèndids: *Entre l'equador i els tròpics* (1938) i *La ruta blava* (1942). El 1938 s'establí a París. El 1940, de retorn a Catalunya, s'incorporà a la vida literària clandestina i, amb l'ajut d'alguns mecenes, enllestí la versió de *La Divina Comèdia* de Dant, traduí el teatre de Shakespeare i compongué el seu últim poema narratiu: *El poema de Montserrat* (1950). El 1946 començà de nou la seva activitat teatral i, més tard, la periodística. De primer, intentà de renovar a fons el seu repertori de models i, així, compongué alguns drames en prosa i d'inspiració existencialista que, malgrat l'interès, obtingueren poc ressò: *El prestigi dels morts* (1946), *La fortuna de Sílvia* (1947) i *Galatea* (1948). Després, fracassat aquest intent, tornà a un dels models més típics de la preguerra, el del poema dramàtic, i estrenà algunes de les seves obres més famoses: *L'hereu i la forastera* (1949), *Les vinyes del Priorat* (1950), *L'alcova vermella* (1952), etc. Finalment, conreà el drama burgès d'intenció religiosa (*La ferida lluminosa*, 1954; *La paraula de foc*, 1955) i adaptà amb vertadera fortuna algunes obres de Molière i Gogol': *El senyor Perramon* (1960) i *El fiscal Requesens* (1961). D'aquesta època, l'obra més important són les seves *Memòries* (1954).

Comprensió

- 1) *Les lluites de galls*. Li agraden, a Josep M. de Sagarra, les lluites de galls? Què en diu?
- 2) Segons Sagarra, en què es transforma, el gall, quan combat? Hi estàs d'acord? Per què?
- 3) Què pot veure l'autor, *des de la barana del barco*?
- 4) *El pareu, prohibit per immoral*. Què vol dir, *pareu*, en tahitià?
- 5) Què en penses, d'aquesta prohibició?

Filmografia (dues obres de teatre i una novel·la)

- *El Cafè de la Marina* (1933). Dirigida per Domènec Pruna. Intèrprets: Teodor Busquets, Rosita de Cabo, Genoveva Ginesta, Rafael Moragas, Pere Ventallols, Paquita Torres.
- *La ferida lluminosa* (*La herida luminosa*, 1956). Dirigida per Tulio Demicheli. Intèrprets: Arturo de Córdova, Ramón Martori, Mercedes Monterrey, Amparo Rivelles, José Mª Rodero.
- *La ferida lluminosa* (*La herida luminosa*, 1996). Dirigida per José Luis Garcí. Intèrprets: Julia Gutiérrez Caba, Mercedes Sampietro, Fernando Guillén, Cayetana Guillén Cuervo.
- *Vida privada* (1987). Dirigida per Francesc Betriu. Intèrprets: Héctor Alterio, Rosa Cadafalch, Analía Gadé, Vicente Gil, Amparo Muñoz, Josep Maria Pou, Carles Sabater, Maribel Verdú.

FRAGMENT 28

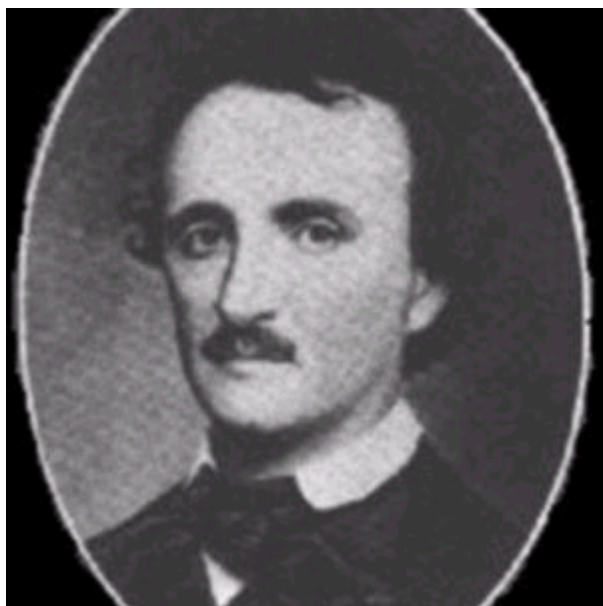
Excavant per trobar un tresor

Al voltant del nou punt va dibuixar ara un cercle, una mica més ample que el primer, i vam tornar a fer anar l'aixada. Jo estava molt cansat, però sense adonar-me del que havia ocasionat aquell canvi en el meu pensament, no sentia gaire aversió per aquella feina imposada. M'interessava d'una manera inexplicable; més encara, m'excitava. Pot ser hi havia en tot l'extravagant comportament de Legrand cert aire de presciència, de deliberació, que m'impressionava. Cavava amb ardor, i de tant en tant em sorprenia buscant, per dir-ho així, amb els ulls moguts per un sentiment que s'assemblava molt a l'espera, aquell tresor imaginari, la visió del qual havia transtornat el meu infortunat company. En un d'aquells moments en què tals fantasies mentals s'havien apoderat més a fons de mi, i quan portàvem treballant potser una hora i mitja, els violents lladrucs del gos ens van tornar a interrompre. La seva inquietud, en el primer cas, era, sens dubte, el resultat d'un enjogassament o d'un capritx; però ara assumia un to més aspre i més seriós. Quan Júpiter s'esforçava a tornar a posar-li el morrió, l'animal va oferir una furiosa resistència, va saltar dins del forat i va començar a excavar, frenètic, amb les ungles. En uns segons havia deixat al descobert un garbuix d'ossos humans, formant dos esquelets íntegres, barrejats amb botons de metall i amb alguna altra cosa que ens va semblar llana podrida i polsosa. Un o dos cops d'aixada van fer saltar la fulla d'un ample ganivet espanyol. Vam cavar una mica més, i varen sortir a la llum tres o quatre monedes d'or i plata.

En veure allò, Júpiter gairebé no pogué contenir la seva alegria; però la cara del seu amo expressà una extraordinària desil·lusió. Amb tot, ens pregà que continuéssim amb els nostres esforços, i tot just havia dit aquelles paraules, em vaig entrebancar i vaig caure cap endavant en enganxar-se'm la punta de la bota en una ampla argolla de ferro que hi havia mig enterrada en la terra tova.

Edgar Allan Poe. *L'escarabat d'or*. El fragment reproduït és una traducció lliure del conte del mateix títol que apareix dins d'*E. Allan Poe. Narraciones completas*. Aguilar, S.A. de Ediciones. Madrid, 1970.

L'autor i la seva obra

Edgar Allan Poe va néixer a

Boston el 1809, fill d'actors ambulants que tot just es guanyaven la vida. El seu pare, un pobre alcohòlic, va abandonar aviat la dona i els tres fills, i la seva mare va morir de tuberculosi quan Poe tenia dos anys. Cadascun dels tres germans va ser donat en adopció a una família diferent, i Poe va ser adoptat pels Allan, una família de Richmond (capital de l'estat de Virgínia, al sud dels Estats Units), de qui prendria el seu segon nom. Enfrontat quan arriba a l'adolescència amb el seu padrastre, Poe estudiarà a la universitat de Virgínia, però la falta de diners l'abocarà al joc (on contrau força deutes) i a la beguda. El seu padrastre es nega a pagar-li els deutes i el treu de la universitat; Poe torna llavors a Boston. Té divuit anys i s'allista a l'exèrcit; més tard, entrarà a l'acadèmia militar de West Point, d'on serà expulsat per manca de disciplina. Perseguit pels deutes, es refugia a Baltimore, a casa d'una tieta seva. Quan té vint-i-cinc anys, mor el seu pare adoptiu, qui no l'havia reconegut mai com a fill i qui no li deixa res en herència. Als vint-i-set es casa amb la seva cosina Virgínia, que encara no n'ha fet catorze.

Des de petit, Poe sent una gran afició per escriure, sobretot poesia, però també contes. Escriu per a diverses publicacions, però tot i que la gent el llegeix i aconsegueix anomenada, el seu sou sempre és molt minso. Els seus problemes econòmics i amb l'alcohol van augmentant. El seu caràcter, irònic i sarcàstic, farà que vagi perdent les amistats. La seva dona mor de tuberculosi als vint-i-quatre anys en la més absoluta de les misèries, i Poe,

que a causa de la pobresa extrema no ha pogut evitar la llarga agonia del seu amor, cau greument malalt. La tuberculosi s'ha endut totes les persones que estimava, ja que també la seva madrastra n'havia mort, i també el seu germà gran. Els dos últims anys de la seva vida Poe els passa entre Nova York, Boston, Filadèlfia i Providence. Incapaç de deixar la beguda, es mostra desorientat, atordit, i manifesta atacs de mania persecutòria. Continua, però, escrivint. Els últims dies de la seva vida són un misteri, fins que apareix inconscient en un carrer de Baltimore, un dia de tardor del 1849. Dut a l'hospital en estat d'embriaguesa, hi morirà quatre dies després. Tenia quaranta anys.

És curiós, això: en tota la seva vida, Poe no va arribar a guanyar més de tres-cents dòlars (és a dir, menys de tres-cents euros) per totes les seves publicacions; avui dia, un volum qualsevol d'una selecció dels seus textos publicats el 1843 es pagaria, pel cap baix, amb mig milió de dòlars.

El diari *New York Tribune* va publicar un article arran de la seva mort. N'extrec un fragment: *"Edgar Poe ha mort. Va perdre la vida abans-d'ahir a Baltimore. A molts els sorprendrà aquesta notícia, però a pocs els entristirà. El poeta era conegut en tot el país, personalment o per la seva reputació; tenia públic a Anglaterra i a diversos països d'Europa; però pocs o cap amic"*.

La trista vida i mort de Poe va ser aprofitada pels seus enemics, ressentits amb ell, per crear una imatge de l'escriptor que, sembla ser, no es correspon amb la realitat. L'home pervertit, drogoaddicte i alcohòlic, envejós, pervers i depravat, que transcriu les al·lucinacions que té en els seus deliris no és, ni de bon tros, l'home real que va ser, perseguit per l'infortuni des que va néixer, però un home, tanmateix, brillant, enginyós, idealista, romàntic, capaç de fer estremir els lectors amb els seus relats, un home que va estimar i que va patir, impotent, pels seus; un home, en definitiva, a qui la vida no va fer més que posar entrebancs; un home que es mereixia molta més sort de la que va tenir...

Sigui com sigui, el Destí, implacable i cruel, de Poe no va poder impedir que l'escriptor ens llegués la seva obra.

Comprensió

- 1) Qui deu ser, Júpiter? Fixa't que té un amo... Per tant, si el conte l'ha escrit Poe (nord-americanà, 1809/1849), Júpiter deu ser...
- 2) Què fa, el gos, quan Júpiter li vol posar el morrió?
- 3) Què desenterra, el gos?
- 4) I els protagonistes, què desenterren?
- 5) On s'entrebanca, el narrador? De què creus que deu ser?

FRAGMENT 29

Sandokan i Yáñez

La nit del 20 de desembre del 1849, un cicló violentíssim s'havia desencadenat sobre Mompracem, illa salvatge de sinistra fama, refugi de terribles pirates, situada al mar de Malàisia, a pocs centenars de milles de les costes occidentals de Borneo.

En el cel, impulsats per un vent violentíssim, corrien entremesclant-se confusament negres nuvolots, que de tant en tant deixaven caure sobre la impenetrable selva de l'illa furiosos xàfec; en el mar, xocant desordenadament i estavellant-se amb fúria entre si, les onades confonien els seus rugits amb les explosions breus i seques o interminables dels trons.

Ni en les cabanes alineades al fons de la badia de l'illa, ni en les fortificacions que la defensaven, ni en els nombrosos vaixells ancorats a l'empara de l'escullera, s'hi divisava cap llum; qui, venint d'orient, aixequés la mirada, hauria pogut veure en el més alt d'una roca tallada a pic sobre el mar dos punts lluminosos: dues finestres il·luminades.

Qui podia ser el que en aquella hora vetllava a l'illa dels sanguinaris pirates? En un laberint de trinxeres destrossades, de terraplens caiguts, de palissades arrencades, de gabions trencats, al costat dels quals es podien veure unes armes inutilitzables, s'alçava una ampla i sòlida cabana adornada en la seva cúspide amb una gran bandera vermella, que tenia al mig el cap d'un tigre.

Una habitació estava il·luminada; les parets estaven cobertes de pesants teixits vermells, de velluts i brocats de gran qualitat, que estaven grapejats, estripats i tacats; el terra desapareixia sota catifes perses relluents d'or, però també estripades i brutes. En un racó hi havia un sofà amb els serrells arrencats; en un altre un harmòni de banús amb les tecles destrossades i, al voltant, esplèndids vestits, quadres, làmpades aterrades, ampolles, gots sencers i trencats, i, a més, carrabines índies gravades a mà, trabucs, sabres, simitarres, punyals i pistoles.

En aquella habitació tan estranyament decorada, hi havia un home assegut en una butaca estripada; era d'alta i esvelta figura, de forta musculatura, i amb uns trets fers i segurs, d'una estranya bellesa.

Llargs cabells li queien fins a les espatlles, i una barba negríssima li emmarcava una cara lleugerament bronzejada.

Tenia un front ample, ombrejat per espesses celles, una boca petita que mostrava dents esmolades, com de fera, i, relluint com perles, dos ulls negríssims, d'una brillantor que embruixava.

S'estava des de feia uns minuts amb els ulls fixos en la làmpada i les mans tancades nerviosament al voltant de la preciosa simitarra que li penjava d'una faixa de seda vermella, embolicada a la cintura sobre una casaca de vellut blau i or.

Un estrèpit formidable, que va fer tremolar la gran cabana fins als seus fonaments, l'arrencà bruscament d'aquella immobilitat. Es tirà enrere els llargs cabells, s'assegurà en el cap el turbant adornat amb un esplèndid diamant, gros com una nou, s'aixecà de sobte i féu al seu voltant una ullada en la qual es podia llegir tristesa i amenaça.

-És mitjanit -murmurà-. Mitjanit, i encara no ha tornat!

Buidà amb lentitud un got ple d'un licor de color ambre, després obrí la porta, caminà amb pas ferm per entre les trinxeres que defensaven la cabana, i s'aturà a la vora del penya-segat, als peus del qual rugia furiós el mar. S'hi aturà uns moments amb els braços creuats, immòbil com la roca que el sostenia, aspirant amb plaer els bufecs de la tempesta i mirant el mar revoltat; després tornà a la cabana i es parà davant de l'harmònim.

Féu lliscar els dits sobre les tecles, obtenint algunes notes molt ràpides, estranyes, salvatges, que es dispersaren barrejant-se amb el so de la pluja i els xiulets del vent.

De sobte mogué el cap i mirà la porta que havia deixat entreoberta. Es quedà uns moments escoltant, encorbat, amb les oïdes atentes. Després sortí ràpidament i va arribar fins a la vora del penya-segat.

Aprofitant la resplendor d'un llampec divisà un petit vaixell, amb les veles gairebé arriades, que entrava a la badia, confonent-se a l'acte amb els altres vaixells ancorats.

L'home apropà als seus llavis un xiulet d'or i emeté tres notes estridents: un xiulet agut li contestà uns moments més tard.

-És ell! -murmurà emocionat-. Ja era hora!

Cinc minut després, un home, embolicat en una ampla capa xopa

d'aigua, es presentava davant de la cabana.

-Yáñez! -exclamà l'home del turbant tot abraçant-lo.

-Sandokan! -contestà el nouvingut amb un marcadíssim accent estranger-. Dimonis! Quina nit d'infern, germà meu!

Travessaren ràpidament les trinxeres i entraren a la cabana.

Sandokan omplí dos gots, i els dos homes brindaren pel nou encontre.

El nouvingut era un home que aparentava uns trenta-tres o trenta-quatre anys, una mica més gran que el seu company. D'estatura mitjana, de constitució molt forta, tenia la pell blanca i les faccions regulars, els ulls grisos, astuts, els llavis burletes i prims, prova d'una voluntat de ferro. Es veia de seguida que era europeu i que sens dubte era oriünd d'algun país meridional.

-I bé, Yáñez -preguntà Sandokan emocionat-. Has vist la jove dels cabells d'or?

-No, però sé tot el que desitjaves saber.

-No has anat a Labuan?

-Sí, però has d'entendre que en aquelles costes, vigilades pels creuers anglesos, és molt difícil que persones com nosaltres hi puguem desembarcar.

-Parla'm d'aquesta jove. Qui és?

-Et puc dir que és una criatura bellíssima, tan bella que pot embriuar el més formidable pirata.

-Oh! -exclamà Sandokan.

-M'han dit que té els cabells rossos com l'or, els ulls més blaus que el mar, la pell blanca com l'alabastre.

-Però, de quina família és?

-Hi ha qui diu que és filla d'un colon, uns altres que d'un lord, uns altres que és parenta del governador de Labuan.

-Estranya criatura -murmurà Sandokan oprimint-se el front amb les mans. S'havia aixecat bruscament, pres d'una viva emoció, s'havia situat davant de l'harmòni i havia començat a passar els dits per les tecles.

Yáñez es limità a somriure i, despenjant d'un clau un vell llaüt, es posà a tocar-ne les cordes tot dient:

-Molt bé! Toquem una mica de música.

Emilio Salgari. *Els tigres de Mompracem*. El fragment reproduït és una traducció lliure de l'edició feta per Grupo Editorial Random House Mondadori, S.L. Col·lecció "DeBolsillo", 94. Barcelona, 2006.

L'autor i la seva obra

Emilio Salgari va néixer a Verona el 1862 i va morir a Torí el 1911. Autor de moltes obres d'aventures, les quals, tot i fer-lo famós ja en el seu temps, no li van donar cap tranquil·litat econòmica, ans al contrari, el van menar a dur una vida d'excessos i ximpleria, que el va deixar sense recursos i el va abocar al suïcidi als 48 anys. Entre les seves novel·les, cal destacar *El tigre de Malàisia* (1884), *Els pirates de Malàisia* (1897), *El Corsari Negre* (1899), *Sandokan al rescat* (1907)... Bona part d'elles han estat portades al cinema.

Vocabulari

Banús: eben.

Brocat: teixit en la fabricació del qual entren fils d'argent o d'or o d'ambdós metalls.

Gabió: cistell cilíndric ple de terra que serveix per protegir els qui treballen en una trinxera.

Comprensió

- 1) Quan i on passa, l'acció?
- 2) Descriu la bandera que oneja al cim de la cabana. De qui creus que és?
- 3) Qui toca l'harmòni?m?
- 4) D'on és, Yáñez?
- 5) Què li demana, Sandokan a Yáñez?

Filmografia

Sandokan, el tigre de Mompracem (1963). Dirigida per Umberto Lenzi. Intèrprets: Steve Reeves, Geneviève Grad, Andrea Bosis, Leo Anchóriz, Rik Bataglia, Enzo Fiermonte.

Els pirates de Malàisia (1966). Dirigida per Umberto Lenzi. Intèrprets: Steve Reeves, Jacqueline Sassard, Mimmo Palmara, Andrea Bosis, Nando Gazzolo, Leo Anchóriz, Franco Balducci.

Sandokan (1976). Dirigida per Sergio Sollima. Intèrprets: Kabir Bedi, Philippe Leroy, Adolfo Celi, Carole André, Mohammed Azad. Sèrie per a la televisió.

El retorn de Sandokan (1996). Dirigida per Enzo G. Castellari. Intèrprets: Kabir Bedi, Dora Parker, Raska, Maharani Surama, Yogi Azim. Minisèrie per a la televisió.

El fill de Sandokan (1998). Dirigida per Sergio Sollima. Intèrprets: Kabir Bedi, Marco Bonini, Barbara Livi, Joss Ackland, Francesco Siciliano, Frank Braña, Alberto Dell'Acqua. Minisèrie per a la televisió.

Sandokan, sèrie de dibuixos animats dels anys 1980 de Claudi Biern-Boyd.

FRAGMENT 30

Els tigres contra els daiaks

Els tigres de Mompracem gastaven sense contemplacions la pólvora i els projectils. Les peces de caça i les espingardes alternaven el seu foc amb les descàrregues generals dels fusells, que ocasionaven grans estralls entre les tripulacions dels pontons i les llanxes.

Aquells veterans guerrers, que acovardiren els anglesos a Labuan, que vanceren i aniquilaren James Brooke, el rajà de Sarawak, i que destrossaren els thugs de l'Índia, es batien amb bravesa sorprenent, sense intentar protegir-se darrere l'obra morta del buc.

Menyspreant el perill, malgrat els avisos del portuguès, que intentava per tots els mitjans conservar la vida dels seus homes, s'havien posat tots sobre les amures amb el fi de distingir millor els seus blancs, i des d'allí, igual que des de les cofes, obrien un terrorífic foc contra les xalupes, delmant d'una manera terrible les tripulacions adversàries.

Però els atacants eren tan nombrosos que, tot i les moltes baixes que patien, no es desanimaven.

Unes altres xalupes que acabaven d'aparèixer en el riu s'uniren a l'esquadrilla. Com a mínim eren tres-cents salvatges, ben armats, els que avançaven cap al *Marianne* amb l'objectiu de llançar-s'hi a l'abordatge, assaltar el vaixell i anihilar-ne tots els defensors. No era possible esperar quarter d'aquells salvatges sanguinaris, que només tenien un afany: recol·lectar cranis humans.

-La cosa s'està posant lletja! -mussità Yáñez en divisar les noves embarcacions-. Tigres, lluiteu amb energia o acabarem deixant aquí els nostres caps! El pelegrí els ha convertit en fanàtics enfurits!

Es dirigí al canó de caça d'estribord, que acabava de ser carregat en aquell precís moment, i va fer apartar-se Sambigliong, que apuntava amb ell.

-Deixa'm escalfar-me també una estona! -digué-. Si no destrossem els pontons i no llancem aquests sonats al mar, els tindrem aquí abans de tres minuts!

Encengué la peça d'artilleria i, com de costum, encertà el tret. Un dels pontons, que estava format per un parell de xalupes unides mitjançant un pont,

naufragà.

Les proes, tocases a flor d'aigua, s'inundaren i la massa flotant s'enfonsà en el mar.

Un segon pontó va ser igualment mig destruït, però al tercer tret de Yáñez les xalupes ja havien arribat fins al *Marianne*.

-Agafeu els parangs i traslladeu a popa les espingardes! -ordenà apartant-se del canó, que ja resultava inútil-. Obstruïu l'accés a la proa!

En un no res s'executaren les ordres. Els fusellers s'agruparen al senó de popa, deixant només els gabiers de les cofes, mentre que Sambigliong, amb uns quants homes, obria a destalades dos calaixos, escampant per coberta nombroses i petites boles d'acer que tenien puntes esmoladíssimes.

Els daiaks, encolerits per les grans pèrdues sofertes, havien rodejat el *Marianne* llançant eixordadors alarits i intentant escalar fins a la coberta, aferrant-se allà on els era possible.

Yáñez agafà una simitarra i es col·locà al mig dels seus homes.

-Tanqueu files al voltant de les espingardes! -cridà.

Els homes provistos de fusells que estaven a prop de les bordes no deixaren de fer foc i feriren a boca de canó els daiaks dels pontons i tots els que pretenien prendre el vaixell a l'abordatge.

Els daiaks s'enfilaven com si fossin simis. De sobte, se sentiren grans udols de dolor entre els atacants.

Acabaven d'aferrar-se als feixos d'espines que protegien les bordes, les branques dels quals estaven dissimulades en el pallet.

En sentir que se'ls esquinçaven els dits, i essent incapaços de suportar un dolor tan intens, es desplomaren sobre els seus companys i els arrossegaren en la caiguda.

Si bé els que pretenien assaltar la nau per babord i estribord no ho pogueren aconseguir, els que pujaren pel bauprés tingueren més sort, ja que el mateix pal els va servir de suport.

A cops de campilan es desferen de les branques espinoses d'aquella àrea, les tiraren a l'aigua, i uns deu o dotze irromperen en el castell de proa proferint crits triomfals.

Emilio Salgari. *El Rei del Mar*. El fragment reproduït és una traducció lliure de l'edició feta per Grupo Editorial Random House Mondadori, S.L. Col·lecció "DeBolsillo", 94. Barcelona, 2006.

L'autor i la seva obra

Vegeu aquest apartat a *Els tigres de Mompracem*.

Vocabulari

Amura: part externa del buc d'un vaixell.

Bauprès: pal que neix a la proa dels grans velers, en direcció més o menys horitzontal, i que serveix per a subjectar-hi els flocs i els estais del trinquet.

Campilan: espasa malaia.

Obra morta: part del buc d'un vaixell compresa des de la línia de flotació fins a la borda, i tot el que hi ha a sobre d'aquesta.

Pallet: teixit de corda que serveix d'estora, per a guardar-hi estais i altres caps, veles, etc, i protegir-los dels cops o del fregadís.

Parang: matxet malai, més estilitzat que l'americà.

Senó: petit cobert que tapa una part de la proa o de la popa d'una barca i serveix per a cobrir objectes i resguardar-los de la pluja, etc.

Comprensió

- 1) Quants són, els atacants?
- 2) Quin és, el seu desig?
- 3) Els assaltants estan a punt d'abordar-los. Què escampen per coberta Sambigliong i alguns homes?
- 4) Quina altra trampa han parat els tigres per protegir les bordes del seu vaixell?
- 5) Quants daiaks aconsegueixen arribar al castell de proa?

FRAGMENT 31

Navegant pel Mississipi

Era més clar que la llum del dia que m'havia de saber el riu de totes les formes imaginables -de dalt a baix, del principi a la fi, de dins cap a fora, de cap a peus i "de pe a pa"- i, a sobre, saber què cal fer a les nits grises, quan no té cap mena de forma. I m'hi vaig posar. Amb el pas del temps, vaig començar a estar en condicions de fer servir aquesta complicada lliçó i el meu orgull em va saltar de nou a la cara. El senyor Bixby estava entestat i llest a tornar-me'l a fer empassar. Va obrir el foc d'aquesta manera:

-En el penúltim viatge, quanta aigua teníem en ple creuament del Forat de la Paret?

Allò em va semblar una vexació, i li vaig contestar:

-Cada viatge, tant és cap amunt com cap avall, els sondejadors van cantant números en tot aquest tram complicat durant tres quarts d'hora seguits. Com creieu que puc recordar un embolic com aquest?

-Noi, l'has de recordar. Has de recordar el lloc exacte i les marques exactes dels baixfons que solca el vaixell, en cada un dels cinc-cents que hi ha entre Saint Louis i Nova Orleans; i no pots confondre els sondejors i les marques d'un viatge amb els d'un altre, perquè no és freqüent que siguin dues vegades iguals. Els has de memoritzar per separat.

Quan em vaig refer del meu atordiment, li vaig dir:

-Si algun cop en sóc capaç, ho seré de ressuscitar els morts, i aleshores no necessitaré timonejar un vapor per guanyar-me la vida. Em vull retirar d'aquest ofici. Que em donin un pot de pintura i una brotxa, només serveixo per ser jornalier. No tinc prou talent per ser pilot, i si tingués un cervell prou gros per ser-ho, em faltarien forces per dur-lo amunt i avall, a no ser que fes servir crosses.

-No diguis ximpleries! Quan jo dic que faré aprendre el riu a un home, ho compleixo. D'això, en pots estar segur: o l'aprens o et mato.

No hi havia manera de portar la contrària a un paio com aquell. Vaig posar tantes ganes a gravar les coses a la meva memòria que, al cap d'un temps, vaig començar a retenir fins els baixfons i les innombrables marques de creuament. Però no em va servir de res. Ja m'havia fet un garbuix al cap abans

de passar a aprendre una altra cosa. Sovint havia vist els pilots clavar els ulls a l'aigua i fer com si la llegissin, com si l'aigua fos un llibre. Però a mi aquell llibre no em deia res. Tanmateix, va arribar per fi el moment en què el senyor Bixby em va creure prou avançat per fer-me una classe sobre la lectura de l'aigua. I va començar així:

-Veus aquella llarga línia esbiaixada a la superfície de l'aigua? Molt bé, doncs és un escull. Més encara, és un escull escarpat. Per sota seu hi ha un banc massís de sorra, gairebé de l'altura d'una casa i tan vertical com ella. Al seu voltant, l'aigua té molta fondària, però molt poca a la part superior. Si t'hi estavellessis, destrossaries el vaixell. Saps veure on es desdibuixa la línia i es comença a esborrar?

-Sí senyor.

-Bé doncs, és un baixfons, el cap d'un escull. Hi pots passar pel damunt sense cap perill. Creua ara i continua enganxat a la part baixa de l'escull, allà hi ha aigües quietes; està bé, no gaire corrent.

Vaig seguir l'escull al llarg, fins que em vaig acostar a l'extrem borrós. Llavors el senyor Bixby em va dir:

-Ara estigues llest. Espera que et doni la consigna. El vaixell no voldrà remuntar l'escull; a les naus, no els agrada l'aigua poc fonda. Aguanta..., espera..., espera..., aguanta-la bé. Ara dóna-li cap avall! Aguanta! Aguanta!

Ell va agafar l'altre costat de la roda i em va ajudar a girar-la del tot fins a ben avall, i allà la vam mantenir. El vaixell es va resistir i es negà a respondre durant un temps, però després va començar a virar d'estribord, remuntà l'escull i va deixar a proa un llarg solc d'aigua furiosament escumejant.

Mark Twain. *Històries del Mississipí*. El fragment reproduït és una traducció lliure de l'edició feta per Edicomunicación, S. A. Col·lecció "Fontana", 44. Barcelona, 1995.

L'autor i la seva obra

Vegeu aquest apartat a *Tom Sawyer a l'estranger*.

Comprensió

- 1) Com es diu, el pilot -o timoner- del vaixell?
- 2) Què s'ha d'aprendre, el protagonista? Per què?
- 3) Quant baixons hi ha, entre Saint Louis i Nova Orleans? Quants n'ha de recordar, el noi? Per què?
- 4) Per què diu que els pilots claven els ulls a l'aigua i la llegeixen com si fos un llibre?
- 5) Per cert, quina banda del vaixell és, estribord? I babord?

FRAGMENT 32

Un combat de Curial

Parrot, qui en aquell temps era tengut per un dels millors e pus aspres cavallers d'Alemanya, e lo qual moltes vegades se ere trobat en lliça a ultrança, de què tots temps havia reportada honor, corregué vers Curial ab la hatxa baxa, per ferir-lo de punta en la cara, mas Curial, travessant un poch, lo lexà passar, e donà-li tan gran colp de la hatxa per lo bacinet que lo mànech trencà; e com Parrot se giràs, Curial hach mès mans per la spasa, e ahurten-se molt bravament. Curial, après de molts colps donats e reebuts, s'acostà tant a Parrot, e pres-lo ab la mà esquerra baix per les launes de les plates, e ab punta de spasa començà-li a donar grans colps, e les tirades que li donava eren tals que·l movia e·l menava adés ençà, adés enllà. Axí que Parrot, veent que la hatxa en aquell cas no li aprofitava, la lexà, e, mès mans per la spasa, se començà a defendre valerosament.

Staven aquests dos cavallers en aquest punt quan los dos altres, ja lexades les hatxes, eren venguts a abraçar-se. Mas Othó, qui era molt pus fort que Jacob, lo sobrà, e·l mès per terra, e sí s'esforçava toldre-li la vida, quant Curial, mirant vers aquella part, presa la sua spasa a dues mans, donà ab la punta per los flanchs a Othó, qui stava encorbat sobre Jacob, que en terra·l mès d'espatles tot enversat, e girant-se vers Parrot qui cuytava ja per ferir-lo, li dix: -A, fals cavaller! ¿E cuydes que en tu hage a romandre la plaça?-. Per què ahurta'l tan fort e li donà tan grans colps, que certes Parrot conegué que havia molt a fer en defendre's de Curial; per què Curial, conexent que·l altre més avant no podia, ans li fallia alè e força, cuyta'l molt poderosament, e, lexada l'espasa, l'aferrà ab les mans, e, despuys que·l hach un poch sodegat, de un torn lo mès per terra, e com fonch caigut fonch tan cansat que ne havia cura ne poder de rellevar-se.

Curial, girant-se, viu los altres dos cavallers ja llevats e que feyen molt aspra batalla, mas Curial la·ls féu finar tantost, car aferrà a Othó per les spatles e donà-li tan gran torn que altra vegada l'enderrocà; per què Jacob correch a la sua hatxa, e abans que Othó se relevàs lo ferí pel cap de grans colps, en manera que Othó ne hach cura de levar-se, ans fonch tot perdut e desesperat de la sua vida.

Curial ja havia levada a Parrot la cara del bacinet, com Parrot, qui tota la cara tenia mullada de suor e era tan cansat que no podia tornar alè, ne per consegüent parlar, jahia estès e no feya continença de levar-se. Per què Curial li dix: -Parrot, digues què ha mogut tu e ton companyó a llevar tan desonest crim a la duquessa-. Parrot respòs: -Cavaller, demana-ho a mon companyó si és viu, car ell t'o dirà, que yo no-y sé res, sinó que só estat ajudador com tu mateix est.-

Ladonchs Curial mirà envers Jacob, e viu que volia ociure a Othó, metent-li la daga per l'ull, mas Curial cridà: -No faces, que altra fi deu fer aqueix cavaller-. E, continuant, Curial dix a Othó: -Digues, cavaller desleal, ¿e que-t havia fet la duquessa? ¿Per què a aquest punt la has amenada?-. Respòs Othó: -Certes, ella no-res, mas Jacob m'avía tret de ma honor, lançant-me de la privadesa del duch, e yo no sabent com venjar me'n pogués, pensí que per aquella via lo poria sobrar, e confiant de la cavalleria de Parrot, emprís aquesta batalla, no pensant que a aquest punt vengués-. Dix Curial: -Donchs, ¿la duquessa no ha comès lo crim de què la havets acusada?-. -Certes -respòs Othó-, no pas-. -¡Ha, malvat cavaller -dix Curial- e com has poca part en Déu e en honor de cavalleria!-. Per què, appellats los feels, lo dit Othó, sens oppressió, confessà davant ells que malament e a gran tort havia acusada la duquessa, pensant que lo duch trametria algunes gents qui matassen Jacob en lo camí, no creent que vers la duquessa tan cruelment se volgués captenir.

Per què Curial dix als feels: -Senyors, ¿Jacob e yo haverm pus a fer en aquesta plaça?-. Los feels respongueren: -No, que assats basta ço que havets fet a present.-

E, rellevats los cavallers qui en terra jahien, l'emperador devallà del cadafal e vench a Curial. E, prenent-lo per la mà, li dix: -¡A, valerós cavaller, ja plagués a Déu que yo fos tal com tu, e tu fosses emperador! ¡Ah, honor e glòria de tota la cavalleria del món, e de quant te són tenguts los leals cavallers! Certes, lo duch de Baviera no-t satisfaria de tanta honor com li has feta ab la meytat del seu ducat, ne lo duch d'Ostalriche (lexem estar sa muller), ab tot quant ha en lo món-. E, girant-se als altres, dix: -E vosaltres, malvats cavallers, ¿quina pena serà bastant a punir-vos de vostres culpes? Diga Curial què vol que de vosaltres sie fet-. Respòs Curial: -Senyor, no placi'a Déu que yo procure la mort a algun cavaller. Ací són abdosos, allí és la duquessa, de qui és interès;

fets-ne ço que placent vos sia, car yo me'n entench pus entremetre.-

Ja era ora de vespres quant l'emperador tragué los cavallers del camp. E, com isquessen primers los vençuts, la duquessa de Baviera, que a la porta de la lliça stava sperant la exida de aquells mals hòmens, los corregué ab les ungles a la cara, cridant grans crits: -Traydors...!-. Mas los senyors qui entorn staven la retengueren e la lunyaren, e axí ab les cares baxes, carregats de vergonya, los tragneren del camp.

L'emperador comanà Jacob de Cleves als reys de Sicília e de Boèmia, e menaren-lo en mig d'ells fins al palau del emperador, lo qual pres Curial per la mà, e nulls temps del seu costat lo partí fins que al seu palau e dins la sua cambra l'ach mès.

La duquessa fonch devallada del cadafal, e muntaren-hi los dos falsos cavallers, e, encès lo foch, moriren a cruel e vergonyosa mort.

Curial e Güelfa. Editorial Barcino. Barcelona, 1930. A cura de R. Aramon i Serra.

L'obra

La novel·la *Curial e Güelfa* va ser escrita probablement entre el 1435 i el 1462 per un autor anònim. És dividida en tres llibres. El primer narra la joventut de Curial, cavaller pobre, educat a la cort del marquès de Montferrat, del qual s'enamora Güelfa, vídua jove, germana del marquès. Curial defensa i salva la duquessa d'Ostalic, acusada falsament d'adulteri (fragment *Un combat de Curial*), i el pare d'aquesta, el duc de Baviera, ofereix a Curial la mà de la seva filla segona, Laquesis, i la successió al ducat, fet que posa Curial en una situació difícil que determina un seguit d'incidències i conflictes sentimentals al llarg de l'obra. Al llibre segon, Curial fa de cavaller errant anant al torneig de Melun; torna a trobar Laquesis i la seva fidelitat amorosa és novament posada a prova; resta a París per ordre de Güelfa, i uns vells envejosos l'acusen falsament i perd el favor de Güelfa i del rei de França. Al llibre tercer, Curial vol anar a Jerusalem, on arriba després de diverses aventures; visita després el mont Athos, Atenes, Tebes i el mont Parnàs; té un somni mitològic que ocupa una bona part del llibre; de retorn a Gènova, és llançat per una tempesta a la costa de Trípoli i és fet captiu; després de noves aventures i situacions amoroses compromeses, és alliberat i retorna a Montferrat, però Güelfa continua irada contra ell; aleshores se'n va a França i es lliura a la disbauxa; té sort en els fets d'armes i organitza un exèrcit per ajudar l'emperador d'Alemanya, atacat pels turcs; obté la victòria, recobra el prestigi i retorna a Montferrat, on el marquès li dona Güelfa per muller.

L'anònim autor coneixia les novel·les d'aventures franceses, com el Lancelot i el Tristany, les italianes de l'època i les faules mitològiques del primer Renaixement italià. L'obra reflecteix, de manera molt viva, l'ambient social de la fi de l'edat mitjana. La geografia hi és molt precisa; els personatges porten noms reals o que ho poden ser; l'acció és versemblant (llevat dels somnis mitològics). L'ambient de cavallers bregosos, de torneigs, deseiximents i violències disfressades amb cerimonials ostentosos hi és molt ben descrit. Però on l'autor mostra més el seu talent de novel·lista és en la manera com tracta les situacions sentimentals que crea l'acció de l'obra i en la matisada caracterització dels personatges, no limitada solament a les figures principals sinó present en un bon nombre de personatges secundaris, descrits amb trets molt fermes. Els seus personatges no són tots d'una peça: així, Curial, perfecte cavaller, aficionat a l'estudi i a la música, té defectes com a home: li agraden els plaers i la riquesa i es posa en situacions que fan perillar la seva fidelitat a Güelfa. La llengua de la novel·la, excepte en els passatges retòrics, és viva i abunda en diàlegs enginyosos de la millor qualitat. El *Curial e Güelfa* es conserva en un manuscrit únic a la Biblioteca Nacional de Madrid.

Comprensió

- 1) Aquest text està escrit en català medieval, per bé que s'ha transcrit amb algunes adaptacions per fer-lo més entenedor. Digues quins cavallers lluiten contra quins altres.
- 2) Com acaben, els combats?
- 3) Què fa la duquessa de Baviera als dos cavallers que l'havien acusada injustament?
- 4) Quin honor li fa l'emperador, a Curial?
- 5) Com acaben, els falsos cavallers?

FRAGMENT 33

Una caminada molt arriscada

En tombar-se per reprendre el camí, va escopir, a veure què passava. Es va produir un espetec explosiu i sec que el va sorprendre. Va tornar a escopir. I, en l'aire, aquella escopinada, abans no va ser a terra, va espetegar. Ell sabia que a quaranta-cinc graus sota zero l'escopinada esclatava a la neu, però aquesta escopinada havia espetegat en l'aire. Indubtablement estaven per sota de quaranta-cinc sota zero -fins a quin punt més ensota no ho sabia-. Ara bé, la temperatura no importava. Ell s'adreçava cap al branc esquerre del torrent Henderson, on l'esperaven els xicots, a l'antiga concessió. Havien vingut travessant la divisòria des de la regió del torrent Indi mentre que ell havia fet una volta per observar les possibilitats d'extreure, a la primavera, troncs de les illes del Yukon. A les sis arribaria al campament; un xic després de fer-se fosc, cert, però els xicots hi serien, cremaria el foc i l'esperaria un sopar calent. Quant al dinar, es va palpar el bony prominent sota la jaqueta. I encara sota la camisa, embolicat amb un mocador i en contacte amb la pell. Era l'única forma de preservar de la congelació les galetes. Es va dedicar un somriure complagut en pensar en aquelles galetes, cadascuna partida i sucada de llard i hostatjant un bon tall de cansalada fregida.

Es va endinsar entre els grans avets. El camí es desdibuixava. Trenta centímetres de neu havien caigut des que el darrer trineu havia passat, i ell va estar content de no tenir un trineu, i de caminar lleuger. De fet no duia res més que el paquet del dinar embolicat amb el mocador. Amb tot, es va sorprendre del fred. Certament en feia, es va dir mentre es fregava el nas i les galtes insensibles amb la mà enguantada. Era un home amb grosses patilles, però el pèl de la cara no li protegia els pòmuls prominents i el nas àvid que, agressivament, es projectava contra l'aire gèlid.

Enganxat als seus talons el seguia un gos, un gran esquimal natiu, l'autèntic gos llop, de capa grisa i sense cap tret visible ni temperamental diferent del seu germà, el llop salvatge. L'animal estava aclaparat pel terrible fred. Sabia que aquell no era temperi per viatjar. El seu instint li feia veure les coses més clares que no l'enteniment de l'home. En realitat, la temperatura no estava només una mica per sota dels quaranta-cinc graus sota zero; estava per

sota dels cinquanta sota zero, fins i tot per sota dels cinquanta-cinc: arribava als seixanta sota zero. El gos, de termòmetres, no en sabia res. Possiblement en el seu magí no hi havia consciència clara de la condició de fred extrem que hi havia en el de l'home. Però la bèstia tenia el seu instint. Sentia una vaga però amenaçadora aprensió que l'aclaparava i el feia marxar aclofat, ran dels talons de l'home, i que li feia interrogar-se a cada moviment inesperat de l'home, com si esperés que aquest acampés o busqués un poc de protecció on encendre foc. El gos havia après què era el foc i cobejava el foc, o si no, encauar-se en la neu i protegir el seu pèl de l'aire.

El vapor congelat de la respiració se li havia dipositat al pèl en forma de fina capa de pols, i especialment les barres, morro i pestanyes se li emblanqueïen amb els cristalls del baf. També la barba i el bigoti panotxa de l'home estaven glaçats, però més sòlidament, amb una crosta de glaç, que s'engruixia a cada alenada. Com que mastegava tabac, el morrió de glaç mantenia els llavis tan rígids que era incapaç de netejar-se la barbeta en expel·lir-ne el suc. El resultat era que al mentó hi creixia una barba de cristall del color i solidesa de l'ambre. Si de cas l'home queia, allò es rompia en mil trossos, com el vidre. Però a ell no li feia res el pegat. Era el tribut que tots els mastegaires de tabac pagaven en aquell país.

Jack London. *La foguera*, dins *Ganes de viure i altres relats*. Editorial Barcanova, S.A. Col·lecció Centaure. Barcelona, 1986. Traducció de Josep Vallverdú.

L'autor i la seva obra

Vegeu aquest apartat a *Ullal blanc*.

Comprensió

- 1) Per què creus que el títol d'aquest fragment és *Una caminada molt arriscada*?
- 2) Què passa, quan el caminant escup?
- 3) Què porta per dinar?
- 4) Qui el segueix?
- 5) Per què l'home té al mentó una barba de cristall del color de l'ambre?

FRAGMENT 34

L'atac d'un estol de taurons

Ara bé, Savu és ple de taurons. El costum dels caps-de-llana de llançar els seus morts a l'aigua no contribuïa a descoratjar els taurons de fer d'aquelles aigües el seu cau. Vaig tenir sort de navegar en una petita canoa nativa sobrecarregada, quan aquesta embarcació va sotsobrar. Érem quatre caps-de-llana i jo que l'ocupàvem, o, més ben dit, que en sobreeixíem. La goleta es trobava a dos centenars de metres. Jo estava demanant a crits un altre bot quan un dels indígenes va començar a xisclar. Es va veure com ell i la part de canoa on estava aferrat eren submergits a la força diverses vegades. Després va deixar d'aferrar-se i va desaparèixer. Un tauró l'havia enxampat.

Els altres tres caps-de-llana van intentar de sortir de l'aigua i enfilar-se al buc de la canoa. Jo cridava i maleïa, i vaig picar el primer amb el puny, però sense resultat. Estaven tots cecs de terror. La canoa no hauria suportat ni el pes d'un d'ells. Sota el pes de tots tres va girar, va rodolar de costat, i els va tornar a capbussar a l'aigua.

Abandonant la canoa vaig nedar cap a la goleta, esperant que em recolliria el bot abans d'arribar-hi. Un dels caps-de-llana va triar de fer el mateix que jo, i vam nedar silenciosament, l'un al costat de l'altre, mirant ensota de l'aigua ara i adés, per detectar els taurons.

Els xiscles del segon home, que s'havia quedat vora la canoa, ens van assabentar que ja li havien clavat queixalada. Jo mirava dins de l'aigua quan vaig veure, exactament dessota meu, un tauró enorme. Devia fer cinc metres de llarg. Vaig presenciar tota l'acció. El tauró va agafar per la cintura el cap-de-llana i se'l va endur, pobret, cap, espatlles i braços sempre fora de l'aigua, entre esgarips que trencaven el cor. Durant desenes i desenes de metres va ser arrossegat així, i finalment va desaparèixer del tot.

Vaig nedar amb fúria, esperant que aquest fos el darrer tauró, ja fora de l'estol. Però n'hi havia un altre. Si era el mateix que havia atacat de primer els natis o si aquest s'havia atipat en una altra banda, no ho sé. Fos com fos, no tenia la pressa dels altres. Ara jo no podia nedar tan ràpidament, perquè una bona part del meu esforç anava encaminada a localitzar-li l'estela. El tenia localitzat quan va llançar el seu primer atac. Per sort, per sort, li vaig agafar el

morro amb les dues mans i encara que el seu impuls em va submergir, vaig aconseguir de burlar-lo. Ell va posar-se a fer cercles entorn, altre cop. Per segona vegada vaig escapar fent la mateixa maniobra. La tercera investida va fallar per tots dos bàndols. Ell va desviar-se al moment que li anava a aferrar amb les dues mans el morro, però la seva pell, de paper de vidre, en anar jo amb camisa sense mànigues, va espellar-me un braç.

Ja em vaig veure perdut i vaig abandonar tota esperança. La goleta era encara a cent metres lluny. Jo tenia la cara a l'aigua i el mirava maniobrar per clavar la darrera investida, quan vaig veure un cos fosc que s'interposava entre el tauró i jo. Era Otoo.

-Neda cap a la goleta, mestre! -va ordenar. I parlava amb lleugeresa com si tot plegat fos cosa de no-res.

-Conec els taurons -va afegir-. El tauró és el meu germà.

Vaig obeir, nedant lentament, mentre Otoo nedava al meu costat, mantenint-se sempre entre l'animal i jo, desviant els seus atacs i encoratjant-me.

Jack London. *El pagà*, dins *Ganes de viure i altres relats*. Editorial Barcanova, S.A. Col·lecció Centaure. Barcelona, 1986. Traducció de Josep Vallverdú.

L'autor i la seva obra

Vegeu aquest apartat a *Ullal blanc*.

Comprensió

- 1) Explica la situació.
- 2) Què decideix fer, el protagonista?
- 3) Hi va sol? Qui l'acompanya? Què li passa, en aquest?
- 4) Tenen la pell fina, els taurons?
- 5) Qui salva el protagonista del tauró? Com s'ho fa?

FRAGMENT 35

L'esclava Elisa fuig amb el seu fill

No s'hagués pogut trobar en el món una persona més abatuda ni desesperada que la pobra Elisa quan se'n va anar de la cabana de l'oncle Tom.

Els sofriments i perills del seu marit, els perills que amenaçaven el seu fill, tot plegat ballava en la seva pobra ment enfebrada en el moment en què es disposava a abandonar l'única casa que havia conegut a la seva vida, abandonant la protecció d'aquella dona a qui tant estimava i respectava.

Els records dels llocs i de les coses familiars també l'omplien d'angúnia; la casa tan estimada, on havia crescut; els arbres sota els quals jugava quan era petita, els prats i els boscos, i els camps on va ser tan feliç al costat de qui seria el seu marit..., tot semblava dir-li adéu amb tristesa i cridar-li: "Com pot ser que te'n vagis i abandonis tot això...? Cap a on dirigiràs les teves passes...?"

Però el seu amor maternal se sobreposava a tots els seus altres sentiments, fent-li experimentar un terror boig davant la idea del terrible perill que amenaçava el seu petit.

El nen ja caminava, però ara el pensament de deixar-lo a terra la va estremir, i el premé furiosament contra el seu pit, alhora que alleugeria el pas.

El terra gelat cruixia sota els seus peus, estremint-la com el rumor de les seves pròpies passes. Cada ombra li semblava un gegant que li barrava el pas, i la infeliç s'estremia, caminant cada vegada més de pressa.

Se sorprenia del seu valor; el pes del seu fillet li semblava el mateix pes que una ploma, i a cada instant els seus llavis freds murmuraven gairebé sense veu, mirant les estrelles:

-Déu meu, ajuda'm...! Déu, salva'm...!

Perquè jo et pregunto ara, mare que em llegeixes en aquests moments: si hagués estat el teu Harry, si hagués estat el teu fillet el qui et seria pres dels braços per un mercader brutal a l'endemà; si tu haguessis vist signar el document de compra i després guardar-se'l, i només tinguessis des de les dotze de la nit a la matinada per salvar-lo, com no hauries corregut, com no hauries alleugerit el pas? Quantes milles no hauries fet en aquestes breus

hores, amb el teu fillet als braços, premut contra el teu pit, sentint-lo dormir mentre un dels seus bracets s'abraçava al teu coll...?

Harriet Beecher-Stowe, *La cabana de l'oncle Tom*. El fragment reproduït és una traducció lliure de l'edició feta el 1971 pel Círculo de Lectores, S.A. Barcelona.

L'autora i la seva obra

Harriet Beecher-Stowe va néixer a Lichtchfield, Connecticut, el 1811, i va morir a Hartford, també Connecticut, el 1896. Harriet Beecher es va casar amb el reverend Calvis Ellis Stowe, un defensor de l'abolició de l'esclavitud. La llei del 1850, que obligava a denunciar els esclaus, fins i tot d'Estats Lliures, va donar tema a *La cabana de l'oncle Tom* o *El llibre dels humils*, una obra lliurada per capítols que es comença a publicar el 1851 en el periòdic "The National Era". El 1852 es va editar com a llibre. *La cabana de l'oncle Tom* es va convertir en un èxit i es va traduir a més de vint idiomes. Altres obres seves són *El Mayflower o Apunts d'escenes i personatges entre els descendents dels pelegrins* (1843), *Relat del gran pantà ombrívol* (1856) i *La lloba* (*Little foxies*, 1866).

Comprensió

- 1) Descriu l'escena.
- 2) Per què s'emporta el seu fill?
- 3) Qui l'ajuda, en la seva fugida? A qui demana ajuda, ella?
- 4) Comenta aquesta frase: *Espanta constatar que a cap religió li ha fet il·lusió apuntar-se a alguns dels grans assoliments morals de la humanitat, com l'abolició de l'esclavatge o l'alliberament de la dona.*
- 5) Comenta aquesta altra frase, en la mateixa línia que l'anterior: *Espanta recordar que l'esclavatge ha estat perfectament compatible amb mil·lennis de judaisme, cristianisme, islam...*

Filmografia

- ▶ *La cabana de l'oncle Tom* (1903). Dirigida per Edwin S. Porter i produïda per Thomas A. Edison.
- ▶ *La cabana de l'oncle Tom* (1910). Dirigida per J. Stuart Blackton. Intèrprets: Florence Turner, Mary Fuller, Edwin R. Phillips, Flora Finch, Genevieve Tobin.
- ▶ *La cabana de l'oncle Tom* (1927). Dirigida per Harry A. Pollard. Intèrprets: Margarita Fischer, James B. Lowe, Arthur Edmund Carrew, Mona Ray, Virginia Grey, George Siegmann.
- ▶ De versions mudes, n'hi ha unes quantes més: una altra del 1903, una altra del 1910, dues del 1913, una del 1914 i una del 1918.
- ▶ *La cabana de l'oncle Tom* (1965). Dirigida per Geza von Radvanyi. Intèrprets: John Kitzmiller, O. W. Fischer, Mylene Demongeot, Juliette Greco, Eartha Kitt.
- ▶ *La cabana de l'oncle Tom* (1987). Dirigida per Stan Lathan. Intèrprets: Phylicia Rashad, Bruce Dern, Edward Woodward, Samuel L. Jackson, Avery Brooks, Kate Burton. Pel·lícula rodada per a la televisió.

FRAGMENT 36

Fuga de l'illa d'If

Estirat en sentit longitudinal i feblement il·luminat per la llum bromosa que entrava per la finestra, hi havia sobre el llit un sac de tela basta, sota els amples plecs del qual es dibuixava confusament una forma llarga i rígida; era el sudari de Faria, el sudari que, segons els escarcellers, sortia tan bé de preu. Tot s'havia acabat. Entre Dantès i el seu vell amic ja existia una separació material. El jove ja no podia veure els ulls, que s'havien quedat oberts com per mirar enllà de la mort, ja no podia estrènyer la mà traçuda que havia aixecat per a ell el vel que cobria les coses amagades. Faria, l'útil, el bon company al qual s'havia acostumat tant, ja només existia en el record. Aleshores va seure a la capçalera d'aquell llit terrible i va enfonsar-se en una negra i amarga malenconia.

Sol! Tornava a estar sol! Havia caigut de nou en el silenci, es retrobava davant del no-res!

Sol! No podia veure, ni solament sentir la veu, de l'únic ésser humà que encara el lligava a la terra! No valia més anar-se'n, com Faria, a preguntar-li a Déu l'enigma de la vida, a risc de passar per la lúgubre porta dels sofriments?

La idea del suïcidi, rebutjada per l'amic, allunyada de la seva presència, va tornar a aixecar-se aleshores com un fantasma al costat del cadàver de Faria.

-Si pogués morir, aniria on ell va i, certament, el retrobaria. Com morir, però? És molt fàcil -va dir, amb una riallada-, em quedaré aquí, em llançaré a sobre del primer que entrarà, l'escanyaré i em guillotinaran.

Com que succeeix, però, que, tant en els grans dolors com en les grans tempestes, l'abisme es troba entre les crestes de dues onades, Dantès va retrocedir davant la idea d'una mort infamant, i va passar precipitadament de la desesperació a una set ardent de llibertat i de vida.

-Morir? Oh, no! -va exclamar-. No val la pena haver viscut tant, haver patit tant, per morir ara! Morir era bo quan vaig prendre'n la decisió, abans, fa anys; ara seria realment ajudar massa el meu destí miserable. No, vull viure, vull lluitar fins al final! No, vull reconquerir la felicitat que van robar-me! Oblidava que, abans de morir, he de castigar els meus botxins i també potser,

vés a saber, recompensar alguns amics. Ara, però, m'oblidaran aquí i només sortiré de la masmorra com Faria.

Quan va pronunciar aquesta paraula, Edmond va quedar-se immòbil, amb la mirada fixa, com una persona colpida per una idea sobtada i que l'espanta. De cop, va aixecar-se, va posar-se la mà al front com si tingués vertigen, va fer dues o tres voltes a la masmorra i va aturar-se de nou davant del llit...

-Oh, oh! -va murmurar-. Qui m'envia aquest pensament? Sou vós, Senyor? Com que només els morts surten d'aquí, prenem el lloc dels morts.

I sense repensar-s'ho, com si no volgués donar al pensament l'oportunitat de destruir aquella decisió desesperada, va inclinar-se sobre el sac horrorós, va obrir-lo amb el ganivet que Faria havia fet, va treure el cadàver, va emportar-se'l a la seva masmorra, va estirar-lo al seu llit, va cobrir-li el cap amb el mateix parrac amb què ell es cofava, va tapar-lo amb la seva manta, va besar una última vegada el front glaçat, va intentar tancar els ulls rebels, que continuaven oberts, esgarrifosos per l'absència de pensament. Després, va girar-li el cap contra la paret a fi que l'escarcer, en portar-li el sopar, es pensés que ja dormia, com feia sovint; va entrar de nou a la galeria, va estirar el llit contra la paret, va entrar a l'altra masmorra, va agafar l'agulla i el fil de l'amagatall, va llançar els parracs perquè es notés bé sota la tela la carn nua, va esmunyir-se dins el sac tallat, va col·locar-se en la posició del cadàver i va cosir l'obertura per dintre.

Si, per desgràcia, algú hagués entrat en aquell moment, hauria pogut sentir els batecs del cor de Dantès. [...]

-Bé, ja hem arribat! -digué el primer portador.

-Més lluny, més lluny -va dir l'altre-. Ja saps que l'últim va quedar-se pel camí, destrossat sobre les roques, i que el governador va dir-nos l'endemà que érem uns ganduls.

Van fer quatre o cinc passes més, sempre pujant. Després, Edmond va sentir que l'agafaven pel cap i pels peus i que el balancejaven.

-Una! -van exclamar els enterradors.

-Dues!

-Tres!

Dantès va sentir-se llançat a un buit enorme, travessant l'aire com un

ocell ferit, caient, caient, amb un espant que li gelava el cor. Encara que alguna cosa pesant l'estirava cap avall i precipitava el ràpid vol, va semblar-li que la caiguda durava un segle. Finalment, amb un soroll esgarrafós, va penetrar com una fletxa a l'aigua glaçada. Va llançar un crit, ofegat instantàniament per la immersió.

L'havien llançat al mar, al fons del qual l'arrossegava una bala de canó del trenta-sis lligada als peus.

El mar és el cementiri del castell d'If.

Alexandre Dumas, *El comte de Montecristo*. Edicions de la Magrana, SA. Col·lecció "Les Ales Estesques", 126. Barcelona, 2002. Traducció de Jesús Moncada.

L'autor i la seva obra

Vegeu aquest apartat a *Els tres mosqueters*.

Filmografia

El comte de Montecristo (1913). Dirigida per Edwin S. Porter i Joseph A. Golden. Intèrprets: James O'Neill, Nance O'Neil, Murdock MacQuarrie.

El comte de Montecristo (1922). Dirigida per Emmett J. Flynn. Intèrprets: John Gilbert, Estelle Taylor.

El comte de Montecristo (1934). Dirigida per Rowland V. Lee i Wilfred Lucas. Robert Donat va ser Edmond Dantès. Es considera la versió clàssica.

L'espasa de Montecristo (1951). Dirigida per Phil Karston. Intèrprets: John Derek, Anthony Quinn, Jody Lawrance.

El comte de Montecristo (1975). Dirigida per David Greene. Intèrprets: Richard Chamberlain, Kate Nelligan, Tony Curtis, Louis Jourdan, Donald Pleasence, Trevor Howard. Pel·lícula rodada per a la televisió.

El comte de Montecristo (1998). Dirigida per Josée Dayan. Intèrprets: Gerard Depardieu, Jeanne Moreau, Fanny Ardant, Virna Lisi, Sergio Rubini, Guillaume i Julie Depardieu -fill i filla de Gerard-, Ornella Muti, Jean Rochefort, Pierre Arditi, Jean Claude Brial. Minisèrie per a la televisió.

La venjança del comte de Montecristo (2002). Dirigida per Kevin Reynolds. Intèrprets: Jim Caviezel, Guy Pierce, Richard Harris, Luis Guzmán, Dagmara Dominczyk, Michael Wincott, James Frain.

A part d'aquestes set versions, n'hi ha una vintena més.

Comprensió

- 1) Per què Edmond Dantès rebutja la idea del suïcidi?
- 2) Per què vol viure, doncs?
- 3) Comenta aquesta frase de Dantès: "Com que només els morts surten d'aquí, prenem el lloc dels morts."
- 4) Com és que Dantès té un ganivet?
- 5) Què en fan, del cos, els enterradors? Tu creus que Dantès se'n sortirà?

L'autèntic castell d'If d'on fuig Edmond Dantès

FRAGMENT 37

Viatge al futur

“Què podia aparèixer quan aquella cortina bromosa es retirés definitivament? Què podia haver passat amb els homes? I si la crueltat s’havia convertit en una passió corrent? I si, en aquest temps, la raça havia perdut la seva humanitat i havia evolucionat cap a quelcom d’inhumà, incomprensiu i aclaparadorament poderós? Jo podia semblar un animal salvatge de l’antic món, però molt més horrible i fastigós pel fet de tenir el mateix semblant -un ésser abominable que calia eliminar.

“Ja podia veure d’altres formes enormes -edificis immensos amb intricats parapets i altes columnes, al vessant d’un turó poblat d’arbres que baixava suaument fins a mi a través de la tempesta que amainava. Vaig ser presa d’un terrorífic pànic. Vaig córrer frenèticament cap a la Màquina del Temps i vaig fer uns esforços terribles per redreçar-la. Mentrestant, els raigs de sol van travessar els núvols i els trons. L’aiguat va passar i es va esvaïr com la vestimenta d’un fantasma. Sobre meu, en el blau intens del cel d’estiu, unes tires de núvols lleugerament foscos s’arremolinaven per desfer-se. Els grans edificis que m’envoltaven s’elevaven clars i nítids, brillant amb l’aigua que regalimaven i realçats en blanc per la calamarsa sense fondre acumulada als sortints. Em vaig sentir despullat en un món estrany. Sentia el que potser deu experimentar un ocell quan, en pel vol, sap que el voltor plana sobre d’ell i que l’escometrà. La meua por va esdevenir frenesia. Vaig respirar a fons, vaig serrar les dents i vaig tornar a lluitar aferrissadament contra la màquina. Sota el meu esforç desesperat, va cedir i es va redreçar. Va colpejar-me la barbeta amb violència. Amb una mà al seient i l’altra a la palanca, estava allà, panteixant amb força, disposat a arrencar.

“Però, amb l’esperança d’una prompta retirada, vaig recobrar el coratge. Observava amb més curiositat i menys esporuguit aquest món del futur remot. En una obertura circular, ben amunt del mur de la casa més propera, vaig veure un grup de persones vestides amb robes riques i lleugeres. M’havien vist, i les cares miraven cap a mi.

“Aleshores vaig sentir veus que s’apropaven. A través dels arbustos que vorejaven l’Esfinx Blanc, venien tot de caps i espatlles d’homes corrent. Un

d'ells va sortir d'un viarany que portava directament fins a la gespa on em trobava amb la meua màquina. Era una criatura delicada -d'un metre vint d'alçada- vestida amb una túnica purpúria, cenyida amb un cinturó de cuir. Als peus, hi duia sandàlies o borseguins -no vaig poder distingir clarament què era-; les cames eren nues des dels genolls, i no tenia cabells. En fixar-me en això, vaig notar per primer cop que l'aire era molt calent.

“Em va xocar per la seva gràcia i bellesa, però també per la seva fragilitat indescriptible. La seva cara enrojolada em va recordar la dels físics més bonics -aquesta bellesa hèctica de la qual tant hem sentit parlar. En veure'l vaig recobrar la confiança de cop. Vaig apartar les mans de la màquina.”

H. G. Wells. *La Màquina del Temps*. Editorial Empúries, S.A. Col·lecció L'Odissea, 35. Barcelona, 1992. Traducció d'Albert Folch i Folch.

L'autor i la seva obra.

Herbert George Wells va néixer a Bromley, Kent, el 1866, i va morir a Londres el 1946. De família molt humil, va aconseguir de llicenciar-se en ciències i treballà també com a dependent, mestre i periodista. La seva producció es pot dividir en tres períodes, el primer dels quals es caracteritza per una encertada mescla de ficció i realisme, com en *La Màquina del Temps* (1893), *L'illa del doctor Moreau* (1896), *L'home invisible* (1897), *La guerra dels mons* (1898), *Els primers homes a la lluna* (1901) i *L'aliment dels déus* (1904). El segon període s'acosta cap a la comèdia social, com en *Ann Veronica* (1909) i *El nou Maquiavel* (1911), sense excloure la crítica dels seus companys socialistes. El tercer i últim període accentua una desconfiança en el progrés humà, com en *El món de William Clissold* (1926). Autor d'una curiosa autobiografia, *Experiment d'autobiografia* (1934), va treballar amb Julian Huxley i el seu fill gran, G. P. Wells, en una obra de divulgació científica, *La ciència de la vida* (1929-1930), i és autor d'obres històriques, com *Esquema de la història* (1919), i de guions radiofònics i de cinema. És una de les figures literàries més prolífiques i polèmiques de la literatura anglesa del s. XX.

Vocabulari

Hèctic: físic.

Comprensió

- 1) El protagonista ha arribat a un futur imprecís amb la seva màquina del temps, i se'n vol anar. Què veu, però, en una obertura circular?
- 2) És alta, la criatura que es dirigeix cap a ell? Quina altura fa? Té els cabells llargs?
- 3) Quina impressió li produeix, al protagonista?
- 4) Què decideix, llavors, el protagonista?
- 5) Quina temperatura fa?

Maqueta de la Màquina del Temps

Filmografia

La màquina del temps (1960). Dirigida per George Pal. Intèrprets: Rod Taylor, Yvette Mimieux, Sebastian Cabot, Alan Young.

Els passatgers del temps (1979). Dirigida per Nicholas Meyer. Intèrprets: Malcolm McDowell, David Warner, Mary Steenburgen, Charles Cioffi.

La màquina del temps (2002). Dirigida per Simon Wells. Intèrprets: Guy Pearce, Jeremy Irons, Yancey Arias, Phyllida Law, Mark Addy, Samantha Mumba.

FRAGMENT 38

Un noi assenyat

El senyor van Baerle pare havia amassat en el comerç amb les Índies entre tres-cents i quatre-cents mil florins, que el senyor van Baerle fill, a la mort dels seus bons i estimats pares el 1668, va trobar novets encara que duïen la data d'encunyació de 1640 els uns i de 1610 els altres, la qual cosa significava que hi havia florins de van Baerle pare i florins de l'avi van Baerle. Aquests quatre-cents mil florins, afanyem-nos a dir-ho, no eren sinó la xavalla de Cornèlius van Baerle, heroi d'aquesta història, ja que les seves propietats a la província li produïen una renda d'uns deu mil florins.

Quan el distingit ciutadà que va ser el pare de Cornèlius va passar a millor vida -tres mesos després dels funerals de la seva dona, que semblà haver volgut partir abans per fer-li més fàcil el camí de la mort, com li havia fet més fàcil el camí de la vida-, digué al seu fill, abraçant-lo per últim cop:

-Beu, menja i gasta si desitges viure de veritat, perquè no és vida treballar tot el dia en una cadira de fusta o en una butaca de cuir, en un laboratori o en un magatzem. Un dia et tocarà morir a tu i, si no tens la sort de tenir un fill, deixaràs que el nostre nom d'extingeixi, i els meus florins s'estranyaran de trobar-se amb un amo desconegut, aquests florins nous que només han pesat el meu pare, jo i el fonedor. Sobretot, no facis com el teu padrí, Corneli de Witt, que s'ha ficat en política, la carrera més ingrata, i que sens dubte acabarà malament.

Tot seguit va morir aquell distingit senyor van Baerle, i va deixar desolat el seu fill Cornèlius, que estimava poc els florins i molt el seu pare.

Cornèlius es va quedar, doncs, sol en aquella casa gran.

Endebades el seu padrí Corneli li oferí una feina en el servei públic, endebades li volgué fer assaborir la glòria quan Cornèlius, per obeir el seu padrí, s'embarcà amb De Ruyter en *Les set províncies*, nau capitana dels cent trenta-nou bucs amb els quals aquell il·lustre almirall va posar en perill ell sol la fortuna de França i Anglaterra juntes. Quan, governada pel pilot Léger, va arribar a tret de mosquet del navili *El príncep*, en el qual anava el Duc de York, germà del rei d'Anglaterra; quan l'atac de De Ruyter, el seu patró, s'efectuà tan bruscament i hàbilment que, sentint que el buc es perdia, el Duc de York no

tingué temps de passar a bord del *Sant Miquel*; quan veié el *Sant Miquel*, destrossat i esmicolat per les bales holandeses, trencar la línia; quan veié esclatar un vaixell, el *Comte de Sandwich* i perir sota les onades o en el foc quatre-cents mariners; quan veié que al final de tot allò, després que vint bucs quedessin fets estelles, després de tres mil morts, després de cinc mil ferits, no s'havia decidit res ni a favor ni en contra i que els dos bàndols s'atribuïen la victòria, que al cap i a la fi s'havia de tornar a començar, que només un altre nom, la Batalla de South Bay, s'afegia al catàleg de batalles; quan hagué calculat el temps que perd a tapar-se els ulls i les orelles un home que vol parar-se a reflexionar fins i tot quan els seus semblants s'envien canonades entre ells, Cornèlius digué adéu a De Ruyter, al Ruart de Putten i a la glòria, besà els genolls del Gran Pensionari, a qui venerava profundament, i tornà a la seva casa de Dordrecht, content de recobrar la calma, dels seus vint-i-vuit anys, de la seva salut de ferro, d'una vista penetrant i, més que dels seus quatre-cents mil florins de capital i dels seus deu mil de renda, d'aquella seguretat que l'home rep sempre del cel, excessiva per ser feliç, suficient per no ser-ho.

En conseqüència, i per ser feliç a la seva manera, Cornèlius es va posar a estudiar plantes i insectes, recollí i classificà tota la flora de les illes, clavà en agulles tota l'entomologia de la província, sobre la qual compongué un tractat manuscrit amb làmines dibuixades per la seva mà i, finalment, no sabent què fer del seu temps i sobretot dels seus diners, que anaven augmentant de manera tremenda, se li va ficar al cap, entre totes les bogeries del seu país, una de les més elegants i més cares.

S'enamorà de les tulipes.

Alexandre Dumas, *La tulipa negra*. El fragment reproduït és una traducció lliure de l'edició feta pel Grupo Anaya, S.A. Col·lecció "Tus libros", 82. Madrid, 1988.

L'autor i la seva obra

Vegeu aquest apartat a *Els tres mosqueters*.

Vocabulari

Pensionari: als Països Baixos, durant l'època moderna, magistrat representant d'una província que ocupava el càrrec de secretari dels estats.

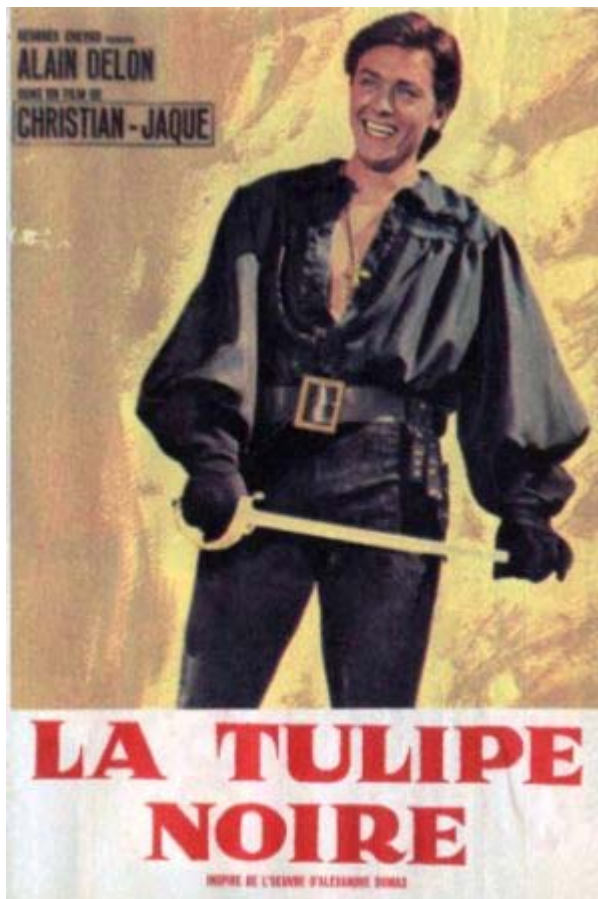
Comprensió

- 1) Com es diu, el protagonista?
- 2) Què estima poc? A qui estimava molt?
- 3) Per què el protagonista va abandonar l'armada?
- 4) A què es va dedicar, en acabat?
- 5) Quina és la flor que li agrada més?

Filmografia

La tulipa negra (1964). Dirigida per Christian-Jaque. Intèrprets: Alain Delon, Virna Lisi, Adolfo Marsillach, Akim Tamiroff, Dawn Addams, Laura Valenzuela. Fluixeta, fluixeta.

FRAGMENT 39

Novembre del 2005

ELS ESPECTADORS

Aquella nit tothom va sortir de casa i va mirar cap al cel. Van deixar de sopar, o els plats per rentar, o no van acabar de vestir-se per la gala, i des dels porxos ja-no-tan-nous es van mirar aquell estel verd: la Terra. Va ser un moviment imprevis i únic: el va fer tothom, per entendre millor les notícies que havien sentit a la ràdio feia un moment. A la Terra estava a punt d'esclatar una guerra. Tothom hi tenia mares o àvies o pares o germans o ties o oncles o cosins. Centenars de milers de lligams. Des dels porxos, tractaven de creure en l'existència de la Terra, tant com un cop havien tractat de creure en l'existència de Mart: el problema s'havia girat a l'inrevés. A tots els efectes, la Terra era, ara, morta.

N'eren fora de feia tres o quatre anys. L'espai era un anestèsic: setanta milions de milles de distància insensibilitzen qualsevol, t'adormen la memòria, despoblen la terra, esborren el passat i permeten que, a Mart, la gent continuï treballant. Però ara, aquesta nit, els morts es llevaven, la Terra tornava a poblar-se, la memòria es desvetllava i se citaven un milió de noms: "Què deu estar fent en Tal, aquesta nit, a la Terra?" "I en Qual?" "I l'Altre?" La gent, als porxos, es miraven de cua d'ull.

A les nou, la Terra va semblar esclatar, es va encendre i es va cremar.

La gent, als porxos, va estendre els braços, com per fer fora el foc amb les mans.

Després, van esperar.

Al punt de mitjanit, l'incendi s'havia apagat. La Terra encara hi era. Va haver-hi un sospir mancomunat, des de tots els porxos, com una mena de vent de tardor.

-Fa temps que no en sabem res, d'en Harry.

-Està bé.

-Hauríem d'escriure a la mare.

-Està bé.

-Ara també?

-No et preocupis.

-Deu estar bé, oi?

-És clar, és clar. Ara, vine al llit.

Ningú no es va moure, però. Van organitzar ressopons als prats, en taules plegables. A les dues de la nit va arribar el missatge radiofònic -via llum- des de la Terra. Tothom va llegir els grans llampecs en codi Morse, com una llunyana cuca de llum:

CONTINENT AUSTRALIÀ ATOMITZAT EN EXPLOSIÓ PREMATURA DE MATERIAL ATÒMIC EMMAGATZEMAT. LOS ÁNGELES I LONDRES, BOMBARDEJADES. GUERRA. TORNEU A LA TERRA. TORNEU A LA TERRA. TORNEU A LA TERRA.

Es van aixecar de les taules.

TORNEU A LA TERRA. TORNEU A LA TERRA. TORNEU A LA TERRA.

-N'has sabut res, enguany, del teu germà Ted?

-Home... Amb segells de cinc dòlars per cada carta que envies a la Terra, no li escric pas gaire.

TORNEU A LA TERRA.

-M'he estat recordant de la Jane. Te'n recordes, de la Jane, la meva germana petita?

TORNEU A LA TERRA.

A les tres de la freda matinada, el botiguer de maletes va aixecar els ulls. Una pila de gent hi anava, carrer avall.

-No he tancat a posta. Què vol?

A punta d'alba, no quedava ni una maleta als prestatges.

Ray Bradbury, *Les cròniques marcianes*. Edhasa, 1987. "Clàssics moderns". Traducció de Quim Monzó.

L'autor i la seva obra

Ray Bradbury va néixer a Waukegan, Illinois, el 1920. És, juntament amb Isaac Asimov, el novel·lista més important de ciència-ficció. Les seves obres d'anticipació contenen elements de crítica cultural que prevenen contra els perills d'una futura organització tecnocràtica de la societat *L'home il·lustrat* (1951), *Fahrenheit 451* (1953). Altres obres: *Cròniques marcianes* (1950), que el va fer famós, *Medicina per a la malenconia* (1959), *La maquinària del plaer* (1964), *El petit assassí* (1973) i la peça teatral *El meravellós vestit de gelat* (1972). Té pàgina web.

Comprensió

- 1) Resumeix el text.
- 2) Aquesta obra va ser escrita fa més de cinquanta anys, i l'autor va situar la seva acció el 2005, que ja ha passat fa anys, i fins ara encara no ha anat ningú a Mart. A què creus que es deu, això? És que potser els avenços tècnics no són tan ràpids com ens imaginem? Raona la resposta.
- 3) Per què creus que la gent que hi ha a Mart devia deixar la Terra?
- 4) Per què creus que hi ha una guerra nuclear, a la Terra?
- 5) En la tecnologia del 2005, hi ha encara dos sistemes de comunicació que no han variat amb el pas del anys. L'un és bastant més antic que l'altre. Quins són?

Filmografia

- *L'home il·lustrat* (1964). Dirigit per Jack Smight. Intèrprets: Rod Steiger, Robert Drivas, Claire Bloom i Tim Weldon.
- *Fahrenheit 451* (1966). Dirigit per François Truffaut. Intèrprets: Oskar Werner, Julie Christie i Cyril Cusack. Molt recomanable.
- *El so del tro* (2005). Dirigit per Peter Hyams. Intèrprets: Edward Burns, Catherine McCormack, Ben Kingsley i Jemimi Rooper.

FRAGMENT 40

Cosette i Jean Valjean

Cosette era lletja, però hauria estat maca si hagués estat feliç. Tenia a prop de vuit anys i en representava sis. Els seus ulls grossos, enfonsats en una mena d'ombra, estaven gairebé apagats a força de plorar. Els extrems de la seva boca tenien aquella curvatura de l'angoixa habitual que s'observa en els condemnats i en els malalts desnonats. Tota la seva vestimenta consistia en un parrac que hagués fet llàstima a l'estiu i que inspirava horror a l'hivern. La tela que vestia era plena de forats. Se li veia la pell per diverses parts, i pertot arreu es distingien taques blaves o negres, que indicaven el lloc on la Thenardier li havia pegat. La seva mirada, la seva actitud, el so de la seva veu, els seus intervals entre una paraula i una altra, el seu silenci, qualssevol dels seus gestos, expressaven i revelaven una sola idea: la por. [...]

L'endemà al matí, Jean Valjean tornava a ser al costat del llit de Cosette. Allà s'estava, immòbil, mirant com es despertava.

Sentia alguna cosa nova en el seu cor.

Jean Valjean no havia estimat mai. Feia vint-i-cinc anys que estava sol en el món. No va ser mai pare, amant, marit ni amic. A presidí era dolent, trist, cast, ignorant, ferotge. El seu cor era ple de virginitat. La seva germana i els seus nebots no li havien deixat més que un record vague i llunyà que va acabar esvaint-se. La natura humana és així.

Quan va veure Cosette, quan la va rescatar, sentí que se li estremien les entranyes. Tot el que en elles hi havia d'apassionat i d'afectuós es despertà i es disposà en aquesta nena. Tremolava d'alegria al costat del llit on ella dormia; sentia rampells de mare, i no sabia el que eren; perquè és una cosa molt fosca i molt dolça aquest gran i estrany sentiment d'un cor que es posa a estimar.

Pobre cor, tan vell i tan nou alhora!

Només que, com que tenia cinquanta-cinc anys i Cosette vuit, tot l'amor que hagués pogut tenir en la seva vida es fongué en una espècie de lluminositat inefable.

Victor Hugo, *Els miserables*. El fragment reproduït és una traducció lliure de l'edició feta per l'Editorial Andrés Bello. Barcelona, 1998.

L'autor i la seva obra

Victor Hugo (Besançon, 1802 - París, 1885) és l'autor romàntic francès més important. Va participar en la revolució de 1848 i es va oposar a Napoleó III. Es va exiliar el 1851 després del cop d'Estat, i va tornar a França el 1870. Va ser un autor molt popular, amb els seus llibres de poemes i les seves novel·les, sobre tot *Nostra Senyora de París* (1831) i *Els miserables* (1862).

Comprensió

- 1) *Els miserables* es divideix en cinc parts, que, en essència, són la història de Jean Valjean, un home del poble empresonat durant vint anys per haver robat un pa, que sortirà de la presó embrutit per la llarga convivència amb delinqüents. Tanmateix, la seva ànima s'il·luminarà per sempre davant la inesperada bondat de monsenyor Myriel. L'existència de Jean Valjean es veurà des de llavors motivada per tres constants: l'infinit amor que sent per Cosette, la nena de qui es fa càrrec; la permanent fugida del policia Javert, i la seva lluita pels humils i per la justícia. I a propòsit de Cosette, quants anys té? Quin vestit porta?
- 2) Per què té taques blaves o negres?
- 3) Què reflecteixen la seva mirada, la seva actitud, la seva veu...?
- 4) Jean Valjean, ferotge expresidiari, tremola d'alegria davant de la nena Cosette. El narrador diu que té rampells de...?
- 5) Jean Valjean vetllarà sempre pel futur de Cosette. Comenta aquestes frases de Victor Hugo: *El futur té molts noms. Per als febles és allò inassolible. Per als temorosos, allò desconegut. Per als valents és l'oportunitat.*

Filmografia

- ▶ *Els miserables* (1935). Dirigida per Richard Boelawski. Intèrprets: Fredrich March, Charles Laughton, Cedric Hardwicke, Rochelle Hudson, Florence Eldridge.
- ▶ *Els miserables* (1952). Dirigida per Lewis Milestone. Intèrprets: Michael Rennie, Debra Paget, Robert Newton, Edmund Gwenn, Sylvia Sidney, Cameron Mitchell, Elsa Lanchester, James Robertson Justice, Joseph Wiseman.
- ▶ *Els miserables* (1958). Dirigida per Jean-Paul Le Chanois. Intèrprets: Jean Gabin, Bernard Blier, Bourvil, Béatrice Altariba, Silvia Monfort, Giani Esposito.
- ▶ *Els miserables* (1978). Dirigida per Glenn Jordan. Intèrprets: Richard Jordan, Anthony Perkins, Cyril Cusack, John Gielgud, Ian Holm, Flora Robson, Caroline Langrishe, Claude Dauphin. Minisèrie per a la televisió.
- ▶ *Els miserables* (1982). Dirigida per Robert Hossein. Intèrprets: Lino Ventura, Michel Bouquet, Jean Carmet, Valentine Borgelet, Christiane Jean, Frank David.
- ▶ *Els miserables* (1995). Dirigida per Claude Lelouch. Intèrprets: Jean-Paul Belmondo, Annie Girardot, Jean Marais, Philippe Khorsand, Clémentine Célarié.
- ▶ *Els miserables* (1998). Dirigida per Bille August. Intèrprets: Liam Neeson, Geoffrey Rush, Uma Thurman, Claire Danes, Hans Matheson, Peter Vaughan.
- ▶ *Els miserables* (2000). Dirigida per Josée Dayan. Intèrprets: Gérard Depardieu, Jeanne Moreau, John Malkovich, Jeanne Moreau; Veronica Ferres, Enrico Lo Verso, Charlotte Gainsbourg. Minisèrie per a la televisió.
- ▶ *Els miserables*. Musical de Londres que es representa cada dia des del 1985. Després de *La ratona*, d'Agatha Christie, és l'obra de teatre que porta més temps en cartell -i encara continua. És molt bona, espectacular i emocionant.

Fonts

1. *Fugida de París (La Pimpinella Escarlata)*

- ▶ Les notes biogràfiques estan extretes de l'edició esmentada.
- ▶ Fotografia extreta de la pàgina web:
 - www.librarything.com
- ▶ La fotografia de Richard E. Grant està tret de la pàgina:
 - www.pirates-cave.com/movie%20pictures%20hoofd.htm (Una pàgina força interessant, dedicada a les pel·lícules d'espases i de pirates; conté bons fotogrames)
- ▶ Fotografia de The Lone Ranger:
 - ohioduifense.com
- ▶ Il·lustració d'*Els Quatre Fantàstics* tret de:
 - http://www.fantastic-four.nl/index_rechts.htm
- ▶ Les reproduccions dels pòsters de les pel·lícules són de: amazon.com
- ▶ Una pàgina interessant és:
 - Baroness Orczy (dins de Fantasticfiction, que inclou una relació de totes les seves novel·les en anglès amb les portades corresponents)

2. *Dos amics. L'arròs i el toro. La cobra (Kim)*

- ▶ Fotografia de R. Kipling de Wikipedia
- ▶ Biografia i obra extretes de la Hiperenciclopèdia (Grup Enciclopèdia Catalana)
- ▶ Cartell de Kim: www.rematazo.com

3. *Tom Sawyer se'n va amb globus (Tom Sawyer a l'estranger)*

- ▶ Retrat de Mark Twain:
 - <http://www.antorcha.org/liter/foto/twain.gif>
- ▶ Biografia i obra extretes de la Hiperenciclopèdia (Grup Enciclopèdia Catalana)
- ▶ Il·lustració del globus:
 - <http://www.fiddlersgreen.net/AC/aircraft>

4. Els lladres de diamants (Tom Sawyer detectiu)

- ▶ Fotografia de Mark Twain:
 - <http://www.visitcarsoncity.com/assets/history/MarkTwain.jpg>
- ▶ Fotografia del tornavís:
 - <http://docs.icarito.cl/images/tecnologia/destornillador.jpg>

5. El col·legi de Plumfield (Els nois de Jo)

- ▶ Retrat de Louise M. Alcott:
 - http://poetrysoup.com/famous_poets
- ▶ Biografia i obra extretes de la Hiperenciclopèdia (Grup Enciclopèdia Catalana)
- ▶ Fotografia de la sèrie *Little men* (1998):
 - <http://epguides.com/LittleMen/cast.jpg>

6. Oliver entra en una casa a robar (Oliver)

- ▶ Retrat de Charles Dickens, extret de:
 - <http://www.incwell.com/Biographies/Dickens,Charles.jpg>
- ▶ Biografia i obra extretes de la Hiperenciclopèdia (Grup Enciclopèdia Catalana)
- ▶ Fotograma d'*Oliver Twist* (2005):
 - http://www.fantasymundo.com/galeria/imagenes/oliver/oliver_twist

7. El joc dels mosqueters (Els tres mosqueters)

- ▶ Fotografia d'Alexandre Dumas:
 - djp.tvn.hu/LINK/ADumas_p.jpg
- ▶ Apartat de "L'autor i la seva obra", extret de *La Hiperenciclopèdia* (Grup Enciclopèdia Catalana).
- ▶ Il·lustracions d'*Els tres mosqueters*:
 - upload.wikimedia.org/wikipedia
 - <http://www.scalecreep.com/catalog>

8. El fantasma es manifesta (*El fantasma de Canterville*)

- ▶ Fotografia d'Oscar Wilde:
 - www.larevuedesressources.org
- ▶ Biografia i obra extretes de la Hiperenciclopèdia (Grup Enciclopèdia Catalana)
- ▶ Il·lustració d'*El fantasma de Canterville*:
 - www.gutenberg.org

9. A lord Arthur li han dit que cometrà un crim (*El crim de lord Arthur Saville*)

- ▶ Fotografia d'Oscar Wilde:
 - www.nd.edu/~agutting/Wilde_Oscar.jpg
- ▶ Fotograma d'*Al marge de la vida*:
 - i.imdb.com/Photos/Mptv

10. Estrena d'un diari (*El diari d'Anna Frank*)

- ▶ Apartat de "L'autora i la seva obra", extret de la Hiperenciclopèdia (Grup Enciclopèdia Catalana)
- ▶ Fotografia d'Anna Frank:
 - www.orianit.edu-negev.gov.il

11. El correu del tsar (*Miquel Strogoff*)

- ▶ Fotografia de Jules Verne:
 - <http://www.ttrantor.org/mul/v/verne.gif>
- ▶ Apartat de "L'autora i la seva obra", extret de la Hiperenciclopèdia (Grup Enciclopèdia Catalana)
- ▶ Cartell de *Miquel Strogoff* (1956):
 - <http://perso.orange.fr/vernejules/strogoff>

12. No estaven sols... (*La llum de la fi del món*)

- ▶ Fotografia de Jules Verne:
 - <http://www.icicom.up.pt/blog/muitaletra/arquivos/verne.jpg>

- ▶ Fotografia del far de la fi del món:

- http://www.argentour.com/images/ushuaia_bahia_faro.jpg

13. Casar-se amb una dona invisible (L'home invisible, de Jules Verne)

- ▶ Retrat de Jules Verne:

- www.bibgirona.net/salt/verne/imatges/verne.jpg

- ▶ Fotografia de la dona invisible moderna:

- www.valladolidwebmusical.org/bandascyl

14. Aventures amb globus (Cinc setmanes amb globus)

- ▶ Il·lustració de Jules Verne:

- <http://www.cineweb.biz/nuevadimension/verne1.jpg>

- ▶ Cartell de la pel·lícula *Cinc setmanes amb globus*:

- img.verycd.com

15. Els terribles caníbals (Els fills del capità Grant)

- ▶ Retrat de Jules Verne:

- <http://www.omerique.net/twiki/pub/Recursos/JulioVerne100/FOTOJULIO.jpg>

- ▶ Dibuix dels caçadors a l'olla:

- <http://www.hallsofmagic.com/beachparty/images/pot.gif>

- ▶ Fotografia de la catàtula en DVD d'*Els fills del capità Grant*:

- <http://www.aarongifford.com/dvdlib/img/B00005JLJC.jpg>

16. Polifem, el Cíclop (L'Odissea)

- ▶ Bust d'Homer:

- http://www.avizora.com/publicaciones/biografias/textos/textos_h/images/homero_01.jpg

- ▶ Biografia i vida extretes de la Gran Enciclopèdia Catalana, volum 8.

- ▶ Il·lustració de Polifem i el xai:

- thanasis.com/cyclop01.gif

17. Despertar-se a l'Edat Mitjana (Un ianqui a la cort del rei Artús)

- ▶ Retrat de Mark Twain:
 - http://www.plantingfields.org/11_03/Mark%20Twain.jpg
- ▶ Fotografia de cavaller:
 - <http://www.3dvalley.com/gallery/d/1354-6/knight.jpg>

18. Conversa amb Mr. Hyde (L'estrany cas del Dr. Jekyll i Mr. Hyde)

- ▶ Fotografia de R. L. Stevenson:
 - <http://content.answers.com/main/content>
- ▶ Apartat de "L'autora i la seva obra", extret de la Hiperenciclopèdia (Grup Enciclopèdia Catalana)
- ▶ Cartell de *L'estrany cas del Dr. Jekyll i Mr. Hyde* (1931):
 - <http://www.german.leeds.ac.uk>

19. La llei de la natura (Ullal blanc)

- ▶ Fotografia de Jack London:
 - <http://www.toplumdusmani.net/resim/london.jpg>
- ▶ Biografia i obra, extrems de la Hiperenciclopèdia (Grup Enciclopèdia Catalana)
- ▶ Fotografia del llobató:
 - www.arconet.es/users/marta/Maslobos.htm

20. Combat naval (Ben-Hur)

- ▶ Retrat de Lewis Wallace:
 - <http://www.abenteuerroman.info/autor/wallace/bilder/wallace.jpg>
- ▶ Biografia i obra, extrems de la Hiperenciclopèdia (Grup Enciclopèdia Catalana)
- ▶ Fotograma de *Ben-Hur* (1959):
 - <http://blog.join.com/usr/f/i/fivecard/7>

21. Un acte d'heroisme (L'Esfinx dels gels)

- ▶ Fotografia de Jules Verne:
 - http://paulkienitz.net/quizpix/skiffy_jules.gif
- ▶ Fotografia de la mala mar:
 - <http://www.bvallc.com/pensionblog>

22. El pas d'armes (Ivanhoe)

- ▶ Retrat de sir Walter Scott:
 - <http://www.biografiasyvidas.com/biografia/s/fotos/scott.jpg>
- ▶ Biografia i obra extretes de la Hiperenciclopèdia (Grup Enciclopèdia Catalana)
- ▶ Il·lustració d'Ivanhoe a la càrrega:
 - <http://www.geocities.com/Paris/Metro/7546/ivanhoe.jpg>

23. La ciència de la deducció (Estudi en escarlata)

- ▶ Retrat d'Arthur Conan Doyle:
 - http://www.anglais-online.de/uebungen/images/conan_doyle
- ▶ Biografia i obra extretes de la Hiperenciclopèdia (Grup Enciclopèdia Catalana)
- ▶ Il·lustració de Sherlock Holmes i el Dr. Watson:
 - <http://upload.wikimedia.org>

24. El monstre vol una família (Frankenstein o el Prometeu modern)

- ▶ Retrat de Mary W. Shelley:
 - <http://eric.b.olsen.tripod.com/images/shelley.jpg>
- ▶ Biografia i obra extreta de la Hiperenciclopèdia (Grup Enciclopèdia Catalana)
- ▶ Fotograma de *Frankenstein* (1931):
 - <http://badelements.net/frankenstein.jpg>

25. Una canya de pescar (Una canya de pescar per al meu avi)

► Fotografia i notes extretes de l'edició esmentada i de la següent selecció de pàgines web:

- Gao Xingjian... El poder de la palabra
- Gao Xingjian. Literature 2000
- Entrevista a Gao Xingjian "La literatura permite..." (Molt recomanable)
- Libros en red. Gao Xingjian - Premio Nobel de Literatura 2000
- Gao Xingjian: "Podemos huir de la tiranía política pero nunca podremos huir de nosotros mismos" (Entrevista realitzada el març del 2007. Clara, sincera i interessant; parla de narrativa, teatre i política)
- Gao Xingjian acceptará doctorado honorario en la Rep. de China* (Article extens i interessant)
- Gao Xingjian. Letralia (Aprofundiment en la seva vida i personalitat)
- Gao Xingjian. "El arte está más allá del compromiso político o social"
- Gao Xingjian: "La apertura económica no supone libertad de expresión"

► Pintura extreta de:

- Oscuridad y luz en las obras de Gao Xing-jian.

26. Una història d'esperits (El finestral obert)

► Fotografia, biografia i obra de Saki:

- <http://www.imaginaria.com.ar/18/1/saki.gif>

► Fotografia del finestral:

- <http://www.guiadeprensa.com/empresa/contruccion-1/finestral.jpg>

27. Les lluites de galls. Des de la barana del barco. El pareu, prohibit per immoral (La ruta blava)

► Fotografia de Josep M. de Sagarra:

- www.xtec.es/.../infantil/sagarra.jpg

► Biografia i obra extretes de la Hiperenciclopèdia (Grup Enciclopèdia

* La República de Xina és Taiwan (capital: Taipei); la República *Popular* de la Xina és la que anomenem correntment "Xina" (capital: Pequín). Gao Xingjian és apreciat a Taiwan, però prohibit a la Xina.

Catalana)

- Fotografia de dues nenes de la Polinèsia fet pel mateix Josep M. de Sagarra el 1937:

- www.escriptors.cat/.../gifsco/polinesia.jpg

28. Excavant per trobar un tresor (L'escarabat d'or)

- Retrat d'Edgar A. Poe:

- www.aldeaeducativa.com/IMAGES/poe1.jpg

- Apartat de "L'autor i la seva obra", extret de l'edició esmentada

- Fotografia de monedes:

- www.madryn.com/oro/archivos/monedas

29. Sandokan i Yáñez (Els tigres de Mompracem)

- Fotografia d'Emilio Salgari:

- <http://www.educared.org.ar/tamtam/jmages/salgari.jpg>

- Biografia i obra d'Emilio Salgari, extrems de la Hiperenciclopèdia (Gran Enciclopèdia Catalana) i de la pàgina:

- <http://www.bibliotecasvirtuales.com/biblioteca/OtrosAutoresdeLaLiteraturaUniversal/Salgari/>

- Fotograma de *Sandokan*:

- <http://www.geocities.com/salgari2000/gallery4.htm>

30. Els tigres contra els daiaks (El Rei del Mar)

- Fotografia d'Emilio Salgari:

- <http://www.abcveneto.com/cst/images/emilio-salgari.jpg>

- Fotograma d'*Els pirates de Malàisia*:

- <http://www.briansdriveintheater.com/reeves/sreeves60.jpg>

31. Navegant pel Mississippí (Històries del Mississippí)

- Retrat de Mark Twain:

- <http://www.library.unr.edu/friends/hallfame/images>

→ La frase de sota diu: *Be good & you will be lonesome* — Mark Twain (Sigues bo i et quedaràs sol)

- ▶ Il·lustració del vapor *Chaperon* del Mississipí:
 - <http://trotter.infopages.net/images/stemchap.jpg>

32. Un combat de Curial (Curial e Güelfa)

- ▶ Dibuix de Curial:
 - www.uoc.es/.../img/curialeguelfa_vert.gif
- ▶ L'apartat de l'obra ha estat extret de la Hiperenciclopèdia (Grup Enciclopèdia Catalana).
- ▶ Fotografia de cavallers lluitant:
 - http://www.bbc.co.uk/science/humanbody/sex/articles/images/sword_fighting.jpg

33. Una caminada molt arriscada (La foguera)

- ▶ Fotografia de Jack London:
 - <http://www.worldsocialism.org/spgb/mar99/london.jpg>
- ▶ Fotografia de Robert Scott:
 - http://www.periodistadigital.com/imgs/20070110/robert_scott.h.jpg

34. L'atac d'un estol de taurons (El pagà)

- ▶ Fotografia de Jack London:
 - <http://www.antorcha.org/liter/foto/jack-7.jpg>
- ▶ Fotografia de l'estol de taurons:
 - http://www.advancedaquarist.com/2005/8/aquarium_album/sharks.jpg

35. L'esclava Elisa fuig amb el seu fill (La cabana de l'oncle Tom)

- ▶ Fotografia de Harriet Beecher-Stowe:
 - <http://redescolar.ilce.edu.mx/redescolar/efemerides/junio>
- ▶ Apartat de "L'autora i la seva obra", extret de:
 - <http://www.bibliotecasvirtuales.com/biblioteca>
- ▶ Il·lustració del cartell de la versió teatral (1866) de *La cabana de l'oncle Tom*:
 - http://www.americaslibrary.gov/assets/jb/reform/jb_reform_beecher_3_m

- Les frases per comentar dels apartats 4 i 5 de “Comprensió” estan extretes del llibre de Jorge Wagensberg *Si la natura és la resposta, ¿quina era la pregunta?*. Col·lecció “L’Ull de Vidre”, 10. Tusquets Editors. Barcelona, 2003. Traducció de Màrius Serra.

36. Fuga de l’illa d’If (El comte de Montecristo)

- Fotografia d’Alexandre Dumas:
- <http://www.epdlp.com/fotos/dumas.jpg>
- Fotografia del castell d’If:
- <http://www.sloley.net/1986/031-025.jpg>

37. Viatge al futur (La Màquina del Temps)

- Fotografia de H. G. Wells:
- <http://www.revistacuasar.com.ar/0305/wells.jpg>
- Fotografia de la maqueta de la Màquina del Temps:
- <http://www.somosovejas.com.ar/imagenes/hgw-timemachin.jpg>
- Biografia i obra de H. G. Wells, extretes de la Hiperenciclopèdia (Grup Enciclopèdia Catalana)

38. Un noi assenyat (La tulipa negra)

- Retrat d’Alexandre Dumas:
- http://djp.tvn.hu/LINK/ADumas_p.jpg
- Fotografia de tulipa negra:
- <http://www.fleurop.com>
- Cartell de la pel·lícula *La tulipa negra*:
- <http://lesdossierscinemaetcie.iffrance.com>

39. Novembre de 2005. Els espectadors (Les cròniques marcianes)

- Biografia i obra extretes de la Hiperenciclopèdia (Grup Enciclopèdia Catalana)
- Fotografia de R. Bradbury de: wireforbooks.org/images/RayBradburypage

- ▶ Pòster de la pel·lícula *El so del tro*: psychocorp.net

40. Cosette i Jean Valjean (*Els miserables*)

- ▶ Retrat de Victor Hugo:
 - <http://www.zonalibre.org/blog>
- ▶ Notes de “L’autor i la seva obra”, extretes de l’edició de *Nostra Senyora de París 1482*. Victor Hugo. Les Millors Obres de la Literatura Universal (MOLU), 6. Edicions 62 i “la Caixa”. Barcelona, 1981. Traducció de Rafael Folch i Capdevila.
- ▶ Detall del cartell del musical de Londres *Els miserables*:
 - <http://www.bedmod.co.uk/assets/news/Les%20Miserables>